

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΕΒ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ ΤΗΛ. 72.18.308 | 15 ΟΚΤ./1 ΝΟΕΜ. 1985 | ΑΡΙΘ. 20-21

ΔΙΑΣΚΕΨΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙ ΤΗΣ ΠΕΙΝΑΣ

Ἀναβάλλοντες γιὰ τὸ ἐπόμενο τεύχος τῆ συνέχισι ἐξετάσεως τοῦ ζητήματος τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Κοινωνισμοῦ, στρέφομε μὲ τὸ παρὸν ἄρθρο τὴν προσοχὴ τῶν ἀγαπητῶν ἀναγνωστῶν στὴν — ὄχι ἀσχετὴ πρὸς τὸ ζήτημα αὐτὸ — πρόσφατη Διάσκεψι ἐκπροσώπων τῶν ὁμοδόξων καὶ ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν πρὸς μελέτη, ἐξεύρεσι καὶ προσδιορισμὸν τρόπων συντονισμοῦ τῶν ἐνεργειῶν ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι τοῦ ἀπαράδεκτου φαινομένου, κατὰ τὸ ὅποιο σὲ πολλὰ σημεῖα τοῦ πλανήτου μας ἄνθρωποι πεθαίνουν ἀπ' τὴν πείνα. Τίς φοβερὲς βιολογικὲς, ψυχολογικὲς καὶ ὑπαρξιακὲς ἐπιπτώσεις αὐτῆς εἶχε παρουσιάσει ρεαλιστικὰ — πολὺ πρὶν ἀπ' «τὸ Κεφάλαιο» τοῦ Μάρξ ἢ τὸ ἔργο «Πεῖνα» τοῦ Νορβηγοῦ λογοτέχνου Χάμσουν — ἡ κοινωνικὴ διδασκαλία τῶν μεγάλων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτοὺς τὸ πύρινο κήρυγμα τῶν Προφητῶν τῆς Π.Δ. (Ἀμώς, Μιχαία, Ἰερεμία κ.ἀ.), πού ἐπανελάμβαναν μὲ τὸν Ψαλμῶδὸ γιὰ τοὺς πεινῶντες καὶ διψῶντες, ὅτι αὐτοὶ πλανῶνται «ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γῆ ἀνύδρῳ», ὅτι «ἡ ψυχὴ αὐτῶν ἐξέλιπε» καὶ ὅτι «ἐκέκραξαν πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαι αὐτοῦς» (Ψαλμ. ρς', 4).

Ἡ Διάσκεψις αὐτὴ συνεχλήθη ἀπὸ τὴν 9ῃ ἕως τὴ 13ῃ Ὀκτωβρίου ἐ.ε. στὸ Ζάππειο Μέγαρο Ἀθηνῶν κατόπιν πρωτοβουλίας τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ ὑπὸ τὴν

Προεδρία του. Δημοσιεύοντες σὲ ἐπόμενες σελίδες τὸ σχετικὸ Χρονικὸ καὶ ἐπὶ πλέον τόσον τὴν κατὰ τὴ Διάσκεψι βαρυσήμαντη ἀφυπνιστικὴ εἰσαγωγικὴ ὁμιλία τοῦ Μακ. Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἡ ὁποία ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴ σκοπιὰ παρουσιάζει τίς διαστάσεις τοῦ ὑπὸ ἐξέτασι προβλήματος, ὅσον καὶ ἄλλες ἀξιόλογες προσφωνήσεις καὶ τὴν εἰδικὴ ὁμιλία τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ-Καθηγητοῦ κ. Ἀγγέλου Ἀγγελοπούλου, ἡ ὁποία κατὰ τρόπον ἐμπεριστατωμένο καὶ ρεαλιστικὸ ὑποδεικνύει τὴ δεοντολογία καὶ τοὺς τρόπους τῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ προβλήματος τῆς πτωχείας καὶ τῆς πείνας, περιοριζόμεστε στὸ νὰ ἐπισημάνωμε τὴν μεγάλη σημασία τῆς Διασκέψεως, ἡ ὁποία διετύπωσεν ἀξιόλογα συμπεράσματα καὶ δεοντολογικὰ αἰτήματα μὲ θετικὲς ὑποδείξεις καὶ προτάσεις. Ἡ σημασία αὐτὴ εἶναι πρὸ πάντων ἐκδηλη στὰ ἐξῆς σημεῖα:

1. Ἡ Διάσκεψις ὑπῆρξε πρωτίστως ὑπόμνησις τοῦ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ ἐξουδετερώσουν ὅποιονδήποτε κίνδυνον κρίσεως ἢ ἀπωλείας τῆς χριστιανικῆς αὐτοσυνειδησίας καὶ ταυτότητός των, ἡ ὁποία θεμελιώνεται ἐπὶ τοῦ γεγονότος, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ βλέπουν πάντοτε τὸν Χριστὸ ἀοράτως παρόντα ὄχι μόνον στὴ λατρευτικὴ σύναξι καὶ ἰδίως — ἔστω ὑπὸ διαφορετικὴ κατὰ ὁμολογίαις κατανόησι — στὰ ἁγιασθέντα δῶρα τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ἀλλὰ καὶ στὸ πρόσωπο ὁποιοῦδήποτε πάσχοντος, ἐπο-

μένως καὶ πεινασμένου, τὸν ὁποῖο πρέπει νὰ περιθάλλουν: «Ἐπεινάσα καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν, ἐδίψησα καὶ ἐποτίσατέ με... Ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. κε', 35,40).

Οἱ Χριστιανοὶ συναισθάνονται, ὅτι εἶναι «ἐν σῶμα ἐν Χριστῷ, ὁ δὲ καθεὶς ἀλλήλων μέλη» (Ρωμ. ιβ', 5) καὶ ὅτι πρέπει νὰ ζοῦν «ταῖς χρεῖαις (ἀλλήλων) κοινωνοῦντες» (Ρωμ. ιβ', 13), νὰ ἔχουν «σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ» (Κολ. γ', 12), νὰ ἐλεοῦν «ἐν ἰλαρότητι» (Ρωμ. ιβ', 8), νὰ κλαίουں «μετὰ κλαιόντων» (Ρωμ. ιβ', 15), νὰ ἀνοίγουν «τὰς χεῖρας τῶ ἀδελφῶ τῶ πένητι» (Δευτ. ιε', 11) ἀποδεκατοῦντες ὅ,τι ἔχουν (Λευίτ. κζ', 30. Ματθ. κγ', 23) πρὸς χάριν αὐτοῦ καὶ νὰ «ἐργάζονται τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας» (Γαλ. στ', 10) ἀνεξαρτήτως θρησκευτικῶν, ὁμολογιακῶν, ἰδεολογικῶν, φυλετικῶν, ἐθνικῶν καὶ κοινωνικῶν διαφορῶν, ἀκόμη καὶ πρὸς τοὺς ἐχθρούς: «Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψώμιζε αὐτόν, ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν» (Ρωμ. ιβ', 20).

Ὁ Μ. Βασίλειος δὲν διστάζει νὰ βροντοφωνήσῃ: «Τοῦ πεινῶντός ἐστὶν ὁ ἄρτος, ὃν σὺ κατέχεις, τοῦ γυμνητεύοντος τὸ ἱμάτιον, ὃ σὺ φυλάσσεις εἰς ἀποθήκας» (Migne Ἐ.Π. 31,276). Καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος βροντοφωνεῖ γιὰ τὸν Χριστιανό: «Παρεχέτω τοῖς δεομένοις, ἐπαρκεῖτω τοῖς πενομένοις, θεραπευέτω νοσοῦντας, τοὺς ἐν ἀνάγκῃ λυέτω, τοὺς ἀπὸ δεσμῶν ἐκβαλλέτω, τοὺς ἐν μετάλλοις ἐλευθεροῦτω, τοὺς ἀπὸ βρόχων καταγέτω, τοὺς αἰχμαλώτους λυέτω τῆς τιμωρίας» (Migne Ἐ.Π. 57, 319). Οἱ «Ἀποστολικὲς Διαταγές» (8' αἰῶν) παραγγέλλουν: «Τρέφετε καὶ ἀμφιέννυτε τοὺς ὑστερουμένους, ρύεσθε δούλους, αἰχμαλώτους, δεσμίους, ἐπηρεαζομένους, ἤκοντας ἐκ καταδίκης» (Migne Ἐ.Π. 1,821).

2) Ἡ Διάσκεψις ἔπειτα βοήθησε νὰ συνειδητοποιηθῇ, ὅτι ἡ προσπάθεια γιὰ τὴν καταπολέμησι τῆς πείνας εἶναι ὄχι μόνον ἐκφρασις τῆς «πίστεως δι' ἀγάπης ἐνεργουμένης» (Ρωμ. ε', 6), ἀλλὰ καὶ ὑλοποίησις

τοῦ καθήκοντος, ἀλλὰ καὶ τοῦ προνομίου τῆς συνεχίσεως τῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου λαμπρᾶς παραδόσεως τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἰδίως τῆς Ἠνωμένης Ἐκκλησίας τῶν πρώτων χριστιανικῶν καὶ τῶν βυζαντινῶν χρόνων.

Ἐὰν γιὰ τοὺς μὴ Χριστιανοὺς ἴσχυαν οἱ λόγοι τοῦ ἀγίου Ἰγνατίου «περὶ ἀγάπης οὐ μέλει αὐτῆς..., οὐ περὶ πεινῶντος ἢ διψῶντος» (Πρὸς Σμυρναίους), ἀντιθέτως γιὰ τοὺς Χριστιανοὺς ἴσχυει ὅ,τι ὁμολογεῖ αὐτὸς ὁ Ἰουλιανὸς ὁ Παραβάτης: «Οἱ ἄθεοι Γαλιλαῖοι (=οἱ Χριστιανοί), — γράφει πρὸς Ἀρσάκιον—, ἐκτὸς τῶν ἰδικῶν τους πτωχῶν, διατρέφουν ἀκόμη καὶ τοὺς ἰδικούς μας (=τοὺς εἰδωλολάτρες), οἱ ὁποῖοι ὅμως στεροῦνται τῆς ἰδικῆς μας (δηλ. τῆς εἰδωλολατρικῆς) προνοίας».

Ἡ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖ μιὰ συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπη διακονικὴ ἐνεργοποίησι τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, πὺ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ ἀκόμη καὶ στὸν ἡρωϊσμό ἐκεῖνο, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Κλήμης Ρώμης ἔγραφε πρὸς τοὺς Κορινθίους: «Ἐπιστάμεθα πολλοὺς ἐν ἡμῖν παραδεδωκότας ἑαυτοὺς εἰς δεσμά, ὅπως ἐτέρους λυτρώσωνται (=ἐξαγοράσουν, ἐλευθερώσουν μὲ καταβολὴ λύτρων)· πολλοὶ (πωλήσαντες) ἑαυτοὺς παρέδωκαν εἰς δουλείαν καὶ λαβόντες τὰς τιμὰς αὐτῶν ἐτέρους ἐψώμισαν».

Στὴν Ἱστορία τοῦ Χριστιανισμοῦ εἶναι ἀναρίθμητες οἱ πτυχές τῆς ἐποποιίας τῶν χριστιανικῶν προσπαθειῶν πρὸς καταπολέμησι τῆς πείνας. Ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῶν πρώτων Χριστιανῶν, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους «οὐδὲ ἐνδεής τις ἦν..., διεδίδοδο δὲ ἐκάστῳ καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν» (Πράξ. δ', 32-37) ἕως τῆς συγκινητικῆς «λογίης» καὶ εἰσφορῆς τους πρὸς χάριν τῶν ἐνδεῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων (Α' Κορ. ιστ', 1-2)· ἀπὸ τὴν χειροτονία διακόνων καὶ διακονισῶν πρὸς περίθαλψι πτωχῶν καὶ πασχόντων ἕως τὴν διάταξι τῶν Ἀποστ. Διαταγῶν, κατὰ τὴν ὁποία οἱ ἐπίσκοποι πρέπει νὰ εἶναι «φιλόπτωχοι»· ἀπ' τὴ μαρτυρία τοῦ Ἰουστίνου, ὅτι «οἱ ἔχοντες τοῖς λειπομένοις

πᾶσιν ἐπικουροῦμεν» (Α' Ἀπολογία 67) ἕως τῆ διακήρυξι τοῦ Κορνηλίου Ρώμης γιὰ τὸ ὅτι «ἢ χάρις καὶ ἡ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου τρέφει τοὺς πτωχοὺς»: ἀπ' τὸ ὅτι ὁ Κορνήλιος αὐτὸς φρόντιζε καθημερινὰ γιὰ τὴ διατροφή 1500 χηρῶν καὶ ἐνδεῶν ἕως τὸ γεγονός, ὅτι στὴν Ἀντιόχεια, ὅταν ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἦταν πρεσβύτερος, ὁ κατάλογος τῶν διατρεφόμενων ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας «εἰς τὸν τῶν τρισχιλίων ἀριθμὸν ἔφθασεν» (Migne 'Ε.Π. 58,630)· ἀπ' τὸ ὅτι ὁ θάνατος τοῦ Μ. Βασιλείου ἔδωσεν ἀφορμὴ στὸ νὰ θρηνοῦν «ἢ πενία τὸν ποριστήν... καὶ οἱ ὄρφανοὶ τὸν φιλόπτωχον καὶ τὸν φιλόξενον οἱ ξένοι» (Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Ἐπιτάφιος στὸν Μ. Βασίλειο) ἕως τὸ συγκινητικὸ θέαμα, κατὰ τὸ ὅποιο, ὅταν πέθανε ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ταράσιος (784-806), «οἱ πτωχοὶ ἔκλαιον τὸν δοτῆρα, οἱ τυφλοὶ τὸν ὀφθαλμόν, οἱ χωλοὶ τὴν βακτηρίαν, οἱ ξένοι τὸν ξενοδόχον, αἱ χῆραι τὸν προστάτην, οἱ ὄρφανοὶ τὸν βοηθόν...» (Ἰγνατίου διακόνου, Βίος Ταρασίου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως)· ἀπ' τὸ ὅτι ἡ θύρα τοῦ Κλήμεντος Ὀχρίδος (†916) «παντὶ ἀπλῶς ἀνέωκτο πένητι» (Monumenta ad SS. Cyrilli et Methodii successorum vitas) ἕως τὸ ὅτι ὁ Θεοφύλακτος Ὀχρίδος (1091-1108) ἐπεδίωκε τὴν ἐξάλειψι «τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων» (Ἐπιστολὴ θη)· ἀπ' τὸ ὅτι τὸν ε' αἰῶνα ὁ ἡγούμενος ἱ. μονῆς στὴ Θράκη Ὑπάτιος εἶχε κατορθώσει νὰ στέλλωνται ἀπ' τὴν Κωνσταντινούπολι πρὸς χάρι τῶν πτωχῶν τῆς περιοχῆς του πλοῖα γεμᾶτα ἀπὸ σιτᾶρι καὶ ὄσπρια (Καλλινίκου, Βίος ἀγίου Ὑπατίου) ἕως τὸ γεγονός, ὅτι πολλοὶ διάκονοι καὶ ἱερεῖς εἶχαν τὸ ἀξίωμα τοῦ «πτωχοτρόφου» καὶ διηύθυναν «πτωχοτροφεῖα» ἢ «πτωχεῖα»· ἀπ' τὸ ὅτι τὸν δ' αἰῶνα στὴν Καππαδοκία ὁ μὲν πρεσβύτερος Σακερδῶς «πτωχεῖου προέστηκε τῶν ἐπισήμων πολυανθρώπου» (Migne 'Ε.Π. 37, 348), ὁ δὲ Ἐλεύσιος ἦταν «σπουδαῖος ἐπίτροπος πτωχείων» (Σωζομένου, Ἐκκλ. Ἰστ. IV, 20) ἕως τῆ δραστηριότητα τῆς ἀγίας διακόνου Ὀλυμπιάδος, ἡ ὁποία ἔδρουσε καὶ συντηροῦσε πολλὰ πτωχοτροφεῖα — παρεμπίπτουν ἀναρίθμητες ἄλλες περιπτώσεις τελεσφόρου καὶ ἀποτελεσματικῆς κα-

ταπολεμήσεως τῆς πτωχείας ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας. Ὅταν ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθόδοξη Κωνσταντινούπολις κυριεύθηκε ἀπὸ τοὺς Τούρκους, τότε, — ὅπως τόνισε ὁ Ἀνδρόνικος Κάλλιστος στὴν «Μονωδιαν ἐπὶ τῇ ἀλώσει τῆς δυστυχίας Κωνσταντινουπόλεως» (Migne 'Ε. Π. 161, 1135-1140)—, ἔχασαν «οἱ γέροντες τὴν γηροκομῶσαν..., οἱ ὀδοιπόροι τὴν ἀνάπαυλαν..., οἱ πένητες τὴν πορίζουσαν, οἱ πτωχοὶ τὴν τρέφουσαν, οἱ αἰχμάλωτοι τὴν ρύουσαν, οἱ ὄρφανοὶ τὴν μητέρα, αἱ χῆραι τὴν προστάτην». Δι' αὐτὸ ὁ ἴδιος λόγιος τοῦ ιε' αἰῶνος ἐρωτᾷ: «Ποῦ δὲ σεμνεῖα καὶ παρθενῶνες;... Ποῦ δὲ νοσοκομεῖα καὶ πρωχοτροφεῖα, ὧν ἡ πόλις πολλὴν ἐποίει σπουδῆν;».

Στὴν ἀνανέωσι ἀκριβῶς τῆς λαμπρῆς αὐτῆς παραδόσεως μὲ συντονισμό τῆς δραστηριότητος τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἀποβλέπει ἡ πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, ποῦ ᾠδήγησε στὴ συνάντησι τῶν ἐκπροσώπων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν.

3) Ἐπειτα ἡ Διάσκεψις κατέστησε συνειδητό, ὅτι, ἐὰν οἱ Χριστιανικὲς Ἐκκλησίαι ἐπιβάλλεται βραχυπροθέσμως νὰ ἀντιμετωπίσουν τὶς βοῶσες καὶ κράζουσες περιπτώσεις τῆς πείνας μὲ ἄμεση περίθαψι τῶν λιμοκτονούντων, πρέπει μεσοπροθέσμως καὶ μακροπροθέσμως νὰ συντονίσουν τὶς προσπάθειές τους ἀφ' ἑνὸς γιὰ νὰ ἐκπαιδεύσουν τοὺς πτωχοὺς νὰ μὴ περιμένουν τὴν ἐλεημοσύνη τῶν ἄλλων, ἀλλὰ νὰ δραστηριοποιηθοῦν πρὸς αὐτοβοήθεια, δοθέντος ὅτι «πενίαν καὶ ἀτιμίαν ἀφαιρεῖται παιδεία» (Παροιμ. ιγ', 18), καὶ ἀφ' ἑτέρου γιὰ νὰ ὑποβοηθήσουν τὴν κοινωνικοπολιτικὴ Ἠγεσία τῶν λαῶν νὰ προχωρήσῃ σὲ διαρθρωτικὲς ἀλλαγές, ποῦ θὰ ὀδηγήσουν στὴν ἐξάλειψι τῶν γενεσιουργῶν αἰτίων τῆς ὑπαναπτύξεως, τῆς πτωχείας καὶ τῆς πείνας καὶ θὰ ἄρουν κάθε τι, ποῦ ἐμποδίζει τὴν πραγμάτωσι τοῦ minimum τῶν χριστιανικοκοινωνικῶν αἰτημάτων: «Οὐκ ἔσται ἐν σοὶ ἐνδεής» (Δευτ. ιε', 4).

Οἱ Ἐκκλησίαι πρέπει πρὸ πάντων σταθερῶς καὶ ἀνυποχωρήτως νὰ ὑποδεικνύουν

τὴν ἀνάγκη τῆς ἐξυγιάνσεως τῶν κοινωνικο-πολιτικῶν δομῶν καὶ τῆς καταπολεμήσεως τῆς ἐλλείψεως ἐλευθερίας καὶ δικαιοσύνης, τῆς ἀνεργίας, τῆς ἐκμεταλλεύσεως ἀπὸ ὀλίγους ἰσχυροῦς καὶ πλεονέκτες τῶν πολλῶν συνανθρώπων καὶ τοῦ σφετερισμοῦ ὑπὸ τῶν κάθε εἰδούς ἐκμεταλλευτῶν τῆς «ὑπεραξίας» καὶ τοῦ «ὑπερκέρδους», ποὺ συχνὰ προκύπτουν ἀπὸ τὴν «ὑπερεργασία» καταπιεζομένων. Τὸν σφετερισμὸ αὐτὸ κατεδίκασαν — πολὺ πρὸ τοῦ Μάρξ — οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, στηριζόμενοι στὸ κήρυγμα τῶν Προφητῶν καὶ στοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ Ἰακώβου: «Ἴδου ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν τῶν ἀμησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν κράζει, καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὦτα Κυρίου Σαβαὼθ εἰσεληλύθασιν... Κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον» (Ἰακ. ε', 4-6).

4) Ἡ Διάσκεψις τοῦ Ζαπτείου ὑπέμνησεν, ὅτι ἡ ἀντίθετη πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου διαίρεσις τῶν Ἐκκλησιῶν περιορίζει τὸ βεληνεκὲς τῆς ἐπιρροῆς τους καὶ ἀποδυναμώνει τὴν κοινωνικὴ ἀποστολὴ τους. Γι' αὐτὸ εἶναι ἀναγκαία ἡ ἀνιδιοτελὴς οἰκουμενικὴ συνεργασία τους ἀφ' ἑνὸς πρὸς σταδιακὴ ἐξουδετέρωσι τῶν ἐμποδίων, ποὺ δυσχεραίνουν τὴν ἀποκατάστασι τῆς πρὸ τοῦ σχίσματος ἐνότητός των, καὶ ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἀξιοποίησι τοῦ κοινοῦ κοσμοθεωριακοῦ καὶ βιοθεωριακοῦ των προσανατολισμοῦ μὲ σχεδιασμὸ καὶ προγραμματισμὸ κοινῆς πρακτικῆς δράσεως σὲ πολλοὺς τομεῖς. Σ' ἕνα τέτοιον ἀκριβῶς σχεδιασμὸ καὶ προγραμματισμὸ πρὸς ἀντιμετώπισι τοῦ στίγματος τῶν θανάτων ἀπ' τὴν πεῖνα ἀποβλέπει ἡ ρηξικέλευθος πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου.

5) Τὸ ἐπὶ τοῦ προκειμένου maximum τῶν μακροπροθέσμων ἐπιδιώξεων τῆς Ἐκκλησίας θὰ ἐπιτευχθῇ καλύτερα καὶ γρηγορώτερα, ἐὰν ἐπιδιωχθῇ βραχυπροθέσμως νὰ ἀφυπνισθῇ καὶ καταστῇ ἐνεργὸς ἡ διακονικὴ

συνείδησις τῶν Χριστεπωνύμων πληρωμάτων τῶν Ἐκκλησιῶν. Ὅπως ἔχομε σημειώσει ἐξ ἄλλης ἀφορμῆς, «ἡ ἐκκλησιαστικὴ διακονία τῆς ἀγάπης πρέπει πρὸ πάντων νὰ καταστῇ ἕνας ἀπ' τοὺς κυριωτέρους τομεῖς τοῦ ἐνοριακοῦ ἔργου... Ἐφ' ὅσον σὲ πολλὰς χριστιανικὰς ἐνορίες πολλοὶ ὑποσιτίζονται ἢ πεθαίνουν ἀπὸ πείνα, γιατί δὲν μποροῦν νὰ ἐξασφαλίσουν λίγα ὄσπρια καὶ λίγο λάδι· ἐφ' ὅσον πολλοὶ ὀδηγοῦνται στὸν θάνατο, γιατί δὲν μποροῦν νὰ ἐξασφαλίσουν ἕνα φάρμακο ἢ ἕνα κρεβάτι τρίτης θέσεως σ' ἕνα νοσοκομεῖο· ἐφ' ὅσον ὑπάρχουν πολλὰς παραστρατημένες θυγατέρες καὶ πολλοὶ ἄσωτοι υἱοί, γιατί δὲν παρουσιάζεται ἕνα στοργικὸ ἀδελφικὸ χέρι νὰ τοὺς συγκρατήσῃ· ἐφ' ὅσον συμβαίνουν ὅλα αὐτὰ καὶ ἐμεῖς οἱ λεγόμενοι Χριστιανοὶ κοιμώμαστε ἡσυχὰ ἀδιαφορώντας γιὰ τὴν ἀπαράδεκτη αὐτὴ κατάστασι, αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἔχομε πέτρινη καρδιά, ποὺ δὲν ἔχει καμιά σχέσι μὲ τὴν ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσι» (Χριστιανισμὸς καὶ Πολιτικὴ, Ἀθῆναι, 1984, σ. 76-77).

Εὐχόμεθα ὀλοφύχως νὰ ἀφυπνισθῇ σὲ ὅλες τὰς χριστιανικὰς ἐνορίες τὸ Χριστοκεντρικὸ διακονικὸ πνεῦμα, ποὺ συμπονεῖ τὸν Χριστὸ στὸ πρόσωπο τῶν πασχόντων ἀδελφῶν Του, γιὰ νὰ εἶναι ἀξιόπιστες καὶ νὰ ἐφαρμοσθοῦν τάχιστα οἱ ρεαλιστικὰς ἀποφάσεις καὶ προτάσεις τῆς Διασκέψεως τοῦ Ζαπτείου. Ἐπίσης εὐχόμεθα νὰ δοθῇ ἀφορμὴ ἀπ' τὴν Διάσκεψι αὐτὴ νὰ συνεχισθῇ καὶ ἐνταθῇ ἡ διεκκλησιαστικὴ συνεργασία, γιὰ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ἀφ' ἑνὸς μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα — mutatis mutandis — καὶ ἄλλα κοινωνικὰ προβλήματα καὶ γιὰ νὰ προετοιμασθῇ ἀφ' ἑτέρου ἡ κατεδάφισις τῶν «τειχῶν τοῦ αἴσχους», τὰ ὅποια, ἐπὶ τοῦ δογματικοῦ πεδίου, χωρίζουν, ὡς μὴ ὄφειλε, τοὺς Χριστιανούς.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΣΥΣΚΕΨΕΩΣ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΕΙΝΑΣ

(ΑΘΗΝΑ, ΖΑΠΗΕΙΟ ΜΕΓΑΡΟ 9-13 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1985)

Ἡ Σύσκεψη τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς πείνας ἀνήκει ἤδη στὴν ἱστορία. Ἐμπνευση καὶ πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, πραγματοποιήθηκε στὴν Ἀθήνα ἀπὸ 9-13 Ὀκτωβρίου 1985, μετὰ ἀπὸ εὐμενῆ ἀπήχηση σχετικῆς προτάσεώς του, ποὺ ἀποδέχθηκαν οἱ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ Προκαθήμενοι τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν (Ὁρθόδοξων καὶ Ἐτερόδοξων) ὅλου τοῦ κόσμου. Ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ Σύσκεψη αὐτή, σὲ ἐπίπεδο ἐκπροσώπων, συνήλθε γιὰ νὰ προετοιμάσει συνάντηση τῶν ἰδιῶν τῶν Ἀρχηγῶν, ποὺ ὅλοι μαζὶ θὰ μπορούσαν νὰ δώσουν ἀποφασιστικὴ ὠθηση πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς ἀποτελεσματικώτερης ἀντιμετώπισεως τοῦ θλιβεροῦ φαινομένου ποὺ πλήττει ἰδίως τὶς χῶρες τοῦ τρίτου κόσμου, ἀπὸ πλευρᾶς Ἐκκλησιῶν. Τὴν ἰδέα ὁ Μακαριώτατος ἔριξε μὲ τὸ πρωτοχρονιάτικο μῆνυμά του τοῦ 1984. Σ' αὐτὸ ὁ σεπτὸς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας μας τόνιζε:

«Κάθε χρόνο μὲ τὴν ἀνατολὴ τοῦ νέου ἔτους, εἶναι ἔθιμο ν' ἀνταλλάσσονται εὐχές μεταξύ ἐπισήμων καὶ ἀνεπισήμων γιὰ εἰρήνη, υἰαία, κοινωνικὴ δικαιοσύνη, ἰσότητα, ἀτομικὴ καὶ οἰκογενειακὴ εὐτυχία, ἐθνικὴ πρόοδος. Καὶ βεβαίως διάπυρες εἶναι οἱ εὐχές μας πρὸς τὸ χριστεπώνυμο πλήρωμα καὶ τὴν πατρίδα μας. Κάποτε ὅμως πρέπει νὰ προχωροῦμε πέραν ἀπὸ τὶς εὐχές, γιὰτι καλὰ καὶ ἀγαθὰ εἶναι τὰ εὐχολόγια, ἀλλὰ ἡ ἐποχὴ μας ἀπαιτεῖ πράξεις. Κι ὅταν χιλιάδες ἀτόμων βρίσκουν καθημερινὰ τὸ θάνατο ἀπὸ πείνα στὴν πολιτισμένη ἐποχὴ μας, ἀποτελεῖ χρέος τοῦ καθενὸς μας νὰ νοιαστῆ καὶ νὰ μεριμνήσῃ γιὰ τὸν περιορισμὸ καὶ τὴν ἐξαφάνιση τοῦ θλιβεροῦ αὐτοῦ φαινομένου.

Φρονοῦμε ὅτι οἱ Χριστιανικὲς Ἐκκλησίες εἶναι καιρὸς νὰ δραστηριοποιηθοῦν πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ καὶ νὰ προσφέρουν ἀμεσότητα καὶ ἀποτελεσματικώτερη βοήθεια. Νὰ ἡγηθοῦν παγκοσμίου σταυροφορίας. Εἶναι ἀπαράδεκτο σήμερον ν' ἀποθνήσκουν ἀπὸ πείνα ἄνθρωποι σ' ὅποιο θρησκευμα, σ' ὅποια φυλὴ κι ἂν ἀνήκουν, σ' ὅποια ἡπειρο κι ἂν κατοικοῦν. Θὰ ἦταν ὅμως σκόπιμη μιὰ συνάντηση τῶν ἀρχηγῶν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἢ ἀντιπροσώπων τους σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς πρωτεύουσες τῆς Ἑδρώπης, γιὰ τὸν συντονισμὸ τῶν ἐνεργειῶν στὸ κρίσιμο αὐτὸ θέμα.

Ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν, τὴν ὁποία ἴδρυνε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ἐγκωμισαστὴς τῆς Ἀγάπης, ἀπευθύνομε θερμὴ ἔκκληση, μέσα στὸ 1984 νὰ περιορισθοῦν οἱ θάνατοι ἀπὸ πείνα, νὰ ἐνώσουμε ὅλοι τὶς δυνάμεις μας γιὰ τὸν θεάρεστο αὐτὸ σκοπὸ. Νὰ κάνουμε πράξη τὴν Ἀγάπη, νὰ δώσουμε ἀπὸ τὸ ὑστέρημά μας ἐν ἀνάγκῃ γιὰ νὰ εὐδοθῆ ἡ προσπάθεια. Ἐμεῖς μὲ τὶς μικρὲς μας δυνάμεις ὑποσχομέθα νὰ ἐργασθοῦμε πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ. Νὰ ξεκινήσῃ ἀπὸ τὴ μικρὴ Ἑλλάδα ὁ ἀγώνας κατὰ τῆς πείνας. Τὸ φαινόμενο πρέπει ὅπωςδήποτε νὰ καταπολεμηθῆ καὶ νὰ ἐκλείψῃ».

Εὐθὺς ἀμέσως ὁ Μακαριώτατος ἔστειλε στοὺς Ἀρχιεπίσκοπους καὶ Προκαθημένους τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν τὸ παρακάτω γράμμα:

«Ὡς τυγχάνει Ὑμῖν γνωστὸν ὁργανώσεις τινὲς ἀσχολοῦνται μὲ τὸ θλιβερὸν φαινόμενον τῶν λιμοκτονούντων ἐν τῷ κόσμῳ, πλὴν ὅμως χιλιάδες συνανθρώπων μας κυρίως εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀφρικὴν καθημερινῶς ἀποθνήσκουν ἐκ πείνης. Τὸ γεγονός αὐτὸ ὅπωςδήποτε ἀποτελεῖ ἐντροπὴν διὰ τὴν πεπολιτισμένην ἐποχὴν» μας καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀφίρη κανένα ἀσυγκίνητον.

Φρονοῦμεν, ὡς ἐτονίσαμεν καὶ εἰς τὸ μῆνυμα ἡμῶν ἐπὶ τῷ Νέῳ Ἐτει, ὅτι ἐὰν ἀνελαμβάνετο μιὰ ἀπὸ κοινοῦ προσπάθεια ἀπασῶν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἀδιακρίτως δόγματος, τὸ φαινόμενον θὰ ἀντιμετωπιζέτο ἀποτελεσματικώτερον τόσον ἐπὶ ἐπίπεδον σχεδιασμοῦ καὶ μελέτης ὅσον καὶ ἀμέσων πρακτικῆς ἐνεργείας. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν προτεινομεν πρὸς τὴν Ὑμετέραν Ἀγάπην καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀρχιεπίσκοπους καὶ Προκαθημένους τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ὅπως συναντηθῶμεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ μελετήσωμεν τὸ πρόβλημα. Πρὸς τοῦτο θὰ ἦτο ἀπαραίτητος μιὰ προσύσκεψις ἀντιπροσώπων ἡμῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ ἠτοίμαζον τὰ τῆς συναντήσεως καὶ θὰ προέτεινον συγκεκριμένους προτάσεις διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ θέματος. Ἐφ' ὅσον συμφωνήσητε, παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς γνωρίσητε τοῦτο ἐντὸς δύο μηνῶν τὸ ἀργότερον, ὥστε νὰ προχωρήσωμεν εἰς τὴν ὁργάνωσιν τῆς προσυσκεψέως ἐν Ἀθήναις, καὶ νὰ μᾶς ὀρίσητε δύο ἀντιπροσώπους σας τὸν ἕνα εἰ δυνατόν ἔχοντα οἰ-

κονομολογικὰς γνώσεις, τοὺς ὁποίους καὶ θὰ φιλοξενήσωμεν ἐνταῦθα».

Μέσα σὲ σύντομο χρονικὸ διάστημα ἄρχισαν νὰ καταφθάνουν οἱ ἀπαντήσεις μὲ ἀποδοχὴ τῆς προτάσεως καὶ ταύτιση στὸ θεάρεστο σκοπὸ. Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος ἔγραψε (24 Μαΐου 1984):

«Ἡ ἀξιέπαινος αὐτὴ πρότασις τῆς Ὑμετέρας σεβασμοποθήτου Μακαριότητος συνεκίνησεν ὡς εἰκὸς, βαθύτατα ἡμᾶς τε προσωπικῶς καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς Ἁγίαν Σύνοδον, ἐνώπιον τῆς ὁποίας ἠγάγομεν πρὸς θεώρησιν τὸ σπουδαιότατον τοῦτο θέμα, λόγῳ δὲ τῆς μεγάλης σπουδαιότητος τῆς ὑποθέσεως καὶ τῆς ἐπὶ παγκοσμίου κλίμακος ἀναληφθησομένης εὐθύνης, ἔτνηεν αὐτὴ τῆς ἐνδεδειγμένης ἀφ' ἡμῶν ἐγκύψεως εἰς αὐτὴν, διὸ καὶ ἐπεβραδύνθη ἡ ἀπόκρισις ἡμῶν. Ἐπὶ ταύτην νῦν ἤκοντες, ἐξ ἀποφάσεως συνοδικῆς, ἐν πρώτοις συγχαίρομεν τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι καὶ τῇ κατ' Αὐτὴν Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῇ εὐαγγελικῇ ταύτῃ πρωτοβουλίᾳ, εὐχόμεθα ὑπὲρ τῆς πλήρους εὐδοώσεως αὐτῆς, ἐπ' ἀγαθῶ καὶ σωτηρίᾳ τῶν λιμοκτονούντων συνανθρώπων ἡμῶν, καὶ εὐθὺς ἀμέσως γνωρίζομεν

Αὐτῇ ὅτι κατ' ἀρχὴν, ὡς εἶναι φυσικόν, ἀνεπιφυλάκτως τασσόμεθα παρὰ τὸ πλεονόν τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ προσφερόμεθα ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἁγιοτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς σύμπραξιν μετ' Αὐτῆς καὶ τῆς κατ' Αὐτὴν Ἐκκλησίας διὰ τὴν αἰσίαν ἔκβασιν τῆς ἀγίας ταύτης ὑποθέσεως...».

Ὁ Μακαριώτατος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης κ. Διόδωρος ἀπάντησε (15 Μαΐου 1984):

«Ὁ ὑπὸ τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἀενάως διεπόμενος Θεανθρώπινος ὄργανισμός τῆς Ἐκκλησίας ἀσφαλῆς παρακαταθήκη τυγχάνων τῶν ἀποκεκαλυμμένων τοῖς ἀνθρώποις διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀληθειῶν τῶν διὰ τὴν σωτηρίαν προοριζομένων διὰ τῶν ἐκπροσώπων Αὐτοῦ θέσιν ἐπέχει λιμένος τῶν τοῦ βίου ἀναγκῶν ἅμα καὶ ταμεῖον χάριτος ἐν ᾧ δέον ἐπιλύεσθαι πάντα τὰ κοινωνικὰ προβλήματα τὰ ἀπασχολοῦντα τὴν ἀνθρωπότητα, τοῦθ' ὅπερ καὶ ὑπαγορεύεται διὰ τῆς Κυριακῆς ἐντολῆς «ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων ἐμοὶ ἐποιήσατε» (Ματθ. 25, 40). Τούτων τῶν θείων προσταγμάτων καὶ ἡμεῖς κατακολουθοῦντες ἐχάρημεν σφό-

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ραντίζει μετὸν Ἁγιασμό τῆς ἐνάρξεως τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνῶ, ἐκπρόσωπο τῆς Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Στιγμιότυπο από τις εργασίες της 'Ολομελείας της Συσκέψεως υπό την προεδρία του Μακ. 'Αρχιεπισκόπου 'Αθηνών και πάσης 'Ελλάδος κ. Σεραφείμ.

δρα αναγνώντες κατ' ἴδιαν καὶ τῇ περὶ 'Ημᾶς ΚΘ' (16-3-1984) Συνεδρία τῆς 'Αγίας καὶ 'Ιερᾶς Συνόδου τὰ τίμια Γράμματα τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος... 'Ανταποκρινόμενοι, ὅθεν, τῇ προτάσει καὶ εἰσηγήσει Ἀδτῆς, τοῦτο μὲν ἐπιθυμοῦμεν διαβιβασθῆναι Ἀδτῇ τὰς συγκαρητηρίους ἡμῶν Ἐδχὰς ἐπὶ τῇ πάνυ ἀξιεπαίνῳ πρωτοβουλίᾳ, ἣν Ἀδτῆ ἔσχεν συγκαλέσασθαι ἐν τῷ 'Αστει τῶν 'Αθηνῶν τοιοῦτον συμπόσιον μελέτης περὶ τῶν λιμοκτονούντων σενανθρώπων ἡμῶν, ὅπερ καὶ τιμῆσει ἰδιαζόντως τὴν τε Χριστιανικὴν 'Ορθόδοξον 'Εκκλησίαν καὶ τὴν τῆς 'Ελλάδος τοιαύτην, τοῦτο δὲ διαβεβαιώσασθαι Ἀδτῇ ὅτι τὸ ἡμέτερον Πατριαρχεῖον προθύμως συμμετάσχει ἐν τῇ προσκέψει».

Στις 27 Μαρτίου 1984 ὁ Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος ἔγραφε στὸν Μακαριώτατο Προκαθήμενο τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος:

«'Η παρὰ τὴν τεχνολογικὴν πρόοδον ὑπαρξίς τῶσων ἀνθρώπων μαστιζομένων ὑπὸ τῆς πείνης πρέπει ἀναμφιβόλως νὰ ἀνησυχῇ καὶ προβληματίζῃ πάντα ἄνθρωπον καὶ ὄλους ἰδιαίτερος ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς,

εἰς τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος ἐνεπιστεύθη οὐχὶ μόνον διὰ τῶν λόγων ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν ἔργων τὸ κήρυγμα τῆς καινῆς ἐντολῆς τῆς ἀγάπης. 'Η 'Εκκλησία δὲν εἶναι δυνατόν ἐπομένως, νὰ μείνῃ ἀδιάφορος ἐνώπιον τῆς παρατηρουμένης εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν ἀπαράδεκτον καταστάσεως, τοῦτο μὲν νὰ δαπανῶνται ὑπέρογκα ποσὰ δι' ἐξοπλισμοὺς ἢ καὶ διὰ χλιδὴν τοῦτο δὲ ἑκατομμύρια ἄνθρωποι νὰ ἀποθνήσκωσιν ἐκ πείνης. 'Η ἐνεργὸς παρουσία τῆς 'Εκκλησίας εἰς τὴν καταβαλλομένην διεθνῶς προσπάθειαν διὰ καταπολέμησιν τοῦ ὑποσιτισμοῦ καὶ γενικώτερον τῆς πείνης εἶναι ἐπιβεβλημένη καὶ σύμφωνος πρὸς τὴν ὑψηλὴν Ἀδτῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἀποστολήν. Συγχαίρομεν, ὅθεν, τῇ 'Υμετέρα λίαν ἡμῶν ἀγαπητῇ Μακαριότητι διὰ τὴν σημαντικὴν πρωτοβουλίαν τὴν μαρτυροῦσαν τὰ ἀγαθὰ Ἀδτῆς αἰσθήματα, καὶ ἀποδεχόμεθα τὴν ὡς ἂν πρότασιν Ἀδτῆς».

Μὲ ἀνάλογο πνεῦμα ἀπάντησαν ὄλοι. 'Ο Μακαριώτατος Μητροπολίτης Πράγας καὶ πάσης Τσεχοσλοβακίας κ. Δωρόθεος ἔγραφε στις 16 'Ιανουαρίου 1985 πρὸς τὸν Μακαριώτατο 'Αρχιεπίσκοπο 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος κ. Σεραφείμ:

«'Η εὐλογητὴ πρωτοβουλία σας γιὰ τὴν μοίρα

των άτυχων συνανθρώπων μας μās συγκίνησε μέχρι δακρύων. Η δίκαιη άησυχία σας πραγματικά είναι εὐαγγελική και θυμίζει τους πρώτους αιώνες του χριστιανισμού, όταν οι Όρθόδοξες Έκκλησίες της Ανατολής συμπαραστέκονταν σε χιλιάδες πεινασμένους ανθρώπους προστατεύοντας τή ζωή τους από τον πρόωγο θάνατο».

Νά πώς είδε τήν ιδέα ή Γιούνισεφ. Με έπιστο-στολή του στις 11 Δεκεμβρίου 1984 ό Διευθυντής της κ. Uffe König έγραφε στον Μακκαριώτατο:

«Πραγματικά είναι για μένα μεγάλη τιμή νά Σās εὐχαριστήσω για τήν εξαιρετική προσωπική Σας ύποστήριξη στις προσπάθειές μας νά ανακουφίσουμε τή δυστυχία των παιδιών του Τρίτου Κόσμου. Χιλιάδες παιδιά, άν τελικά επιζήσουν, μεγαλώνουν άνάπηρα πνευματικά και σωματικά. Στους τωρινούς δύσκολους καιρούς του ανθρώπινου πόνου, συμπαραστάτες σαν εσάς αποτελούν άξιόλογο παράδειγμα για όσους έχουν τήν δυνατότητα νά φανούν γενναιοδωροι πρός τον πλησίον τους... Πήρατε τήν πρωτοβουλία νά οργανώσετε μιá σύσκεψη όλων των Χριστιανικών Έκκλησιών, για νά λάβουν μέρος στη λύση των προ-

βλημάτων που αντιμετώπιζον παιδιά και μητέρες, ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες. Σās είμεθα εὐγνώμονες γιατί αναλάβετε τήν ήγεσία στην προσπάθεια αυτή και επιθυμούμε νά Σās διαβεβαιώσουμε ότι θά Σās προσφέρουμε κάθε δυνατή ύποστήριξη».

Τήν πρόταση έξήρε και το άνώτατο πνευματικό ίδρυμα τής χώρας μας, ή Άκαδημία Άθηνών, με γράμμα που έστειλε στις 14 Μαΐου 1985 στον Μακκαριώτατο ό Πρόεδρός της κ. Λουκάς Μούσουλος:

«Σās συγχαίρομεν δια τήν πρωτοβουλία Σας τής συγκλήσεως συσκέψεως των αντιπροσώπων όλων των Χριστιανικών Έκκλησιών (Όρθόδοξων και Έτεροδόξων) με σκοπόν τήν αντιμετώπισιν του φαινομένου των θανάτων εκ πείνης άπανταχού τής γής και τον συντονισμό των ενεργειών δια τήν εξάλειψίν του. Η νέα αυτή πρωτοβουλία τής Έκκλησίας τής Ελλάδος προστίθεται εις άλλας άναλόγους κοινωνικής σημασίας πρωτοβουλίας, τās όποιās αυτή έσχε κατά το παρελθόν δια τήν αντιμετώπισιν των συγχρόνων προβλημάτων τής Άνθρωπότητος».

Τήν καθολική αυτή άποδοχή έσπευσε ό Μακα-

Άποψη των επίσημων, προσκεκλημένων και συνέδρων κατά τις έργασίες τής Όλομελείας των συνέδρων.

Ο Υπουργός Έθν. Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. 'Απ. Κακλαμάνης άπευθύνει χαιρετισμό πρὸς τοὺς συνέδρους.

ριώτατος νά γνωρίσει στους 'Αρχηγούς και Προκαθημένους τῶν Χριστιανικῶν 'Εκκλησιῶν με δεύτερη ἐπιστολή του, τὸ κείμενο τῆς ὁποίας ἔχει ὡς ἑξῆς:

«'Ασμενοι γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι εἰς τὸ σύνολον αὐτῶν αἱ τε ὁμόδοξοι καὶ ἑτερόδοξοι Χριστιανικαὶ 'Εκκλησίαι ἀπεδέχθησαν τὴν πρότασιν ἡμῶν διὰ τὴν σύσκεψιν τῶν Προκαθημένων καὶ 'Αρχηγῶν τῶν ἐπὶ τῷ σκοπῷ τοῦ συντονισμοῦ τῶν ἐνεργειῶν τῶν 'Εκκλησιῶν καὶ τῆς λυσιτελεστερας ἀντιμετώπισεως ὑπ' αὐτῶν τῶν θανάτων ἐκ πείνης εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον. Ὡς ἐκ τούτου, εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιηθῇ ἢ προσύσκεψις τῶν ἀντιπροσώπων καὶ οἰκονομολόγων τῶν 'Εκκλησιῶν, οἱ ὅποιοι θὰ προετοιμάσουν τὰ τῆς συσκέψεως, εἴτε τὴν προσεχῆ 'Ανοιξιν εἴτε τὸ προσεχές φθινόπωρον ἐν 'Αθήναις, ὅπου καὶ θὰ φιλοξενηθοῦν παρὰ τῆς ὑπὸ τὴν ἡμετέραν προεδρίαν 'Επιτροπῆς διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν θανάτων ἐκ πείνης. Ὅθεν παρακαλοῦμεν ὅπως μέχρι τοῦ προσεχοῦς Φεβρουαρίου ἔχομεν ἀπάντησίν σας περὶ τῆς προσφορετας χρονικῆς περιόδου ἐκ τῶν δύο ὡς ἄνω.

Ἐδχαριστοῦντες θερμῶς διὰ τὴν συνεργασίαν καὶ συναντίληψιν Ὑμῶν, ἀπευθύνομεν τὰς καλύτερας προσρήσεις ἐπὶ τῇ ἱερᾷ ἀναμνήσει τῆς Γεννήσεως καὶ τῷ

ἀνατέλλοντι νέῳ ἑνιαυτῷ τῆς χρησιμότητος τοῦ Κυρίου».

Οἱ περισσότεροι 'Αρχηγοὶ καὶ Προκαθήμενοι βρῆκαν ὡς προσφορώτερο χρόνο, τὸ Φθινόπωρο 1985 καὶ ἔτσι ὁ Μακαριώτατος ἐξάπέλυσε καὶ τρίτη ἐπιστολή με τὴν ὁποία καθόριζε ὡς χρόνο συγκλήσεως τοῦ Συνεδρίου τὴν περίοδο 9-13 Ὀκτωβρίου στὴν 'Αθήνα. Τὸ κείμενο τοῦ γράμματος αὐτοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ἐν συνεχείᾳ τῶν ἀπὸ 17ης Δεκεμβρίου 1984 καὶ 1ης Φεβρουαρίου 1985 ἐπιστολῶν ἡμῶν περὶ τῆς ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπισεως ὑπὸ τῶν Χριστιανικῶν 'Εκκλησιῶν τοῦ φαινομένου τῶν θανάτων ἐκ πείνης ὅπου γῆς, καὶ κατόπιν τῆς εὐμενοῦς ἀποδοχῆς τῆς προτάσεως ἡμῶν περὶ συγκλήσεως προσσυσκέψεως τῶν ἐκπροσώπων (ἐνὸς κληρικοῦ καὶ ἐνὸς οἰκονομολόγου) ἐκάστης 'Εκκλησίας ἐπὶ τῷ τέλει Συσκέψεως τῶν 'Αρχηγῶν καὶ Προκαθημένων αὐτῶν πρὸς λήψιν ἀποφάσεων διὰ τὴν λύσιν τοῦ ἀνωτέρω θέματος, γνωρίζομεν ἡμῖν ὅτι ἀπὸ 9 μέχρι 13 Ὀκτωβρίου 1985 θὰ συνέλθῃ εἰς 'Αθήνας ἢ ὡς ἄνω Προσύσκεψις εἰς τὴν ὁποίαν μετὰ χαρᾶς θὰ ἴδωμεν συμμετέχοντας τοὺς ὑμετέρους

ἐκπροσώπους. Ἡ ἐν Ἑλλάδι φιλοξενία αὐτῶν θὰ βαρύνῃ τὴν Ὀργανωτικὴν Ἐπιτροπὴν, ἣν συνεστήσαμεν διὰ τὸν σκοπὸν αὐτὸν.

Οἱ ἐκπρόσωποι πρέπει νὰ εὐρίσκονται ἀπαραιτήτως εἰς Ἀθήνας τὴν Τρίτη 8 Ὀκτωβρίου. Παρακαλοῦμεν ὅπως γνωρίσωσι ἀριθμὸν πτήσεως ἢ ὥραν ἀφίξεως ἐγκαίρως εἰς τὴν Γραμματεῖαν τῆς Ἐπιτροπῆς: Ὁδὸς Ἁγίας Φιλοθέης 21, 10556 Ἀθήναι. Τηλ. 3124673, 7230791, διὰ νὰ τοὺς ὑποδεχθῇ ἐκπρόσωπος ἡμῶν εἰς τὸ ἀεροδρόμιον».

Γιὰ τὴν ὀργάνωση τοῦ Συνεδρίου ὁ Μακαριώτατος ὄρισε ἑμελῆ Ὀργανωτικὴ Ἐπιτροπὴ ἀποτελούμενη ἀπὸ τὸν ἴδιο ὡς Πρόεδρο, τὸν ὑπογράφοντα ὡς Γραμματέα καὶ μέλη τοὺς Αἰδ. Πρωτοπρεσβύτερο π. Κωνσταντῖνο Ἀνδρουλάκη, Γεν. Ἀρχιερατικὸ Ἐπίτροπο Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ Διευθυντὴ τῆς Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης καὶ π. Στέφανο Ἀβραμίδη, τῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Διορθοδόξων καὶ Διαχριστιανικῶν Σχέσεων καὶ τὸν κ. Ἀντώνιο Παπαντωνίου, Ὑπεύθυνο τοῦ Τμήματος Ἀλληλο-

βοηθείας καὶ Σχέσεων μετὰ τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν τῆς Ἰδίας Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς.

Παράλληλα ὁ Μακαριώτατος προχώρησε σὲ ἄμεση ἀντιμετώπιση τοῦ θέματος ἀπὸ τὶς ἴδιες δυνάμεις τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Μέσα στὸ Φθινόπωρο συγκεντρώθηκε ἀπὸ τὰ Ε.Φ.Τ. τὸ ποσὸ τῶν 5 ἑκατομμυρίων δρχ. καὶ ὡς τὴν Ἀνοιξὴ ἄλλα 15 ἑκατομμύρια δρχ., πὺ μὲσω τῆς Γιούνισεφ στάλθηκαν στὴν Ἀφρική. Κι ἀκόμη πρόσφατα ὅταν ἡ πείνα ἄρχισε νὰ θερίζει χιλιάδες ζωὲς στὸ Σουδάν, μὲσα σὲ ταχύτατο χρονικὸ διάστημα ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ, μὲ πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου, συγκέντρωσε γάλατα ἀξίας 10 ἑκατομμυρίων δρχ., τὰ ὅποια μὲσω τοῦ Π.Σ.Ε. στάλθηκαν στὸ Πόρτ-Σουδάν μὲ τὸ πλοῖο «Μενεσθεύς».

Στὸ μεταξύ οἱ Προκαθήμενοι τῶν Ἐκκλησιῶν ἄρχισαν νὰ ὀρίζουν τοὺς ἐκπροσώπους τους, κληρικούς μὲ γνώση τοῦ θέματος καὶ οικονομολόγους. Οἱ ἐκπρόσωποι αὐτοὶ ἀποτελέσαν τὴν ὀλομέλεια τῆς Συσκέψεως:

Ἀπὸ τὶς ἐργασίες τῆς ἐλληνόφωνης ὀμάδας.

ΣΥΝΕΔΡΟΙ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

Α.Θ.Π. ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κου ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Ό Σεβ. Μητροπολίτης Έλβετίας κ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ
Ό κύριος HALIM DANIAL

Α.Θ.Μ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΔΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ Κου ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Ό Σεβ. Μητροπολίτης Άξώμης κ. ΠΕΤΡΟΣ
Ό Δρ. Σπ. ΚΑΜΑΛΑΚΗΣ, Οικονομολόγος

Α.Θ.Μ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ Κου ΙΓΝΑΤΙΟΥ

Ό κύριος ANTPE XANTANT
Ό κύριος ΠΑΡΑΣΧΟΣ-ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΠΛΑΝΗΣ
Άρχων Πρωτοψάλτης

Α.Θ.Μ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ Κου ΔΙΟΔΩΡΟΥ

Ό Πανιερ. Άρχιεπίσκοπος Ίεραπόλεως κ. ΕΙΡΗ-
ΝΑΙΟΣ
Ό κύριος ΗΑΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Καθηγητής Πα-
νεπιστημίου

Α.Μ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΡΩΣΙΑΣ Κου ΠΟΙΜΕΝΟΣ

Ό Αιδ. Πρωτοπρεσβύτερος GEORGY GONCHA-
ROV
Ό Όσιολ. Ίερομόναχος BENEDICTE KANTERS

Α.Α. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΤΩΝ ΣΕΡΒΩΝ Κου ΓΕΡΜΑΝΟΥ

Ό Θεοφ. Έπίσκοπος Βανάτου Δρ. ΑΜΦΙΛΟΧΙΟΣ
ΡΑΝΤΟΒΙΤΣ
Ό Όσιολ. Ίερομόναχος Δρ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΙΕΒΤΙΤΣ

Α.Μ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ Κου ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ

Ό Αιδ. DUMITRU SOARE
Ό Καθηγ. CONSTANTIN CORNITescu

Α.Μ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ Κου ΜΑΞΙΜΟΥ

Ό κύριος IVAN ZHELEV DIMITROV, Senior
lecturer at St Clement of Ohrid Academy of Theo-
logy

Α.Μ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΠΡΟΥ Κου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

Ό Σεβ. Μητροπολίτης Κιτίου κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
Ό κ. ΗΑΙΑΣ ΠΑΝΤΕΛΙΔΗΣ Δ/ντής Έλεγκτικού
Τμήματος της Ίερας Συνόδου.

Α.Μ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΛ- ΛΑΔΟΣ Κου ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ό Αιδ. Πρωτοπρεσβύτερος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΝ-
ΔΡΟΥΛΑΚΗΣ
Ό κύριος ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ, Θεολό-
γος-Κοινωνιολόγος.

Α.Μ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΒΑΡΣΟΒΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΠΟΛΩΝΙΑΣ Κου ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Ό Θεοφ. Έπίσκοπ. Μπελσόνκ και Γκτόνσκ κ. ΣΑΒΒΑΣ
Ό κύριος M. KOZLOWSKI

Α.Μ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΑΓΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΣΕΧΟ- ΣΛΟΒΑΚΙΑΣ Κου ΔΩΡΟΘΕΟΥ

Ό Αιδ. Πρωθιερέυς ΡΑΔΙΜΑ ΠΟΥΛΤΣΑ

Α.Σ. ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΡΕΛΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΦΙΝ- ΛΑΝΔΙΑΣ Κου ΠΑΥΛΟΥ

Ό Ίερολ. Διάκονος ΠΕΤΡΙ ΠΗΡΟΙΝΕΝ

ΙΕΡΑΣ ΜΟΝΗΣ ΑΓΙΑΣ ΔΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

ΘΕΟΒΑΔΙΣΤΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΙΝΑ

Ό Όσιολ. Ίερομόναχος ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ, Γραμματεύς
Ί. Μονής Σινά
Ό κύριος Γ. ΖΑΡΑΚΟΒΙΤΗΣ

* * *

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ό Σεβ. Άρχιεπίσκοπος Μισσούης κ. GIOVANNI
MARIANI

Ό κύριος GERHARD MEIER, Γεν. Γραμματεύς
της Caritas Internationalis
Ό Καθηγητής ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΑΛΑΧΑΣ

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Ή κυρία PAMELA H. GRUBER, Adviser to the
Board on Ecumenical Relations of the Christian
Aid, Division of the British Council of Churches
Ό Αιδ. JEREMY REAKE, The Anglican Cha-
plain in Athens

ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑ- ΝΙΑΣ

Ό Dr. H. THIMME, έφ. Έπίσκοπος της Ούεστ-
φαλίας
Ό κύριος MANFRED DREWES, Head of the
Policy Planning Unit of the Association of the
Churches Development Services

THE EPISCOPAL CHURCH CENTER, NEA YORKH

Ό Αιδ. PERRY WINTERROWD, Diocese of
New Jersey

ΑΝΑΤΟΛΙΚΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ

ΣΥΡΙΑΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ (ΔΑΜΑΣΚΟΣ ΣΥΡΙΑΣ)

Ό Σεβ. Άρχιεπίσκοπος Βηρυττού και Zahel A-
THANASIOS BARSOUM

ΣΥΡΙΑΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ (KERALA, INDIA)

Ό Σεβ. Μητροπολίτης Niranam κ. ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ
Ό Dr. T.A. GEORGE, Principal, Catholice Col-
lege, Pathanamthitta

ΑΡΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ETCHMIADZIN

Ό Αιδ. SAMUEL PETROSSIAN, Γενικός Έπι-
θεωρητής Θεολογικής Σχολής Etchimiadzin.

ΑΡΜΕΝΙΚΟ ΚΑΘΟΛΙΚΑΤΟ ΚΙΑΚΙΑΣ (ANTELIAS, LEBANON)

'Ο Παν. 'Αρχιμανδρίτης SHAHE PANOSSIAN
'Ο κύριος KHATCHIK BABIKIAN, τ. 'Υπουργός
Δικαιοσύνης, Πληροφοριών και 'Υγείας του Λιβάνου,
μέλος του Κοινοβουλίου του Λιβάνου.

* * *

ΔΙΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΙ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

'Ο κύριος HELMUT REUSCHLE, Secretary for
Material Aid of the Commission on Inter-Church
Aid, Refuge and World Service του Π.Σ.Ε.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΔΟΥΘΗΡΑΝΗ ΑΡΩΓΗ

'Ο κύριος LARRY MINEAR, 'Εκπρόσωπος 'Ανα-
πτυξ. Προγραμματισμού.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΗΣ ΕΟΚ

'Ο Αιδ. MARC LENDERS, Executive Secretary
of the European Ecumenical Commission for Church
and Society

ΓΙΟΥΝΙΣΕΦ

'Ο κύριος ROBERT WALWER, 'Εντεταλμένος 'Υ-
πηρεσιών UNICEF Γενεύης

'Ο κύριος WAYNE HOOKS, Προϊστάμενος 'Υπηρε-
σίας 'Εκτάκτων 'Αναγκών UNICEF (Γενεύη).

Τὴν Παρασκευή 20 Σεπτεμβρίου τὰ μέλη τῆς 'Οργανωτικῆς - 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῆς Συσκέψεως ἔδωσαν συνέντευξη Τύπου στὴν αἴθουσα τελετῶν τῆς 'Ι. Συνόδου, πού γνώρισε μεγάλη δημοσιότητα. Μία Κυριακή πρὸ τοῦ συνεδρίου ὁ Μακαριώτατος ζήτησε μὲ ἐγκύκλιό του, ἡ ὁποία διαβάστηκε σὲ ὅλους τοὺς ναοὺς τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς νὰ προσευχηθοῦν οἱ Χριστιανοὶ γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου.

'Η ἐπίσημη ἐναρξὴ τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἔγινε τὴν Τετάρτη 9 'Οκτωβρίου, ὥρα 9.30 π.μ. στὴ μεγάλη αἴθουσα τοῦ Ζαπτείου. Προηγῆθηκε 'Αγιασμός, τὸν ὁποῖο τέλεσε ὁ Μακαριώτατος 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος κ. Σεραφεὶμ συμπαραστατούμενος ἀπὸ τὸν Παν. 'Αρχιμ. π. Δημήτριο Μπεκιάρη, Πρωτοσύγκελλο τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν καὶ δύο διακόνους. 'Εψάλε ἡ 'Ελληνικὴ Βυζαντινὴ Χορωδία ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ Πρωτοψάλτη κ. Λυκούργου 'Αγγελόπουλου. Κατὰ τὸν 'Αγιασμό ὁ Μακαριώτατος εἶπε εἰδικὴ εὐχὴ, τὸ κείμενο τῆς ὁποίας ἔχει ὡς ἑξῆς:

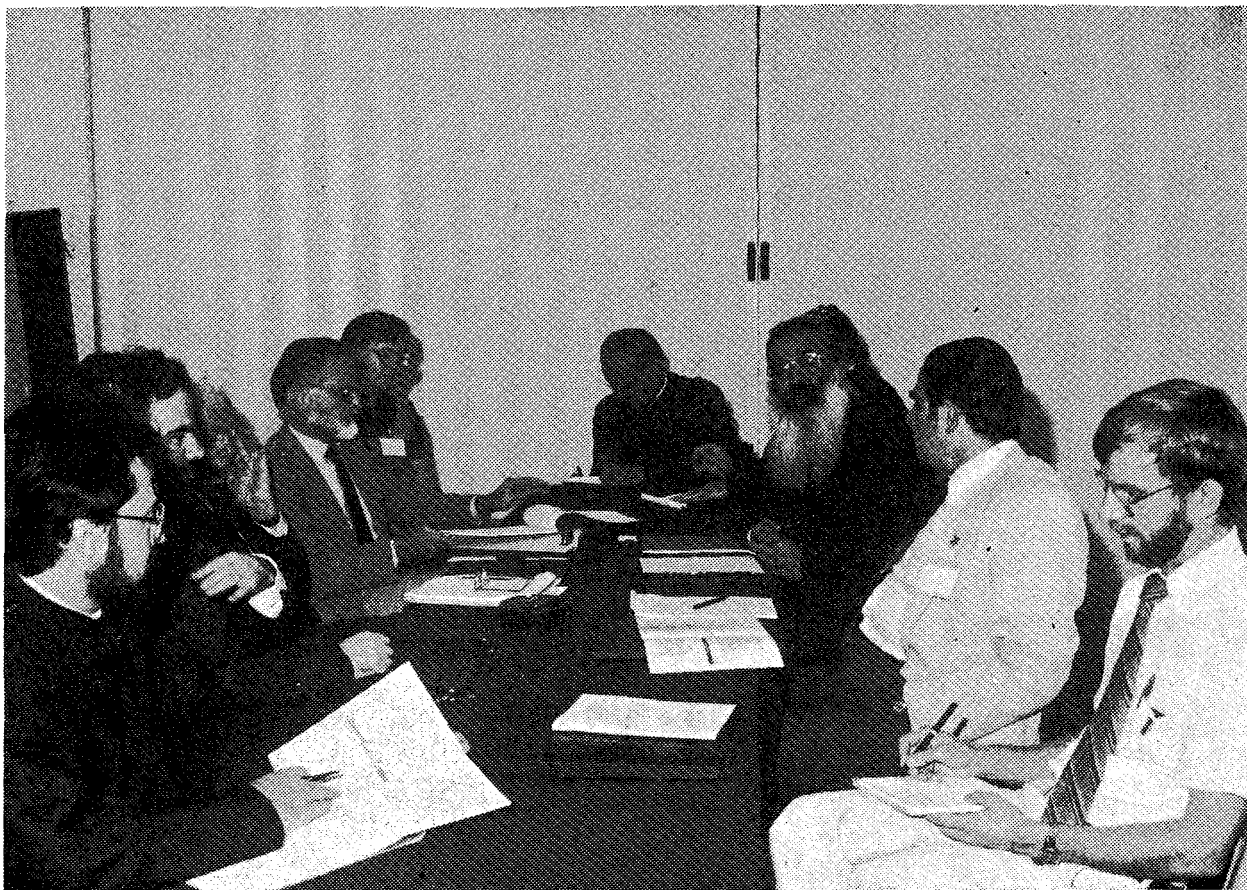
«Κύριε, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν ὀρομένην ταύτην Κτίσιν, τῇ δημιουργικῇ σου ἀγαθότητι, ἐξ οὐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν εἶτα καὶ τὸν ἄνθρωπον οἰκειὰς χερσὶ διαπλάσας καὶ τῆς τροφῆς αὐτοῦ, τῇ ἀγάπῃ σου ἀγαθοδορίᾳ, προμηθεύμενος· ὁ ἀνοίγων τὴν χεῖρά

σου καὶ ἐμπιπλῶν πᾶν ζῶον εὐδοκίας (Ψαλμ. 144, 16)· ὁ ἐν τῇ ἐρήμῳ μάννα ὀμβροῆσας τῷ λαῷ, ἐπάκουσον ἡμῶν τῶν τῇ σῇ πρὸς τοὺς ἁγίους σου Μαθητὰς ὑπεικόντων προστάξει: «δοτε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν» (Ματθ. 14, 16) καὶ τὴν σὴν εἰκόνα ἐν τῷ ἀνθρώπῳ βλέπόντων. Τὴν παροῦσαν ἐπὶ τῷ σῷ ὀνόματι σύναξιν ἡμῶν εὐλόγησον καὶ κατεύθυνον τὴν βουλὴν ἡμῶν εἰς τὸ κοινωνῆσαι ταῖς χρεῖαις τῶν ἀπανταχοῦ τῆς γῆς δούλων σου, τῶν ὑπὸ λιμοῦ φρικτοῦ ἐκλυομένων τε καὶ ἀπολλυμένων. Τράνωσον ἡμῶν τὴν γλῶτταν εἰς τὸ ἐξαγγεῖλαι πάση τῇ οἰκουμένη τὴν δικαιοσύνην σου καὶ τῆς μακροθυμοσύνης σου νῦν δεσποτείας τὸ ἀναπόδραστον ἐκεῖσε λογοθέσιον. Αἰλήσον ἀγαθὰ ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἰσχυρῶν ὑπὲρ τῶν ἐλαχίστων ἀδελφῶν σου τῶν πεινόντων καὶ χορηζόντων τῆς παρὰ σοῦ δι' αὐτῶν φιλευσπλαχρον προνοίας. Naί, Δέσποτα Παντοκράτορ, ὁ τῶν θανμασιῶν Θεός, ὁ ἐκθρέφας μυριάδας λαοῦ ἐν ὀλίγοις ἄρτοις, ἀτάρακῃσον πρὸς ὑποουρίαν καὶ τροφὴν αὐτῶν, ἵνα σοι πάντες δόξαν ἀναπέμπωμεν σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων».

'Αμέσως μετὰ ὁ Μακαριώτατος κατέλαβε τὴ θέση τοῦ Προέδρου. Στὸ Προεδρεῖο τὸν πλαισιώσαν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης 'Ελβετίας κ. Δαμασκηνός, ἐκπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, ὁ Σεβ. 'Αρχιεπίσκοπος Μισσούης κ. Giovanni Mariani, ἐπικεφαλῆς τῆς τριμελοῦς ἀντιπροσωπείας τῆς 'Αγίας 'Εδρας καὶ ὁ 'Ακαδημαϊκός - Καθηγητῆς κ. 'Αγγελος 'Αγγελόπουλος, βασικὸς εἰσηγητῆς. Χρῆς Γραμματέα στὸ Προεδρεῖο ἔκανε ὁ κ. 'Αντ. Παπαντωνίου, μέλος τῆς 'Οργανωτικῆς - 'Εκτελεστικῆς 'Επιτροπῆς τῆς Συσκέψεως.

'Εκτὸς ἀπὸ τοὺς ἐκπροσώπους-συνέδρους, παρέστησαν τὰ μέλη τῆς Δ.Ι.Σ., οἱ Θεοφ. Εὐρίπου, 'Αχελῶ καὶ Δωδώνης, ὁ 'Υπουργός 'Εθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων, ἐκπρόσωποι τῶν κομμάτων, οἱ ἐκπρόσωποι τοῦ 'Υπουργείου 'Εξωτερικῶν κ. κ. 'Ι. Χριστοφίλης καὶ 'Ι. Βαφειάδης καὶ τοῦ 'Υπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Γ. Θεοδωρακόπουλος καὶ Κ. Θεοδωρόπουλος, τοῦ 'Αρχηγοῦ ΓΕΕΘΑ, ὁ Δήμαρχος 'Αθηναίων κ. Δημήτρης Μπέης, οἱ Πρόεδροι τῆς 'Ακαδημίας, τοῦ 'Αρείου Πάγου, τοῦ Συνδέσμου Βιομηχανῶν, ὁ Κοσμητὼρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, ὁ Πρόεδρος τοῦ Ποιμαντικοῦ Τμήματος, ὁ Νομ. Σύμβουλος τῆς 'Εκκλησίας κ. Γ. Λιλαῖος, ὁ Διευθυντῆς τοῦ περιοδικοῦ «'Εκκλησία» κ. Εὐάγγελος Θεοδώρου, ἐκπρόσωποι τῆς ΕΛΜΕ καὶ τῆς ΠΕΘ, τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων καὶ ἀνταποκριτῆς τοῦ ξένου Τύπου, κοινωνικοὶ λειτουργοὶ τῆς Χριστιανικῆς 'Αλληλεγγύης κ. ἄ. Τὴν ἐναρξὴ κάλυψαν με συνεντεύξεις τὸς ἡ Ραδιοφωνία καὶ Τηλεόραση τῆς ΕΡΤ 1, ἡ Τηλεόραση τῆς ΕΡΤ 2, καὶ τὸ ἐδῶ κλιμάκιο τῆς RAI ('Ιταλικῆς Τηλεοράσεως).

Πρῶτος ἔλαβε τὸν λόγο ὁ Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν καὶ πάσης 'Ελλάδος κ. Σεραφεὶμ, ὁ ὁποῖος προσφώνησε τὸ Συνέδριο ὡς ἑξῆς:

Ἀπὸ τὶς ἐργασίες τῆς ἀγγλόφωνης οὐμάδας.

«Ὅταν ἐξαπελούμεν τὸ μήνυμα ἡμῶν ἐπὶ τῇ πρώτῃ τοῦ νέου ἔτους 1984 πρὸς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν καλοῦντες αὐτὸν νὰ εὐαισθητοποιηθῇ διακονικῶς ἐναντι τοῦ τεραστίου προβλήματος τῆς πτωχείας, ἐκνοφορεῖτο ἤδη ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης εἰς τὴν σκέψιν μας ἡ ἰδέα τῆς συνεργασίας ὄλων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν ἀνεξαρτήτως ὁμολογίας, διὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπισιν τοῦ φαινομένου τῶν ἐκ πείνης θανάτων ἀνά τὸν κόσμον.

Ἐζητήσαμεν πρὸς τοῦτο τὴν σύγκλησιν τοῦ παρόντος Συνεδρίου ἀπὸ τοὺς Προκαθημένους καὶ Ἀρχηγοὺς ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν, οἱ ὅποιοι καὶ ἀνταπεκρίθησαν προθύμως καὶ συνεργώνησαν εἰς τὴν ἀποστολὴν δύο ἐκπροσώπων ἐξ ἐκάστης Ἐκκλησίας. Καὶ ἰδοὺ ὅτι σήμερον, χάριτι Θεοῦ, πραγματοποιεῖται τὸ Συνέδριον τοῦτο.

Εἶναι ἀπαράδεκτον, ἀδελφοί μου, καὶ ἀποτελεῖ στίγμα καὶ ἐντροπὴν διὰ τὴν πεπολιτισμένην ἀνθρωπότητα νὰ ἀνέχεται αὐτὴν τὴν κατάστασιν καὶ νὰ ἐγκληματῇ μὲ τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν ἀδιαφορίαν τῆς, ὅπως ἐγκληματοῦν καὶ ἐκείνοι ἀκριβῶς, οἱ ὅποιοι φονεύουν ἐν ψυχρῷ ἢ καὶ ἐτοιμάζονται καταλλήλως

διὰ τὸ πῶς θὰ ἐξοντώσουν περισσότερους συνανθρώπους των συναγωνιζόμενοι εἰς ἐξοπλισμοὺς καὶ ἀπόκτησιν ἄλλων μέσων καταστροφικῶν, ἵνα ἐπικρατήσωσιν οἱ μὲν ἐπὶ τῶν δέ.

Ἡ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας ὁ Θεὸς Δομῆτωρ παραγγέλλει ὅτι οἱ πιστοὶ ὀφείλουσιν νὰ ἀγαποῦν τὸν συνάνθρωπόν των «ὡς ἑαυτὸν» καὶ καθορίζει τὴν θέσιν ἡμῶν ὡς Χριστιανῶν ἐναντι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀδιακρίτως θρησκευματος, χρώματος, φυλῆς ἢ γλώσσης, διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ Καλοῦ Σαμαρείτου, καὶ τῆς ὁποίας τὸ ἀπαύγασμα τῆς διδασκαλίας θεωρεῖ τὴν ἔμπροκτον ἀγάπην ὡς τὸ βασικὸν γνώρισμα τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ, δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ ἀδιαφορῇ εἰς τὰ προβλήματα τῶν ἄλλων, ὡς ἐπὶ τοῦ προκειμένου, εἰς τὸ ὄξυ καὶ ἀπαράδεκτον πρόβλημα τῶν πεινῶντων, ὅπου γῆς καὶ ἂν εὐρίσκωνται οἱ τοῖ, καὶ τῶν ἐκ πείνης θανάτων παιδιῶν καὶ ἄλλων ἀτόμων.

Ἀπευθυνόμενος πρὸς ἐκκλησιαστικὸς ἄνδρας, θεωρῶ περιττὸν νὰ ἀναφέρω τὰς σχετικὰς περικοπὰς τοῦ Ἱεροῦ Ἐδαγγελίου ἢ νὰ κάνω λόγον διὰ τὸν ὑμνητὴν τῆς ἀγάπης θεῖον Παῦλον ἢ καὶ νὰ μνημονεύσω ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων καὶ ἐρμηνευτῶν τοῦ

Θείον Λόγον, ὡς εἶναι οἱ Μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἰδίᾳ ὁ Ἅγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής. Πάντα ταῦτα θεωρῶ δεδομένα καὶ γνωστά.

Ὅπως ἐπίσης θεωρῶ ὡς δεδομένο καὶ εὐελπιστῶ, ὅτι ἅπασαι αἱ Ἐκκλησίαι, ἀνεξαρτήτως ὁμολογιακῆς κατευθύνσεως, συμφωνοῦμεν εἰς τὰ ἀκόλουθα βασικά σημεῖα:

Πρῶτον, ὅτι τὸ δικαίωμα τῆς ἐπιβιώσεως καὶ τῆς ἐπαρκoῦς διατροφῆς ἀποτελεῖ θεμελιώδες ἀνθρώπινον δικαίωμα.

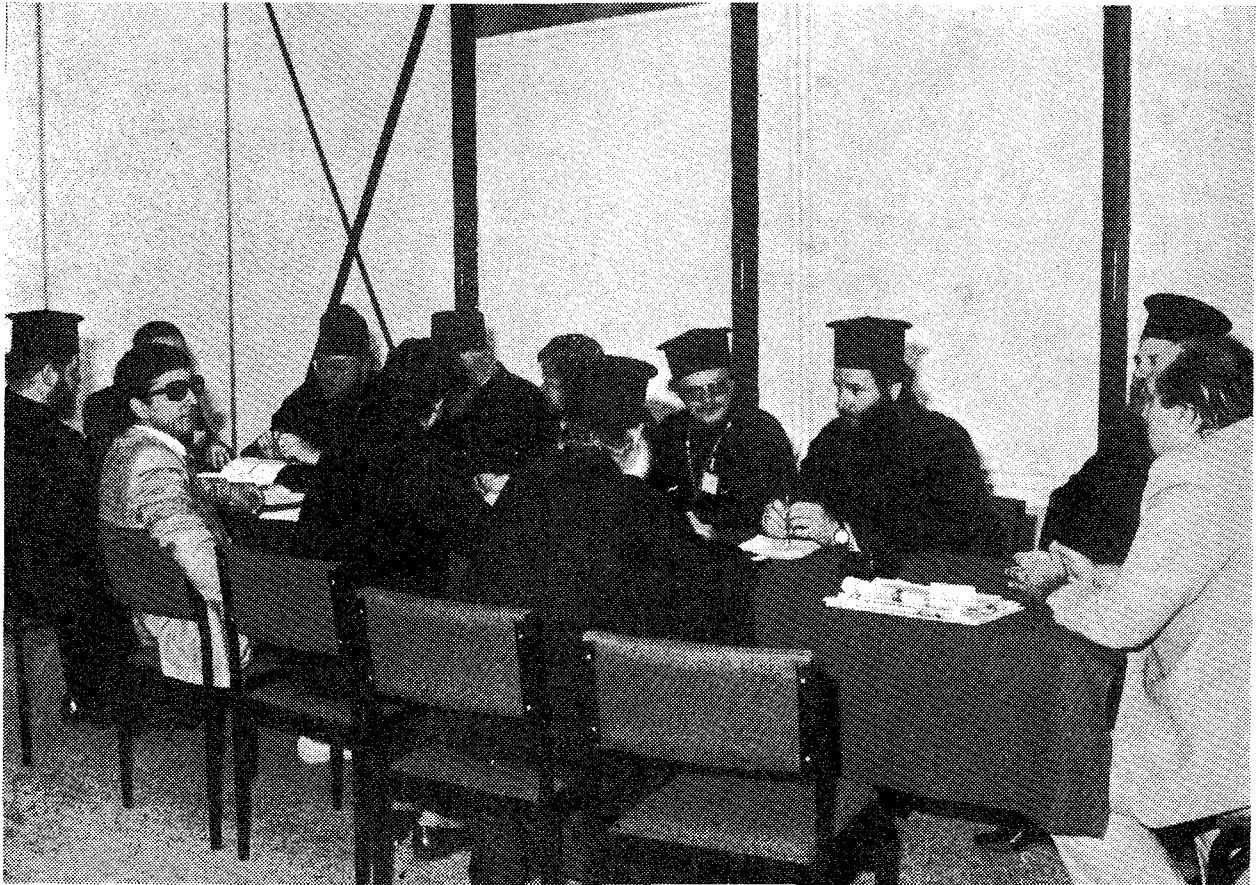
Δεύτερον, ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς λεγόμενης ἀπολύτου πενίας, τῆς πτωχείας δηλαδή, ἢ ὅποια δὲν ἀποστερεῖ μόνον τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὰ ὕλικά καὶ πνευματικά ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀπειλεῖ μὲ ἀφανισμόν αὐτὴν ταύτην τὴν φυσικὴν ὑπαρξίν του, δὲν εἶναι ἀπλῶς καὶ καθαρῶς οἰκονομικὸν καὶ τεχνικὸν πρόβλημα, ἀλλὰ εἶναι πρωτίστως ζήτημα πολιτικὸν καὶ ἠθικόν. Οὐδέποτε εἰς τὴν ἱστορίαν διέθετε ὁ ἄνθρωπος τόσας γνώσεις καὶ τόσα μέσα, ὅσα διαθέτει ὁ σημερινός. Ἀλλὰ καὶ οὐδέποτε εἰς τὸ παρελθὸν ἐθέριζεν ὁ λιμὸς τόσον μαζικῶς τὴν ἀνθρωπότητα, ὅσον συμβαίνει εἰς τὰς ἡμέρας μας.

Τρίτον, ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι δὲν ἔχουν μόνον λόγον ἀλλὰ καὶ εὐθύνην ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν μοῖραν τοῦ Τρίτου Κόσμου. Ἐφ' ὅσον μάλιστα τυγχάνει ὁ ἀνεπτυγμένος βιομηχανικὸς κόσμος νὰ ταυτίζεται μὲ τὴν δυτικὴν χριστιανικὴν κοινωνίαν. Καὶ αἱ οἰκονομικαὶ καὶ καταναλωτικαὶ δραστηριότητες τοῦ δυτικοῦ χριστιανικοῦ κόσμου νὰ ἐπηρεάζουν ἀποφασιστικῶς — ἀμέσως ἢ ἐμμέσως — τὴν μοῖραν τῶν πτωχοτέρων ἀπὸ τοὺς πτωχοῦς. Αἱ Ἐκκλησίαι δὲν δύνανται νὰ παραμένουν ἀπαθεῖς ἐνώπιον τῆς πραγματικότητος, ὅτι κάθε ἄνοδος τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ ποιμνίου τους συνεπάγεται σχεδὸν αὐτομάτως τὴν ἀντίστοιχον καθίζησιν τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν πτωχῶν.

Τέταρτον, τέλος, ὅτι πᾶσαι αἱ Ἐκκλησίαι εἶναι ἀποφασισμέναι νὰ ἀγωνισθοῦν διὰ μίαν δικαίαν, συμμετοχικὴν, ἀλληλέγγυον καὶ οἰκολογικῶς υπεύθυνον κοινωνίαν, συνεχίζουσαι τὸ ἔργον τοῦ Κυρίου, τὸ ὅποιον κατὰ τὴν ρῆσιν τοῦ Ἰδίου ἐγκεῖται εἰς τὸν εὐαγγελισμόν τῶν πτωχῶν, τὴν ἴασιν τῶν συντετριμμένων τὴν καρδίαν, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν αἰχμαλώτων, τὴν ἀνάβλεψιν τῶν τυφλῶν, τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν καταπιεζομένων καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ ἔτους εὐνοίας τοῦ Κυρίου (Λουκᾶ δ', 18-19).

Ἀπὸ τῆς ἐργασίας τῆς γαλλόφωνης ἐμάδας.

Άπό τις εργασίες τής σλαβόφωνης ομάδας.

Βεβαίως είμαι ύποχρεωμένος εις τὸ σημεῖον αὐτὸ νὰ ἐπισημάνω ὅτι εις τὴν ἐπικρατοῦσαν σύγχρονον ζήρσασίαν ὑπάρχουν καὶ ὁάσεις ὁροισιστικά.

Καὶ αἱ ὁάσεις αὐταὶ ἀποτελοῦν ἔργον καὶ φύτευμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὠρισμένων διεθνῶν ὀργανισμῶν. Ἡ προεσβυγενῆς λ.χ. Ρωμαιοκαθολικῆ Ἐκκλησία διὰ τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς «Κἀριτας» παρέχει ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτὴν καὶ ὅ,τι αἱ οἰκονομικαὶ δυνάμειτές τῆς ἐπιτρέπουν εις ἀνακούφισιν πεινῶντων καὶ ἐξ ἀσθενειῶν κατατροχόμενων ἀδελφῶν μας. Αἱ Ἐκκλησίαι τῶν ΗΠΑ ἔχουν συστήσει τὴν «Παγκόσμιον Ἐκκλησιαστικὴν Ὑπηρεσίαν» καὶ ἰδρύσει εἰδικὰ γραφεῖα, τὰ ὁποῖα ἔρχονται ἀρωγὰ εις ἐκκλήσεις πεινῶντων. Ἡ Παγκόσμιος Λουθηρανικὴ Ὀμοσπονδία ἀναπτύσσει συστηματικῶς προγράμματα διὰ τοὺς πεινῶντας. Αἱ Ἐκκλησίαι τοῦ Καναδᾶ καὶ τῆς Αὐστραλίας ἔχουν δραστηριοποιηθῆ ἐπὶ τοῦ τομέως τούτου. Ἡ Γερμανικὴ Ἐδαγγελικὴ Ἐκκλησία μὲ τὴν ὀργάνωσίν τῆς «Ψωμὶ διὰ τὸν κόσμον», ἡ Ἀγγλικανικὴ «Χριστιανικὴ Βοήθεια», ἀλλὰ καὶ γενικῶς αἱ ἀνάλογοι ὕπηρεσίαι πασῶν τῶν ἀπὸ τὸν κόσμον τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν παρόμοιον ἔργον. Ἀκόμη καὶ εις τὴν χειμαζομένην Κύπρον ἰδρύθη «Παγκό-

πιος Σύνδεσμος διὰ τὴν καταπολέμησιν τῆς μᾶστιγος τῆς πείνης» ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου μὲ ἀξιόλογον ἔως σήμερον προσφορῶν. Οὐτε καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ὕστερησε συνεχίζουσα ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεων τῆς τὰς προσπαθείας αὐτῆς διὰ τοὺς πεινῶντας.

Ἰδιαιτέρως ὀφείλω νὰ ἀναφέρω τὴν παρεχομένην ὑπὸ τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν βοήθειαν καὶ συνεχῆ μέριμναν, ἐνῶ ἐκ τῶν διεθνῶν ὀργανισμῶν πρέπει νὰ ἐξάρω κατ' ἐξοχὴν τὸ ἔργον τῆς «ΓΙΟΥΝΙΣΕΦ» τοῦ ὀργανισμοῦ Ἠνωμένων Ἐθνῶν, μετὰ τῆς ὁποίας συνεργάζεται καὶ ἡ Ἐκκλησία τῆς μικρᾶς ἡμῶν χώρας, καθὼς καὶ τοῦ Φ.Α.Ο., τῆς ὀργανώσεως τροφίμων τοῦ Ο.Η.Ε. Βεβαίως δὲν λείπουν διάφοροι ἄλλαι προσπάθειαι ἀναλόγον ἢ ἥσσονος σημασίας.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι ἀσφαλῶς παρήγορον διὰ τὸν Χριστιανικὸν κόσμον καὶ μαρτυρεῖ ὅτι ἡ ἀνθρωπιὰ δὲν ἔχει ἐκλείψει ἀπὸ τὸν πλανήτην μας. Πλὴν ὅμως τὸ πρόβλημα ὀφίσταται, ὁσημέραι ὀξύνεται καὶ πόρρω ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξηλυθῆ. Αἱ χῶραι τοῦ τρίτου κυρίως κόσμου μᾶστιζονται. Ἡ μία μετὰ τὴν

ἄλλην ἐκπέμπουν σήματα ἀπογνώσεως. Μετὰ τὴν Αἰθιοπία, τὸ Σουδάν. Τὸ αὐριον κατέστη ἐν προκειμένῳ ἄδηλον. Παρίσταται ὡς ἐκ τούτου ἄμεσος ἀνάγκη ἐπιστρατεύσεως ὅλων τῶν δυνάμεων τοῦ κόσμου. Νὰ κηρυχθῆ καθολικὸς συναγερομὸς ἐκτάκτου ἀνάγκης. Αἱ Ἐκκλησίαι δύνανται νὰ πρωτοστατήσουν καὶ νὰ ἐξεγείρουν τὸν κόσμον εἰς σταυροφορίαν σωτηρίας τῶν πεινῶντων. Συνεργαζόμενα μάλιστα δύνανται νὰ ἐπιτύχουν σοβαρὰ ἀποτελέσματα.

Καὶ μόνον ἡ ἀναφορὰ τῶν θανάτων μικρῶν παιδιῶν εἰς τὸν κόσμον κατὰ τὴν διάρκειαν ἐνὸς καὶ μόνον ἔτους, συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα τῆς «Γιού-νισεφ», ἀρκεῖ διὰ νὰ προκαλέσῃ τρόμον. Μόνον ἐξ ἀφνδατώσεως ἀποθνήσκουν κατ' ἔτος 5 ἑκατομμύρια παιδιά! Ἄνω τῶν 3 ἑκατομμυρίων ἀποθνήσκουν ἐκ φυματίωσεως καὶ ἄλλα 7 ἑκατομμύρια ἐκ διαφόρων ἄλλων ἀσθενειῶν ὡς ὁ κοκκύτης, ἡ πολυομυελίτις, ἡ ἰλαρὰ κ.λπ. Πέραν αὐτῶν 5 περίπου ἑκατομμύρια παιδιά μένουν παράλυτα καὶ βασιανίζονται. Οἱ ἀριθμοὶ περιορίζονται μόνον εἰς τὰ παιδιά. Ἐκατομμύρια ἄλλοι συνάνθρωποι μας ὑποφέρουν ἐκ πείνης καὶ ἐξ ἐπιδημικῶν ἀσθενειῶν. Ἐπὶ τούτου ὁμως δὲν ἐπιθυμῶ νὰ ἐπεκταθῶ περισσότερον, καθ' ὅσον θὰ ἀναλυθῆ τὸ πρόβλημα μὲ ἐιδικὰς εἰσηγήσεις.

Ἰδοῦ, ἀγαπητοὶ μου, μία ἄμεσος προτεραιότης, ἡ ὁποία πρέπει νὰ ἀπασχολήσῃ τὸ Συνεδριὸν μας. Ἀπὸ κοινοῦ αἱ Χριστιανικαὶ μας Ἐκκλησίαι δύνανται καλότερον νὰ συμβάλουν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος, ἀλλὰ καὶ νὰ κινητοποιήσουν τὴν παγκόσμιον κοινήν γνώμην διὰ τὴν ἐξάλειψιν αὐτοῦ. Μολονότι δὲν προτίθεμαι νὰ ἐπηρεάσω τὰς ἀποφάσεις τοῦ Συνεδρίου καὶ νὰ προβῶ εἰς συγκεκριμένας προτάσεις περὶ τοῦ πρακτέου ἔχων ἐμπιστοσύνην εἰς τὴν πείραν καὶ τὴν φιλόανθρωπον δημοιογικὴν φαντασίαν σας, δὲν σᾶς ἀποκρούπτω ὅτι διακατέχομαι ἀπὸ τὸ ὄραμα ἐνὸς συντονιστικοῦ ὄργανου, τὸ ὁποῖον θὰ ἠδύνατο καὶ νὰ ἀξιοποιήσῃ ἀποτελεσματικώτερον τὰς προσφορὰς τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ νὰ ἐφαρμόσῃ συστηματικῶς ἐν μακροπρόθεσμον πρόγραμμα σωτηρίας τῶν πεινῶντων.

Ἄς ἐνώσωμεν, λοιπόν, τὰς δυνάμεις καὶ τὰς προσπάθειάς μας καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς θὰ εὐλογήσῃ τὸ ἔργον μας.

Μὲ τὰς σκέψεις αὐτὰς σᾶς καλωσορίζω, σᾶς εὐχαριστῶ ἐκ μέσης καρδίας, ὡς καὶ τὰς Ἐκκλησίας ἐξ ὧν προέρχεσθε διὰ τὴν συμμετοχὴν σας εἰς τὸ Συνέδριον καὶ εὐχομαι πλήρη εὐδόσιν τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνσκέψεως.

Οἱ σύμβουλοι στὴν Ἱ. Μ. Ὁσίου Λουκᾶ περιστοιχίζουσι τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Θεβῶν καὶ Λεβαδείας κ. Ἰερώνυμο.

Οἱ σύνεδροι στὴν Ἱ.Μ. Ὁσίου Μελετίου περιστοιχίζουσι τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος κ. Βαρθολομαῖο.

Ἐπ' εὐκαιρία ἐπιθυμῶ νὰ ἐκφράσω θερμότητα εὐχαριστίας καὶ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν διὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν συμβολὴν αὐτῆς εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ Συνεδρίου, ὡς καὶ πρὸς τὰ μέλη τῆς τε Τιμητικῆς καὶ τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Συνεδρίου διὰ τὴν προσφορὰν ἐνὸς ἐκάστου, προσέτι δὲ πρὸς τὸ Ἀνώτατον Πνευματικὸν Ἰδρυμα τῆς χώρας μας, τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν καὶ τὴν «Γιούνισεφ» διὰ τὴν ἀποστολὴν ἀρμοδίων εἰσηγητῶν καὶ πρὸς τοὺς ἐκπροσώπους τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ ξένου Τύπου, οἱ ὁποῖοι καλύπτουσι τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου μας».

Παρατεταμένα χειροκροτήματα κάλυψαν τὸ τέλος τοῦ λόγου τοῦ Μακαριωτάτου. Στὴ συνέχεια στὸ βῆμα ἀνῆλθε ὁ Ὑπουργὸς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Ἀπ. Κακλαμάνης, ὁ ὁποῖος χαιρέτισε τὴ Σύσκεψιν μὲ τὰ παρακάτω λόγια:

«Μακαριώτατε,

Κύριοι ἐκπρόσωποι τῶν χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν,

Σᾶς μεταφέρω τὸ χαιρετισμὸ τοῦ πρωθυπουργοῦ μας Ἀνδρέα Παπανδρέου καὶ τὴν ιδιαίτερη συγκίνησή

του, γιατί με πρωτοβουλία τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας θ' ἀσχοληθῆτε μ' ἓνα θέμα ποὺ συγκλονίζει τὴν ἀνθρωπότητα.

Ἡ σημερινή σας σύναξις μὲ σκοπὸ τὸ συντονισμὸ τῶν ἐνεργειῶν ὅλων τῶν χριστιανῶν γιὰ τὴν ἐξάλειψιν τῆς μεγάλης καὶ θλιβερῆς οὐκισίας τῆς πείνας σ' ὅλον τὸν κόσμον, ἀποτελεῖ κορυφαία ἐκδήλωσις χριστιανικῆς ἀγάπης, ἀγωνιστικὸ προσκλητήριον γιὰ τοὺς «πεινῶντες καὶ διψῶντες» τῆς οἰκουμένης.

Ὅσο θὰ ὑπάρχουν πεινασμένοι στὸν κόσμον, ὅσο θὰ ὑπάρχουν ἄνθρωποι ποὺ ὑποσιτίζονται ἢ πεθαίνουν ἀπὸ τὴν πείνα, τὸ καθῆκον ὅλων τῶν χριστιανῶν ὀφείλει νὰ γίνεταί συγκεκριμένο ἔργο, ὅπως τοῦ Χριστοῦ ποὺ φροντίζει γιὰ τοὺς πεινασμένους μέσα στὴν ἔρημο.

Σήμερα, ὅπως ἄλλωστε καὶ παλιότερα, ἡ πλεονεξία διασάλευσε τὴν τάξιν τοῦ κόσμου. Ἐφθίαξε πολέμους, προκάλεσε δυστυχίες, ἔκανε τὸν κόσμον ἀνω-κάτω, ὁδήγησε καὶ ὁδηγεῖ κάθε μέρα στὴ φθορὰ μὲ κατεύθυνση τὸν ἀφανισμὸ τῆς ἀνθρωπότητας. Σ' αὐτὴ τὴ δύσκολη ὥρᾳ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἡ πρωτοβουλία τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ ἡ ἐκ μέρους σας ἀνταπόκρισις ἐπιβεβαιώνουν γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ

τὸ θετικὸ ρόλο ποὺ μποροῦν νὰ διαδραματίσουν ὅλες οἱ Ἐκκλησίες γιὰ τὴν ἐπίλυση τῶν μεγάλων προβλημάτων τῶν λαῶν τῆς γῆς. Ἰδιαίτερα σ' αὐτὸν τὸν τόπο ἡ Ἐκκλησία μας ταυτίσθηκε τόσο σὲ εἰρηνικὲς περιόδους, ὅσο καὶ σὲ στιγμὲς κρίσιμες γιὰ τὴν ἐπιβίωσή μας ὡς Ἔθνος, μὲ τὰ προβλήματα τοῦ λαοῦ μας καὶ βρέθηκε στὴν πρώτη γραμμὴ τῶν ἀγώνων του. Καὶ ὅταν ἡ Ἐκκλησία πορεύεται μὲ τὸ λαὸ καὶ συλλαμβάνει σωστὰ τὰ μηνύματα τῶν καιρῶν, καταξιώνει τὴν ἀποστολὴ τῆς, σφουρηλατεῖ τὴν ἐνότητά της μὲ τὴν λαϊκὴς δυνάμεις καὶ ἀντιμετωπίζει τὰ μεγάλα κοινωνικά τους προβλήματα.

Ἄν μὲ τοὺς συγκεκριμένους τρόπους δράσης ποὺ θὰ υἰοθετήσετε συγκινήσετε τὸ σύγχρονο κόσμο τῆς ὑπερκατανάλωσης καὶ τοῦ ἀτομισμού, σίγουρα βοηθάτε νὰ ζήσει ὁ κόσμος καὶ ν' ἀπολαύσει τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, ποὺ ἀνήκουν σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους ἀνεξαρτήτως χρώματος, φυλῆς, θρησκευματος.

Ἡ Κοβέρονσή μας βλέπει μὲ ιδιαίτερη χαρὰ καὶ ἐκτίμηση τὴν πρωτοβουλία σας αὐτή. Τὴ θεωροῦμε μάλιστα παράλληλη καὶ ἰσοδύναμη μὲ τὴν πρωτοβουλία ποὺ ἔχει ἀναλάβει ὁ πρῶθυπουργός μας μαζί

μὲ τοὺς ἡγέτες ἄλλων πέντε χωρῶν, γιὰ τὸν ἀφοπλισμὸ καὶ τὴν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης στὸν κόσμο. Ἡ εἰρήνη (τοῦ σύμπαντος κόσμου) ὑπὲρ τῆς ὁποίας δέεται καθημερινὰ ἡ Ἐκκλησία μας παίρνει κατανάγκην κοινωνικὸ περιεχόμενο. Ἐπικρατεῖ μόνο ὅταν τὰ συμφέροντα ἐξαφανίζονται. Ὅταν δὲν ὑπάρχουν φτωχοὶ καὶ πλούσιοι, ἀλλὰ ὅλοι ἀπολαμβάνουν μὲ ἰσότητα τὰ ἀγαθὰ.

Μὲ τὰ τεράστια πυρηνικὰ ὀπλοστάσια καὶ τὴ σωρεία τῶν συμβατικῶν ὀπλων ποὺ ὑπάρχουν, καταλαβαίνει ὁ καθένας τὴν τεράστια ἀποθέματα μηχανημάτων καὶ ἐργοστασίων εἰρήνης μποροῦσαν νὰ κατασκευαστοῦν γιὰ τὴν τροφή καὶ τὴ ζωὴ τοῦ κόσμου. Πῶς νὰ μὴν τρομάξουν τὰ παιδιά μας, οἱ σημερινοὶ νέοι, ὅταν ἀκοῦνε ὅτι πεθαίνουν σαράντα χιλιάδες παιδιά τὴν ἡμέρα σ' ὅλον τὸν κόσμο, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη πληροφοροῦνται γιὰ τὰ τεράστια ποσὰ ποὺ καταναλώνονται γιὰ τὴν πυρηνικὴ κεφαλὴ καὶ γιὰ τὸν «ἐξοπλισμὸ τοῦ διαστήματος»; Καὶ πῶς νὰ μὴν «ἀρνηθοῦν» αὐτὸν τὸν κόσμο ποὺ πλάθουν οἱ ἁμαρτωλὲς συμμαχίες τῶν μεγάλων καὶ οἱ συμφεροντολογικὲς τους ἐπιδιώξεις;

Στιγμιότυπο ἀπὸ τὸ Συλλεῖτουργο στὸν Καθεδρικό Ναὸ Ἀθηνῶν προεξάρχοντος τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

Ἀπὸ τὰ ἐγκαινία τῆς Β' Ἐκθέσεως Πανορθοδόξου Ἐκκλησιαστικοῦ Τύπου ποὺ ὀργάνωσε τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου στὸ Κέντρο Βιβλίου καὶ Ἐπικοινωνίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Μακαριώτατε,

Ἐυχόμαστε καὶ πιστεύουμε ὅτι θὰ ἐπιτύχει ἡ σόσκεψη αὐτῆ ὄλων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν τὸ μεγάλο της σκοπὸ.

Ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις καὶ προσωπικὰ ὁ πρωθυπουργὸς Ἀνδρέας Παπανδρέου θὰ ἀναμείνει τὶς προτάσεις σας γιὰ συγκεκριμένη δράση γιὰ τὴν εἰρήνη καὶ τὸ ψωμὶ τοῦ κόσμου».

Κατόπιν ἀπηύθυναν χαιρετισμοὺς ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Νέας Δημοκρατίας, τ. Ὑπουργὸς Οἰκονομικῶν κ. Ἀθανάσιος Κανελλόπουλος, ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Κομμουνιστικοῦ Κόμματος Ἑλλάδας, βουλευτὴς Μυτιλήνης κ. Κόρακας, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Δημοκρατικῆς Ἀνανέωσης, βουλευτὴς β' περ. Ἀθηνῶν κ. Δ. Βρεττάκος, ὁ Γεν. Γραμματέας τοῦ ΚΟ.ΔΗ.ΣΟ. κ. Χαράλαμπος Πρωτοπαπᾶς καὶ ὁ Πρόεδρος τῆς Χριστιανικῆς Δημοκρατίας κ. Ν. Ψαρουδάκης. «Ὅλοι ἐπικρότησαν τὴν πρωτοβουλία τοῦ Μακαριωτάτου, ἔκαναν χρήσιμες σκέψεις γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ φαινομένου καὶ δήλωσαν ὅτι περιμένουν μὲ ἐνδιαφέρον τὶς προτάσεις καὶ τὰ συμπεράσματα τῆς συσκέψεως.

Ἀκολούθησε παρουσίαση τῶν συνέδρων. Πολλοὶ ἐπικεφαλῆς ἀντιπροσωπειῶν διάβασαν μηνύματα τῶν Προκαθημένων τους ἢ ἀπηύθυναν χαιρετισμοὺς. Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἑλβετίας κ. Δαμασκηνὸς εἶπε:

«Μακαριώτατε,

Ἔχω τὴν ξεχωριστὴ τιμὴ καὶ τὸ προνόμιο μαζί μὲ τὸν οἰκονομολόγο κ. Χαλὶμ Ντανιέλ νὰ διαβιβάσουμε στὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ τὸν πλέον ἐγκάρδιο συγχαρητήριο χαιρετισμὸ τῆς Α.Θ. Παναγιότητος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κ. Δημητρίου τοῦ Α' καὶ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας γιὰ τὴν πρωτοβουλία συσκέψεως τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος τῶν θανάτων ἀπὸ τὴν πείνα.

Ὁ Χριστιανισμὸς μὲ τὴν ὄλη διδασκαλία του γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἀνέδειξεν, ὅπως εἶναι γνωστὸ, τὴν ὑψιστὴ ἀξία καὶ τὸ ὑπέροχο μεγαλεῖο τοῦ ἀνθρωπίνου προσώπου, ἄσχετα ἀπὸ κάθε φυλετικὴ, θρησκευτικὴ καὶ κοινωνικὴ διάκριση. Κάθε ἄνθρωπος φέρει στὸ πρόσωπό του ἀνεξίτηλη τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν

ἀποκατάσταση τῆς ὁποίας, στό ἀρχέτυπο κάλλος, σαρκώθηκε ὁ ἴδιος ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία βιώνεται μόνο ὡς πραγμάτωση τοῦ σώματος Χριστοῦ, ἀφοῦ ὑπάρχει μόνο ὡς ἐνσάρκωση τοῦ Χριστοῦ στόν κόσμο καί στήν ἱστορία.

Κάθε διακήρυξη ὁμοῦ τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ὁ Χριστός σαρκώνεται σέ κάθε ἐποχή καί σέ κάθε τόπο θά κινδύνευε νά χαρακτηριθεῖ ἀναξιόπιστη, ἀν ἡ διακήρυξη αὐτή δέν εἶχε ἀμεση καί ἐνεργό ἀναφορά στόν κάθε ἄνθρωπο, μέ τόν ὁποῖο ταύτισε τὸ δικό του πρόσωπο ὁ ἴδιος ὁ Χριστός καί μέ τὸ ὁποῖο ὀρίζει τὴ δική τῆς ἀποστολή ἡ Ἐκκλησία στόν κόσμο. Εἶναι λοιπὸν εὐνόητο, ὅτι ἀν ὁ κάθε Χριστιανὸς ἔχει κληθεῖ νά ζήσει τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, τότε μπορεῖ νά πραγματοποιήσει τὴ βίωση αὐτὴ μόνο μέσα ἀπὸ τὴν ταύτιση τοῦ προσώπου τοῦ Χριστοῦ μέ τὸν πεινασμένο, μέ τὸν φυλακισμένο, μέ τὸν περιθωριοποιημένο καί μέ τὸν κάθε ἄνθρωπο τοῦ στενότερου ἢ εὐρύτερου κοινωνικοῦ περιβάλλοντος. Ἡ χριστιανικὴ πίστη γιὰ τὸν Θεό, τὸν ἄνθρωπο καί τὸν κόσμο εἶναι πίστη πὸν ἐνεργοποιεῖται σέ κοινωνικὴ δράση. Σὲ ἀντίθετη περίπτωση θά κινδύνευε νά περιορισθεῖ στὰ στενὰ πλαίσια μιᾶς ἀδιάφορης θεωρητικῆς ἰδεολογίας, ὅπως καί

ἡ ἀτονόμηση τῆς κοινωνικῆς δράσεως ἀπὸ τὴν πίστη θά παρέσχερε σέ ἓνα ἀπλό καί περιστασιακὸ κοινωνικὸ ἀκτιβισμό.

Ὁ Χριστιανὸς δηλαδή, πὸν βιώνει τὴν κοινωνία τῆς ἀγάπης μέ τὸν Θεὸ τῆς πίστεώς του καί μέ τὸν πλησίον του, δέν πρέπει μὲν στήν κοινωνία του μέ τὸν Θεὸ νὰ λησμονήσει τὸν ἄνθρωπο, στή δὲ σχέση του μέ τὸν ἄνθρωπο νὰ λησμονήσει τὸν Θεό. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει τὴν ποιμαντικὴ εὐθύνη γιὰ τὴ διαφύλαξη τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἰσορροπίας μεταξὺ τῶν δύο τάσεων, οἱ ὁποῖες προβλημάτισαν πολλές φορές μέχρι σήμερα τὴν ἀθηντικότητα τῆς ἀποστολῆς τῆς στὸν κόσμο.

Τὸ πρόβλημα τῆς πείνας μαστίζει σήμερα μέ ἀπαράδεκτο τρόπο ὅλοκληρους λαούς. Ἡ συγκλονιστικὴ αὐτὴ ἐμπειρία τοῦ σύγχρονου φαινομένου τῆς πείνας δέν θά μπορούσε νὰ περιγραφεῖ παρὰ μόνο μέ τὴ γλώσσα ἑνὸς μεγάλου Πατέρα τῆς Ἐκκλησίας ὅπως τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου, ὁ ὁποῖος τονίζει χαρακτηριστικά:

«Σὺ δὲ ὅταν ἀκούσεις τὴ λέξη πείνα, νὰ μὴν τὴν ἀντιπαρέλθεις μέ ἀδιαφορία... Γιατὶ ἡ πείνα, εἶναι ὅπως ἓνας δῆμιος πὸν βρίσκεται μέσα στὰ σπλάγγνα

Ἀπὸ τὴν τελικὴ συνεδρία τῆς Ὀλομελείας τῶν συνέδρων στὸ Διορθόδοξο Κέντρο.

Ἀπὸ τὸ ἀποχαιρετιστήριο γεῦμα στὴν Ἱ. Μονὴ Πεντέλης.

καὶ ἀποφιλῶναι ὅλα τὰ μέλη, κατατρώγοντας τὸ σῶμα ἀπὸ κάθε πλευρὰ μὲ σκληρότερο τρόπο ἀπὸ κάθε ἰσχυρὴ φωτιά ἢ ἄγριο σαρκοβόρο θηρίο καὶ προκαλώντας συνεχεῖς καὶ ἀπεριγράπτους πόνους. Καὶ γιὰ νὰ κατανοήσεις πληρέστερα τί συμφορὰ εἶναι ἡ πείνα, θὰ ἀρκοῦσε τὸ γεγονός ὅτι ἀκόμη καὶ μητέρες πολλὲς φορές πὸν δὲν μποροῦσαν νὰ ὑποφέρουν τὴν σκληρότητα τοῦ φοβεροῦ κακοῦ, ἔφαγαν τὰ παιδιά τους... Ἔφαγαν δηλαδὴ οἱ μητέρες τὰ παιδιά τους καὶ ἔγινε ἔτσι τάφος τους, ἡ κοιλία πὸν τὰ γέννησε. Ἡ πείνα δηλαδὴ ὑπερίσχυσε καὶ ἀπ' αὐτὴν ἀκόμη τὴ φύση...» (Ὁμιλία Ἐγκωμιαστική, εἰς τὸν μάρτυρα Λουκιανόν, 2).

Ἐνα τέτοιο λοιπὸν φοβερὸ φαινόμενο στὴν ἐποχὴ μας, ἀποτελεῖ ὅπωςδήποτε σοβαρὴ κρίση ταυτότητας τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, γιὰ δύο κυρίως λόγους:

Πρῶτον, γιὰ τὴν πείνα ὄχι μόνον ἀπειλεῖ τὸ θεῖο δῶρο τῆς ζωῆς ὀλοκλήρων λαῶν τοῦ ἀνάπτυσσόμενου κόσμου, ἀλλὰ καὶ συντριβεῖ ὀλοκληρωτικὰ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν ἱερότητα τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου, καὶ

Δεύτερον, γιὰ τὸ οἰκονομικὰ ἀνεπτυγμένον χριστιανικὸν κόσμον μὲ τὴν ἄδικη ἢ πολλὰς φορές καὶ ἐγκληματικὴ διαχείριση καὶ κατανομή τῶν ὀλικῶν ἀγαθῶν προσβάλλει ὄχι μόνον τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ στὸ κάθε ἀνθρώπινον πρόσωπον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἴδιον τὸν Θεὸν πὸν ταυτίσθηκε μ' αὐτό.

Ἡ ὁποιαδήποτε ἀδράνεια ἢ ἀδιαφορία τοῦ κάθε Χριστιανοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας γενικότερα μπροστὰ στὸ τρομακτικὸ σύγχρονον σύνδρομον τῆς πείνας ὀλοκληρῶν λαῶν θὰ ταυτιζόταν μὲ προδοσία τοῦ Χριστοῦ καὶ μὲ ἀπουσία ἐνεργοῦ πίστεως, γιὰ τὴν ἡμέριμνα γιὰ τὴ δικὴ μας τροφή, εἶναι πολλὰς φορές θέμα ὀλικόν, ὅπως θὰ ἔλεγε ὁ Μπερδιάγιεφ, ἡ μέριμνα γιὰ τὴν τροφή τοῦ συνανθρώπου μας εἶναι πάντοτε θέμα καθαρὰ πνευματικόν.

Οἱ Χριστιανοί, ἐπειδὴ κατανοοῦμε τὸ νόημα τῆς σωτηρίας, ἔχουμε χρέος νὰ ἀγωνιζόμεσθε γιὰ τὴν ἀνακούφιση τῆς ἀσθένειας, τῆς δυστυχίας καὶ τῆς ἀγωνίας· ἐπειδὴ βιώνουμε τὴν ἐμπειρία τῆς εἰρήνης, δὲν μποροῦμε νὰ εἶμαστε ἀδιάφοροι γιὰ τὴν ἀπουσία τῆς ἀπὸ τῆς σύγχρονης κοινωνίας· ἐπειδὴ εὐεργετηθήκαμε ἀπὸ τὴν θεῖαν δικαιοσύνην, ἀγωνιζόμεσθε γιὰ μὴ πληρέστερη δικαιοσύνη στὸν κόσμον, καὶ γιὰ τὴν ἐξου-

δετέρωση κάθε καταπίεσεως· ἐπειδὴ ζοῦμε κάθε μέρα τὴ θεία συγκατάβαση, μαχόμαστε ἐναντίον κάθε φανατισμοῦ καὶ μισαλλοδοξίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν· ἐπειδὴ διακηρύσσουμε συνεχῶς τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ θέωση τοῦ ἀνθρώπου, ὑπερασπιζόμαστε τὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς λαούς· ἐπειδὴ βιώνουμε τὴ θεία δωρεὰ τῆς ἐλευθερίας μὲ τὸ ἀπολυτωτικὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ, μποροῦμε νὰ προβάλλουμε πληρέστερα τὴν καθολικὴ ἀξία τῆς γιὰ τὸν κάθε ἀνθρώπο καὶ γιὰ κάθε λαό· ἐπειδὴ τρεφόμαστε πνευματικὰ μὲ τὸν ἄρτο καὶ τὸν οἶνο τῆς Ἐὐχαριστίας, κατανοοῦμε πληρέστερα τὴν πείνα καὶ τὴ στέρηση· ἐπειδὴ προσδοκοῦμε καινὴ γῆ καὶ καινοὺς οὐρανοὺς, ἔπον θὰ ἐπικρατεῖ ἡ ἀπόλυτη δικαιοσύνη, ἀγωνιζόμαστε ἐδῶ καὶ τώρα (*hic et nunc*) γιὰ τὴν ἀναγέννηση καὶ τὴν ἀνακαίνιση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῆς Κοινωνίας.

Μακαριώτατε, εὐχομαι τὸ Συνέδριο νὰ συμβάλει στὴν προώθηση τῶν συγκεκριμένων δραματισμῶν καὶ προτάσεων ποὺ προηγουμένως ἀναπτύξατε. Ἡ πείνα, ὅταν ἀπειλεῖ τὴ ζωὴ, καταργεῖ τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο, καὶ ὅταν καταργεῖ τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο συρρικνώνει τὴν ἴδια τὴν ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας στὸν Κόσμο».

Μετὰ τὸν λόγο πῆρε ὁ Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπος Μισσοῦνης κ. Giovanni Mariani, ὁ ὁποῖος εἶπε:

«Μακαριώτατε Πρόεδρε,

Ἡ Ἁγία Ἐδρα ἐκφράζει τὶς βαθεῖς εὐχαριστίες τῆς πρὸς τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, κ. Σεραφεῖμ, γιὰ τὴν εὐγενῆ πρόσκληση ποὺ ἀδελφικὰ ἀπηύθυνε πρὸς τὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία νὰ μετάσχει στὴν προπαρασκευαστικὴ αὐτὴ διάσκεψη τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν μὲ σκοπὸ τὴν ἀπὸ κοινοῦ μελέτη τῶν δυνατοτήτων καὶ συγκεκριμένων μέσων πρὸς ἀντιμετώπιση τοῦ τραγικοῦ προβλήματος τῆς πείνας στὸν κόσμο, ἀξιεπαινη πρωτοβουλία ποὺ βρῖσκει ἀπὸ μέρους τῆς Ἀγίας Αὐτοῦ Ἀγιότητος τοῦ Πάπα Ἰωάννου-Παύλου Β' κάθε δυνατὴ ὑποστήριξη καὶ ἐνθάρρυνση.

Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐπωφελεῖται τῆς εὐκαιρίας γιὰ νὰ ἐκφράσει πρὸς τὸν Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο, τὴν Ἱεραρχία, τὸν ἱερό κλῆρο καὶ τὸν πιστὸ λαὸ τῆς Σεβασμίας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸν ἀδελφικὸ τῆς ἀσπασμὸ εἰρήνης καὶ σεβασμοῦ καὶ τὴ διαβεβαίωση τοῦ εὐλικρινοῦς τῆς

Ἀναμνηστικὴ φωτογραφία τῶν συνέδρων μὲ τὸν Μακαριώτατο μετὰ τὴ λήξη τῶν ἔργασιῶν τῆς Συσκέψεως στὸ Διορθόδοξο Κέντρο τῆς Ἱ. Μονῆς Πεντέλης.

πνεύματος για την προώθηση της κοινής χριστιανικής μαρτυρίας μέσα στον κόσμο.

Ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἁγία Ἐδρα δὲν ἔπαυαν μέχρι σήμερα νὰ ἀναπτύσσουν ἐντονη δραστηριότητα γιὰ τὴν ἐνεργοποίηση πολλαπλῶν προγραμμάτων, κυρίως διὰ μέσον τῶν διαφόρων καθολικῶν διεθνῶν καὶ τοπικῶν ὁργανισμῶν, μὲ σκοπὸ τὴ βοήθεια καὶ ἀνακούφιση ὅσων ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν πείνα, τῶν ὁποίων δυστυχῶς ὁ ἀριθμὸς ἀνέρχεται σὲ ἑκατομμύρια ἀνθρώπων ὑπάρξουν. Ἐπομένως εἶναι ιδιαίτερα εὐαίσθητες ἐναντι κάθε πρωτοβουλίας ποὺ ἐννοεῖ μιὰ πιὸ στενὴ συνεργασία πρὸς αὐτὴ τὴν κατεύθυνση μὲ τὶς ἄλλες χριστιανικὲς Ἐκκλησίες καὶ τὰ κράτη.

Ἡ Β' Βατικανὴ Σύνοδος ὅπως καὶ οἱ Πάπαι τῆς Ρώμης διὰ τῶν κοινωνικῶν ἀποστολικῶν Ἐγκυκλίων τοὺς ἔχουν ἐπιστήσει τὴν προσοχὴ τῶν Καθολικῶν πιστῶν πάνω στὸ τραγικὸ αὐτὸ πρόβλημα, ἀπενθυμίζοντας τὴν ὑποχρέωση χριστιανικῆς ἀγάπης πρὸς ὅσους ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν πείνα. [...]

Οἱ χριστιανοὶ ὀφείλουν νὰ πάρουν ἐνεργὸ μέρος στὶς προσπάθειες τῶν λαῶν αὐτῶν μέσα στὸν κόσμο, οἱ ὁποῖοι, πολεμῶντας τὴν πείνα, ἀγωνίζονται γιὰ νὰ καλλιτερεύσουν τὶς συνθήκες ζωῆς καὶ νὰ ἐμπειδώσουν τὴν παγκόσμια εἰρήνη.

Τὸ ἐνεργὸ αὐτὸ μέρος τῶν χριστιανῶν στὴν καταπολέμηση τῆς πείνας πρέπει ν' ἀποτελέσει μιὰ ἀπὸ τὶς πιὸ ἐπείγουσες οἰκουμενικὲς φροντίδες τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. «Ἡ συνεργασία ὅλων τῶν χριστιανῶν ἐκφράζει ἐντονα τὸ σῆμα μὲ τὸν ὁποῖο εἶναι ἤδη ἐνωμένοι, καὶ προβάλλει φωτεινότερα τὴν ὄψη τοῦ Διακονοῦντος Χριστοῦ. Ἡ συνεργασία αὐτὴ, ποὺ ἔχει ἤδη πραγματοποιηθεῖ σὲ πολλὲς χώρες, ἐπιβάλλεται νὰ γίνεταί ὁλονὲν ἐντονότερη... μὲ τὴν χρησιμοποίηση κάθε εἴδους μέσων πρὸς καταπολέμηση τῶν δεινῶν τῆς ἐποχῆς μας, ὅπως εἶναι οἱ λιμοὶ καὶ οἱ θεομηρίες, ἡ πενία, ἡ στεγαστικὴ κρίση καὶ ἡ ἄνιση κατανομή τῶν ἀγαθῶν» (Διάταγμα τῆς Β' Βατικανῆς Συνόδου περὶ Οἰκουμενισμοῦ, παρ. 12).

Μακαριώτατε, ἡ Ἁγία Ἐδρα, ἀνταποκρινόμενη μὲ χαρὰ στὸ κάλεσμα καὶ στὴν πρωτοβουλία σας αὐτὴ, εἶναι ἔτοιμη μὲ κάθε καλὴ διάθεση νὰ ἐνώσει τὶς προσπάθειές της σ' ἐκεῖνες τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ διεκκλησιαστικῶν ὁργανισμῶν γιὰ νὰ μελετήσῃ καὶ δράσῃ ἀποτελεσματικὰ πρὸς ἀνακούφιση τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν λαῶν ποὺ ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν πείνα. Ἡ ἀδελφικὴ αὐτὴ συνεργασία ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν ἀνάγκη πιστότητας στὸν Χριστό, σωτῆρα καὶ λυτρωτὴ τοῦ κόσμου.

Ἐὐχαριστῶ Μακαριώτατε».

Ἀκόμη μίλησαν ἐξαίρτοιας τῆ σημασία τῆς Συσκεψέως ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Ἀζώμης κ. Πέτρος ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας, ὁ Πανιερ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἱεραπόλεως κ. Εἰρηναῖος ἐκ μέρους

τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, ὁ Αἰδес. Πρωτοπρεσβύτερος π. Γ. Γκοντσάρφ ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου Μόσχας (ἔκανε καὶ εἰδικὴ προσευχή), ὁ Θεοφ. Ἐπίσκοπος Βανάτου κ. Ἀμφιλόχιος Ράντοβιτς ἐκ μέρους τοῦ Πατριαρχείου τῆς Σερβίας, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κιτίου κ. Χρυσόστομος ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. Ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Π.Σ.Ε. κ. Χ. Ρώσλε διάβασε τὸν παρακάτω χαιρετισμὸ τοῦ Γενικοῦ Γραμματέα του κ. Ἐμίλιο Κάστρο:

«Μακαριώτατε,

Ἀνταποκρινόμενο στὴν εὐγενή σας πρόσκληση τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιον Ἐκκλησιῶν ἔχει τὴ χαρὰ καὶ τὴν τιμὴ νὰ συμμετάσχει στὴ Διάσκεψη αὐτὴ, ἡ ὁποία συγκαλεῖται γιὰ νὰ ἐρευθεῖ μιὰ κοινὴ Χριστιανικὴ ἀπάντηση στὸ παγκόσμιο πρόβλημα τῆς πείνας.

Ἡ θεάρεστη πρωτοβουλία τῆς Ὑμ. Μακαριότητος εἶναι ιδιαίτερα ἐπίκαιρη, διότι τὸ σκάνδαλο τῆς φτώχειας καὶ τῆς πείνας σὲ ἓνα κόσμο ἀφθονίας ἔχει λάβει δυσανάλογες διαστάσεις.

Ἡ φτώχεια καὶ ἡ πείνα δὲν εἶναι τυχαῖα φαινόμενα. Εἶναι βασικὰ φαινόμενα τῆς σημερινῆς κοινωνίας ἡ ὁποία καταστρέφει τὴν ἀνθρωπότητα, δηλ. τὴ δημιουργία τοῦ Θεοῦ.

Εἰς πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου, Ἐκκλησίες καὶ Χριστιανικὲς Κοινότητες μέσα σὲ ἓνα συνεχιζόμενον ἀγῶνα γιὰ τὴ δικαιοσύνη καὶ ἀνθρωπίνη ἀξιοπρέπεια, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἀπὸ σεβασμὸ γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, φανερὰ ἀφιερῶθηκαν στὴ βοήθεια τῶν πτωχῶν καὶ μὴ προνομιούχων. Ἡ ὑψίστη πηγὴ τῆς ἀφιερῶσεως τοὺς εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ἡ οὐσία τῆς ἀφιερῶσεως εἶναι ἡ ἀγάπη γιὰ τὸν συνάνθρωπο.

Ὅπως ὑπεγράμμισεν ἡ Ὑμ. Μακαριότης καθὼς ξεκίνησε τὴν Διάσκεψη αὐτὴ, τὸ σημερινὸ παγκόσμιο φαινόμενο τῆς πείνας πρέπει νὰ εἶναι μιὰ βασικὴ μέριμνα ὅλων διὰ τὸν λόγον αὐτὸν βρισκόμαστε στὴν Ἀθήνα, στὴν προσπάθεια ἀνακαλύψεως λύσεων ἀπὸ κοινῶ καὶ τρόπων συνεργασίας· ἡ Διάσκεψη αὐτὴ θὰ πρέπει νὰ ἀρχίσει μὲ τὴ βασικὴ διακήρυξη ὅτι ἡ τροφὴ εἶναι πόρος ποὺ ἀνήκει εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὅτι ὅλοι αἱ δυνάμεις πρέπει νὰ κινητοποιηθοῦν γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν ὅτι ἡ γῆ θὰ παράγει ἐπαρκὴ τροφὴ γιὰ ὅλα τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Κύριος νὰ ἐδλογεῖ τὴν πρωτοβουλία τῆς Ὑμ. Μακαριότητος καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ τὶς ἐργασίες τῆς Διασκέψεως.

ΕΜΙΛΙΟ ΚΑΣΤΡΟ

Γεν. Γραμματέας τοῦ Π.Σ.Ε.

Τοὺς λόγους οἱ σύεδροι παρακολούθησαν ἀπὸ εἰδικὰ μηχανήματα μὲ ταυτόχρονη μετάφραση ποὺ γινόταν ἀπὸ ἐπιτελεῖο ἐμπειρῶν μεταφραστῶν ἀπ' τὰ ἑλληνικὰ στὰ ἀγγλικά καὶ γαλλικά, ἀπ' τὰ ἀγγλικά στὰ ἑλληνικά καὶ γαλλικά καὶ ἀπ' τὰ γαλλικά στὰ ἑλληνικά καὶ ἀγγλικά.

Σε κάθε συνέδριο δόθηκε ατομικός χαρτοφύλακας με πληροφοριακό υλικό και καλαίσθητο δίχρωμο πρόγραμμα των εργασιών με πίνακα των συνεδριών ελληνικά και αγγλικά. Στη θέση του καθένα υπήρχε ειδική πινακίδα. Τους δόθηκαν επίσης «κονκάρδες» με τα όνόματά τους για άλληλογνωριμία. Σ' όλο το διάστημα του Συνεδρίου λειτούργησε Γραμματεία, την οποία συντόνιζε ο υπογράφων και στελεχώθηκε με συνεργάτες του Γραφείου Τύπου της Ίερας Συνόδου, της Αποστολικής Διακονίας και του ΟΔΕΠ. Την υποδοχή των συνεδριών από τα αεροδρόμια συντόνισε ο Παν. Πρωτοσύγκελλος της Αρχιεπισκοπής Αθηνών Αρχιμ. Δημήτριος Μπεκιάρης με τη συνεργασία εφημερίων της Αρχιεπισκοπής που γνώριζαν ξένες γλώσσες.

Την 1 μ.μ. ο Μακ. Αρχιεπίσκοπος κ. Σεραφείμ παρέθεσε σε ειδικό χώρο του Ζαπτείου (β' όροφος) δεξίωση υποδοχής των συνεδριών. Εκτός από τους συνεδρους και τους παραπάνω επισήμους, προσήλθαν ο Πρόεδρος της ΕΔΗΚ κ. Ίω. Ζιγδής, ο Πρόεδρος του Έλεγκτικού Συνεδρίου κ. Θέμελης, ο Πληρεξούσιος Υπουργός Β' της Δ/σεως Εκκλησιών του Υπουργείου Ξενοτικών κ. Διονύσιος Ξένος κ.ά.

Το απόγευμα, 5 μ.μ., άρχισε το κυρίως μέρος των εργασιών του συνεδρίου. Στο προεδρείο τη θέση του Ακαδημαϊκού κ. Αγγελόπουλου κατέλαβε ο εκπρόσωπος του Π.Σ.Ε. κ. Χ. Ρώσλε κι ο κ. Αγγελόπουλος έκανε γενική εισήγηση με θέμα «Μέτρα για την αντιμετώπιση της πείνας στην Αφρική και γενικότερα της φτώχειας στις χώρες του τρίτου κόσμου». Ο κ. Αγγελόπουλος χαρακτήρισε την πρωτοβουλία του Μακαριωτάτου, (ιδιαίτερα αξιόπαινη) και προβαίνοντας σε έμπεριστατωμένη ανάλυση και εξέταση του θέματος πρότεινε για την καταπολέμηση του υπ' αριθμ. 1 προβλήματος της πείνας άμεσα μέτρα (ανάγκη συντονισμένης οργανώσεως, αναδιοργάνωση της Επιτροπής βοήθειας, με συμμετοχή και εκπροσώπων της Εκκλησίας, ανάγκη αύξήσεως της παρεχόμενης βοήθειας, έτήσιο έρανο για την καταπολέμηση της πείνας) και μακροπρόθεσμα μέτρα (τεχνική και οικονομική βοήθεια), και για την καταπολέμηση της φτώχειας στον Τρίτο Κόσμο άναστολή της άποσβέσεως των χρεών των χωρών του για πέντε χρόνια επισημαίνοντας τα ευεργετικά άποτελέσματα της προτάσεως αυτής:

«Η άναστολή της άποσβέσεως των χρεών του Τρίτου Κόσμου για μιá πενταετία, έπ' όφελεία όλων των ενδιαφερομένων μερών, πού δημιουργεί την απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάκαμψη της διεθνούς οικονομίας, πρέπει ν' άποτελέσει, μεταξύ άλλων, ένα γενικότερο αίτημα του Συνεδρίου μας. Γιατί η άναστολή αυτή, από το ένα μέρος θ' άνακουφίσει τις υπερχρεωμένες χώρες πού θά μπορούσαν, με την έξοικονόμηση σημαντικών κεφαλαίων, νά βελτιώσουν τις συνθήκες της πείνας και της φτώχειας των λαών τους, και από το άλλο μέρος, θά δημιουργήσει τις απαραί-

τητες προϋποθέσεις για την ανάκαμψη της διεθνούς οικονομίας.

Μόνο έτσι η Παγκόσμια Κοινωνία πού βρίσκεται σήμερα εγκλωβισμένη σ' ένα άδιέξοδο από ένα τρίπτυχο δυσπέλιτων ως τώρα προβλημάτων: την άνεργία, πού παίρνει άπειλητικές διαστάσεις και μειώνει την παραγωγή, της οποίας τόση ανάγκη έχουν οι λαοί πού πεινούν, τον στρατιωτικό άνταγωναισμό ό των δύο υπερδυνάμεων, πού μπορεί νά οδηγήσει σε πλήρη άφανισμό της ανθρώπινης ζωής, και την ύπερχρέωση των αναπτυσσόμενων χωρών, πού άπειλεί, όχι μόνο αυτές τις χώρες, αλλά και τις βάσεις του διεθνούς οικονομικού και τραπεζικού συστήματος, θά μπορούσει, εφαρμόζοντας ένα εϋρὸν Σχέδιο δημιουργικής συνεργασίας μεταξύ των χωρών του Βορρά, πού διέρχονται κρίση και των χωρών του Νότου πού αντιμετώπιζουν πείνα και φτώχεια, νά εξασφαλίσει σε όλα τα μέλη της την εϋημερία και την ειρήνη».

(Όλόκληρο το κείμενο δημοσιεύεται σε άλλες σελίδες του παρόντος τεύχους της «Εκκλησίας»).

Μετά τον κ. Αγγελόπουλο έκαναν ειδικές εισηγήσεις ο εκπρόσωπος του Π.Σ.Ε. κ. Ρώσλε και της Γιούνισεφ κ. Walwer και Hooks, οι όποιοι εξέθεσαν το πρόβλημα, αναφέρθηκαν στις διαστάσεις και την ιδιοτυπία του, στα προγράμματα των οργανώσεών τους και έκαναν διάφορες προτάσεις. Οι εκπρόσωποι της Γιούνισεφ στάθηκαν ιδιαίτερα στο θέμα της παιδικής θνησιμότητας. Κατόπιν ο κ. Αντώνιος Παπαντωνίου έκανε σύντομη εισήγηση για τις ομάδες των συνεδριών, πού άρχισαν σε χωριστά γραφεία τις εργασίες τους στις 9 π.μ. της Πέμπτης 10 Οκτωβρίου στο Ζάππειο.

Ανάλογα με τις γλώσσες πού μιλούσαν η εϋκολύνονταν οι συνέδριοι χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες εργασίες: έλληνόφωνη, αγγλόφωνη, γαλλόφωνη και σλαβόφωνη. Οι συνέδριοι εξέλεξαν στην πρώτη Πρόεδρο τον Καθηγητή κ. Ηλία Οικονόμου και Εισηγητή τον κ. Αντώνιο Παπαντωνίου, στη δεύτερη Πρόεδρο τον κ. Ρώσλε και εισηγητή τον Πρωτ. π. Στέφανο Άβραμίδα, στην τρίτη Πρόεδρο τον Σεβ. Μητροπολίτη Έλβετίας κ. Δαμασκηνό και εισηγητή τον κ. Babikian και στην τέταρτη Πρόεδρο τον Θεοφ. Επίσκοπο Μπιελοστόκ και Γκντάνσκ κ. Σάββα και εισηγητή τον υπογράφοντα. Οι ομάδες εργάστηκαν την Πέμπτη, 9-1 μ.μ. και 5-8 μ.μ. και την Παρασκευή 11 Οκτωβρίου, 9-1 μ.μ., με μικρά διαλείμματα, κατά τα όποια προσφέρθηκε καφές και άναψυκτικά.

Το απόγευμα της Παρασκευής, 5 μ.μ., συνήλθε και πάλι η Όλομέλεια των Συνεδριών υπό την προεδρία του Μακαριωτάτου. Οι εισηγητές των ομάδων άνέγνωσαν τα συμπεράσματα και τις προτάσεις, στις όποιες κατέληξαν τα μέλη τους και μετά το διάλειμμα οι Πρόεδροι και Εισηγητές τους άποσύρθηκαν σε γραφείο του Ζαπτείου, όπου υπό την προεδρία του

Σεβ. 'Ελβετίας κ. Δαμασκηνού συνέθεσαν με βάση τα 4 κείμενα ένα ενιαίο τελικό, που διάβασε στην 'Ολομέλεια σε γενικές γραμμές ο κ. Babikian, που έκανε χρέη γραμματέα. 'Η 'Ολομέλεια ενέκρινε κατ' αρχήν το κείμενο, το οποίο έτυχε στη συνέχεια λεπτομερούς επεξεργασίας από τους εκπροσώπους των ομάδων, για να υποβληθεί την Κυριακή ολοκληρωμένο στην έγκριση των συνέδρων.

Το Σάββατο 12 'Οκτωβρίου οι σύνεδροι συνεδουόμενοι από τον Γραμματέα της 'Οργανωτικής-Εκτελεστικής 'Επιτροπής της Συσκέψεως επισκέφθηκαν δυο βυζαντινά μοναστήρια, του 'Οσίου Λουκά στην 'Ι. Μητρόπολη Θηβών και Λεβαδείας και του 'Οσίου Μελετίου στην 'Ι. Μητρόπολη Μεγάρων και Σαλαμίνος. Στόν 'Οσιο Λουκά τους υποδέχθηκαν χαρμόσυνες κωδωνοκρουσίες και τους έγινε ξενάγηση στους αρχαιολογικούς χώρους. Μετά ο Σεβ. Μητροπολίτης κ. 'Ιερώνυμος παρέθεσε δεξίωση προς τιμήν τους. 'Ανταλλάχθηκαν εγκάρδιες προσφωνήσεις ανάμεσα στον Σεβασμιώτατο και τον κ. Ρώσλε εκ μέρους των συνέδρων.

Στην 'Ι. Μονή 'Οσίου Μελετίου, όπου οι σύνεδροι έφθασαν το απόγευμα έγινε Δοξολογία στο Καθολικό προεξάρχοντος του Σεβ. Μητροπολίτη κ. Βαρθολομαίου, ο οποίος ανέπεμψε ειδική ευχή για την επιτυχία του συνεδρίου και προσάνησε τους συνέδρους εξαιρώντας τη σημασία της Συσκέψεως. 'Η ευχή έχει ως εξής:

«Κύριε, ο Θεός ημών, ο τιθείς γνώρισμα των Σών μαθητών το αγάπην έχειν εν ἀλλήλοις και υποδείξας ημῖν το «πλησίον» γίνεσθαι παντός ἀνθρώπου εις κίνδυνον θανάτου η̄ χρείαν ἐμπεισόντος, δίχα διακρίσεως φυλής, φύλου, γλώττης η̄ θρησκείας, ο̄ δια 'Ιωάννου, τοῡ η̄γαπημένου μαθητού, προτρεπόμενος τους Σους μαθητάς μη̄ αγαπᾶν λόγῳ μηδὲ τῇ γλώσσῃ, ἀλλ' ἐν ἔργῳ και ἀληθείᾳ»

Αὐτός, Κύριε, εὐλόγησον τους πόνους των ἐν τῇ πόλει τοῡ 'Αποστόλου των ἔθνῶν Παύλου, τῇ προσκλήσει τοῡ ἀγγέλου της 'Εκκλησίας των 'Αθηνῶν, συνελθόντας ἀπο περάτων της γῆς, ἵνα τὰς λιμῶ ἀπολυμένας εἰκόνας τοῡ Θεοῦ σώσωσιν, ἐνήχησον δὲ τοῖς ὡσὶν η̄μῶν, των̄ εις Σε̄ πιστευόντων, οἷτινες τον̄ βιον τοῡ κόσμοῡ ἔχομεν, θεωροῦντες τους̄ τὴν χρείαν ἔχοντας, μη̄ κλείειν τὰ σπλάγγνα η̄μῶν ἀπ' αὐτῶν, ἵνα ἡ ἀγάπη τοῡ Θεοῦ μένη ἐν η̄μῖν καῑ φευξώμεθα της̄ δεινῆς τοῡ πωρός καταδίκης, ἐπεῑ οὐκ ἐδώκαμεν Αὐτῷ φαγεῖν, ὅτε ἐπείνασεν ἐν̄ προσώπῳ των̄ ἀδελφῶν Αὐτοῦ των̄ ἐλαχίστων».

Κατόπιν έγινε ξενάγηση στα βυζαντινά μνημεῖα από ειδική ξεναγό και ο Σεβ. παρέθεσε δεξίωση προς τιμήν των συνέδρων, κατὰ τὴν ὁποία ἔλαβε τὸν λόγο και τὸν εὐχαρίστησε ἐκ μέρους των ὁ ἐφ. 'Επίσκοπος Οὐεσφραλίας Δρ Thimme, τῆς Εὐαγγελικῆς 'Εκκλησίας τῆς Γερμανίας.

Τὴν Κυριακή 13 'Οκτωβρίου ἔλαβε χώραν στὸν Καθεδρικό Ναὸ 'Αθηνῶν ἀρχιερατικό συλλεῖτουργο,

στὸ ὁποῖο προέστη ὁ Μακ. 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνῶν και πάσης 'Ελλάδος κ. Σεραφεῖμ και ἔλαβαν μέρος οἱ Σεβ. Συνοδικοί Μητροπολίτες Χίου κ. Διονύσιος και 'Ιερισσοῦ, 'Αρδαμερίου και 'Αγίου 'Ορους κ. Νικόδημος, οἱ Σεβ. Μητροπολίτες 'Ελβετίας κ. Δαμασκηνός, 'Αζώμης κ. Πέτρος, Κιτίου κ. Χρυσόστομος, οἱ Θεοφ. 'Επίσκοποι Μπιλοστόα και Γκντάνσκ κ. Σάββας, Βανάτου κ. 'Αμφιλόχιος και οἱ 'Ορθόδοξοι κληρικοί, που συμμετείχαν στὴ Σύσκεψη. Τὸν Θεῖο Λόγο κήρυξε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης 'Ελβετίας κ. Δαμασκηνός. Τὴν ἴδια ὥρα οἱ ἑτερόδοξοι σύνεδροι ἐκκλησιάσθησαν σε ναοὺς των ὁμολογιῶν τους.

Στις 11.30 π.μ. οἱ σύνεδροι παραβρέθηκαν στὰ ἐγκαίνια τῆς Β' 'Εκθέσεως Πανορθόδοξου 'Εκκλησ. Τύπου στὸ Κέντρο Βιβλίου και 'Επικοινωνίας τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας (Σίνα και Καπλανῶν 6), που ὀργάνωσε τὸ Γραφεῖο Τύπου τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου. Τὴν κορδέλλα ἔκοψε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μεγάρων και Σαλαμίνος κ. Βαρθολομαῖος, Πρόεδρος τῆς Εἰδικῆς 'Επιτροπῆς Τύπου τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου, ὁ ὁποῖος ἀπευθυνόμενος στους συνέδρους κ.ἄ. ἐπισκέπτες ἀναφέρθηκε στὴ σημασία τῆς 'Εκθέσεως που ἀπεικονίζει τὴν ὀρθόδοξη μαρτυρία στὸν χῶρο τοῡ περιοδικοῦ Τύπου σε ὅλο τον̄ κόσμο και ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκεια τῆς 'Εκκλησίας προς τὴ Διεύθυνση τοῡ Γραφείου Τύπου τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου. Κατόπιν μίλησε ὁ ὑπογράφων, ὁ ὁποῖος ἐπισήμανε τὸν ἐμπλουτισμὸ τῆς 'Εκθέσεως με ὀρθόδοξα ἐκκλησιαστικά περιοδικὰ και ἐφημερίδες σε ὅλες τις γλώσσες, ὅπως ἀραβικὴ, φινλανδικὴ, σλαβικὴ, ἀγγλικὴ, γαλλικὴ κ.λπ. και ζήτησε τὴ συνδρομὴ των̄ συνέδρων για τὴ συμπλήρωση τυχόν ἐλλείψεων ἀναφέροντας ὅτι θὰ κυκλοφορήσει σύντομα τὸ δεύτερο τεῦχος τῆς 'Επετηρίδος 'Εκκλησιαστικοῦ Τύπου με πλήρη πῖνακα των̄ ἐκδιδόμενων ἐντύπων.

Παρέστησαν, ἐκτὸς ἀπ' τους̄ συνέδρους, ὁ Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς 'Αθηνῶν Θεοφ. 'Επίσκοπος 'Ανδρούσης κ. 'Αναστάσιος, οἱ Καθηγητές κ. Εὐαγ. Θεοδώρου, Διευθυντῆς τῆς «'Εκκλησίας», Γκόσβεβιτς, Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου, ὁ Διευθυντῆς 'Υπηρεσιῶν τῆς 'Αποστολικῆς Διακονίας 'Αρχιμ. Ν. Πρωτοπαπᾶς, ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς 'Αρχιεπισκοπῆς 'Αθηνῶν 'Αρχιμ. Δημ. Μπεκιάρης, ὁ Πρωτοψάλτης κ. Α. 'Αγγελόπουλος κ.ἄ.

Στις 12 τὸ μεσημέρι συνῆλθε στὸ Διορθόδοξο Κέντρο τῆς 'Ι.Μ. Πεντέλης ἡ ὀλομέλεια των̄ συνέδρων ὑπὸ τὴν προεδρία τοῡ Μακαριωτάτου, ἡ ὁποία μετὰ ἀπὸ ἀνάγνωση και συζήτηση τοῡ τελικοῦ κειμένου τὸ ἐνέκρινε ὁμόφωνα. Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι ὁ Αἰδ. π. Στ. 'Αβραμίδης κ. ὁ κ. 'Αντ. Παπαντωνίου ἐργάσθησαν ὀλόκληρη τὴν νύχτα, για νὰ ἐτοιμάσουν τὸ τελικό κείμενο και τὴν ἀγγλικὴ μετάφρασή του, με βάση τις τελικὲς διατυπώσεις που τους ἔδωσε τὰ μεσάνυχτα ὁ Σεβ. 'Ελβετίας (θεολογικὲς σκέψεις) και ὁ κ. Badikian (συμπεράσματα, διαπιστώσεις, προτάσεις), Πρόεδρος και Γραμματέας τῆς μικρῆς ομάδας των̄ Προέδρων και Εἰσηγητῶν των̄ 4 ομάδων ἐργασίας. Οἱ ξενόφωνοι σύνεδροι παρακολούθησαν τὴν ταυτό-

χρονη αγγλική μετάφραση του τελικού κειμένου από τὰ ειδικὰ μηχανήματα του Διορθοδόξου Κέντρου.

Μετά από πρόταση του Μακαριωτάτου, ἡ Ὀλομέλεια ἐνέκρινε ὡς μέλη τῆς ἐπιτροπῆς-ὀμάδας ἐργασίας ὑπὸ τὴν προεδρία του ἰδίου, τὸν Σεβ. Ἐλβετίας κ. Δαμασκηνό, τὸν Σεβ. Ἀζώμης κ. Πέτρο, τὸν Σεβ. Κιτίου κ. Χρυσόστομο, τὸν κ. Ἄντ. Παπαντωνίου, τὴν κ. G. Meier (ΡΚαθολικῆς Ἐκκλησίας), τὸν κ. X. Ρώσλε (Π.Σ.Ε.), τὸν κ. Drewes (Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γερμανίας), τὸν κ. Minear (Π. Λουθηρανικῆ Ἀρωγῆ), τὸν κ. Badikian (Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν) καὶ τὸν κ. Α. Παπαντωνίου.

Στὴ συνέχεια παραθέτομε πλήρες τὸ τελικὸ κείμενο.

«Α' ΘΕΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ

Κέντρο καὶ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας στὸν κόσμον εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ αἰώνια σωτηρία του. Ὁ ἄνθρωπος κάθε ἐποχῆς καὶ κάθε τόπου. Γιὰ τὴν λύτρωσή του ἐνανθρώπησε ὁ Χριστὸς καὶ ἀποκατέστησε τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο στὴν μοναδικὴ ἀξία καὶ τὸ ὑπέροχο μεγαλεῖο του.

Τὸ σύγχρονο πρόβλημα τῆς πείνας, ποὺ ἀπειλεῖ καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ ὑπέρτατο ἀγαθὸ τῆς ζωῆς, ἀποσυνθέτει τὴν θεῖα εἰκόνα στὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο καὶ ἀποδυναμώνει τὴν ἀποτελεσματικότητά τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐκκλησίας στὸν κόσμον.

Ὁ Ἰδρυτὴς τῆς ταύτισε τὸ πρόσωπό του μὲ τὸ πρόσωπο τοῦ κάθε ἀνθρώπου, ἰδιαίτερα δὲ τοῦ πειρασμένου, τοῦ διψασμένου, τοῦ ἀσθενοῦς, τοῦ φυλακισμένου καὶ γενικότερα τοῦ κάθε περιθωριοποιημένου καὶ ἐμπεριστατοῦ ἀνθρώπου (Ματθ. 25, 34 ἔξ.).

Ἡ πίστη αὐτὴ γιὰ τὸν Θεό, τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κόσμον, ὅπως βιώνεται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, εἶναι πίστη ἐνεργὸς σὲ ἔργα ἀγάπης, ὄχι μόνο μέσα στὰ πλαίσια τῆς χριστιανικῆς κοινότητος, ἀλλὰ καὶ πέρα ἀπ' αὐτὰ, ἀφοῦ τὸ λυτρωτικὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ εἶναι καθολικὸ καὶ ὅπωςδήποτε εὐρύτερο ἀπὸ τὴν μέχρι τώρα ἱστορικὴ πραγμάτωση τῆς Ἐκκλησίας. Ὅποιαδήποτε λοιπὸν ἀδράνεια τῆς Ἐκκλησίας στὸν τομέα τῆς κοινωνικῆς διακονίας γιὰ τὴν ὑπέρβαση τοῦ σύγχρονου κακοῦ τῆς πείνας θὰ καθιστοῦσε ἀναξιόπιστη κάθε διακήρυξή της, ὅτι ὁ Χριστὸς σαρκώνεται σὲ κάθε ἐποχῆ καὶ κάθε τόπο. Ἡ κοινωνικὴ διακονία τῆς Ἐκκλησίας εἶναι ἡ φυσικὴ προέκταση τῆς θείας Λειτουργίας μέσα στὸν κόσμον.

Οἱ τρομακτικὲς διαστάσεις τοῦ φαινομένου τῆς πείνας σὲ μιὰ ἐποχῆ, ποὺ ὁ χριστιανικὸς κυρίως κόσμος ἔχει δημιουργήσει τις παραγωγικὲς, τις οικονομικὲς καὶ τις καταναλωτικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἐργωστικὴ πραγματοποίηση μιᾶς κοινωνίας τῆς ἀφθονίας καὶ τῆς σπατάλης, ἀποτελοῦν βαθειὰ κρίση γιὰ τις δομὲς τοῦ πολιτισμοῦ του καὶ ὑπέρτατο κίνδυνον ἀλλοτριώσεως γιὰ τὸν χριστιανὸ ἀνθρώπο. Ἡ παραζάλη τῶν ἐξοπλισμῶν, ἡ ἐργωστικὴ καταναλωτικὴ σκοτοδίνη, ὁ συνεχὴς ἐγκλωβισμὸς ἀπὸ συσσωρευό-

μενα ὑλικά ἀγαθὰ, ὄχι μόνον ἐξαντλοῦν παράλογα τοὺς φυσικοὺς πόρους ζωῆς, ἀλλὰ καὶ καταργοῦν τὴν ταυτότητα τοῦ χριστιανοῦ ἀνθρώπου.

Οἱ χριστιανικὲς Ἐκκλησίες καὶ Ὁμολογίες ἔχουν πλήρη συνείδηση ὄχι μόνο τῆς ἀποκαλυπτικῆς κοινωνικῆς μίστιγας τῆς πείνας, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀφθονίας τῶν μέσων τῶν οικονομικῶν ἀνεπτυγμένων χριστιανικῶν καὶ μὴ λαῶν γιὰ τὴν ὑπέρβαση τῶν δεινῶν τῆς πείνας καὶ τῆς στέρησεως.

Ἐπὲρατη ποιμαντικὴ εὐθύνη καὶ ἀποστολὴ τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν εἶναι ἡ συνεργασία γιὰ τὴν κήρυξη μιᾶς κοινῆς σταυροφορίας ἀγάπης ἐναντίον τῆς πείνας καὶ τῆς στέρησεως. Στρατευμένοι στὴν σταυροφορία αὐτὴ τῆς ἀγάπης εἶναι κυρίως, καὶ πρέπει νὰ εἶναι, ὅλοι οἱ χριστιανοὶ ποὺ ζοῦν τὴν εὐεργεσία τῆς θείας Φιλανθρωπίας, κατ' ἐπέκταση δὲ καὶ ὅλοι οἱ διεθνεῖς ἢ τοπικοὶ ἐκεῖνοι φορεῖς, οἱ ὁποῖοι ἔχουν συσταθεῖ γιὰ τὴν θεσμικὴ προάσπιση τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης στὸν κόσμον.

Οἱ χριστιανικὲς Ἐκκλησίες δὲν θὰ πρέπει νὰ ξεκινοῦν ἀπλῶς ἀπὸ τὸ ἀγαναρισμένο καὶ ἀπὸ τὸν Ο.Η.Ε. θεμελιώδες δικαίωμα τῆς ζωῆς καὶ τῆς διατροφῆς, ἀλλὰ πρωτίστως ἀπὸ τὴν σωτηριολογικὴ σημασία τῆς ἐμπρακτικῆς ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον καὶ τὴν εὐθύνη ποὺ προκύπτει ἀπὸ τὴν παράλειψή της. Κατὰ τὸν Ποιμένα τοῦ Ἐρμᾶ (Παραβολὴ ἰ', 4,2-4), ὁποῖος γνωρίζει ἄνθρωπο ποὺ κινδυνεύει νὰ ἀποθάνει ἀπὸ τὴν πείνα καὶ δὲν τὸν («ἐξαρχάξει») ἀπὸ τὰ δεινά, «γίνεται ἔνοχος γιὰ τὸ αἷμα του». Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς θέτει τὴν εὐθύνη γιὰ τοὺς πεινῶντες ὡς μέτρο κρίσεως γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου (Ματθ. 25,31-46).

Β' ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

1. Τὸ πρόβλημα τῆς πείνας δὲν εἶναι νέο. Πρόκειται γιὰ μιὰ πληγὴ, ποὺ ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων, ἀποδεκάτισε τὴν ἀνθρωπότητα στὴν ἱστορικὴ διαδρομὴ της. Τὸ νέο στοιχεῖο εἶναι ἡ ἀπαράδεκτη ἀνισορροπία ἀνάμεσα στὰ διαθέσιμα στὶς σύγχρονες κοινωνίες μας τεράστια τεχνολογικὰ καὶ ἄλλα μέσα, ποὺ ἐπιτρέπουν μιὰ παραγωγὴ μέχρι κορεσμοῦ, καὶ στὴν ἐνδεια καὶ στέρηση σημαντικῶν στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ὑψηλίου, ποὺ ζοῦν σὲ κατάσταση πείνας ἢ ὑποσιτισμοῦ.

Οἱ στατιστικὲς εἶναι τρομακτικὲς. Ἀλλὰ γιὰ τὴ χριστιανικὴ μας συνείδηση τὸ σημαντικὸ δὲν εἶναι τὸ μέγεθος τῶν ἀριθμῶν. Κάθε ἄνθρωπος ποὺ ὑποφέρει εἶναι μιὰ πρόσκληση γιὰ στράτευση καὶ μιὰ ἔκκληση στὰ αἰσθήματα ἀδελφότητος καὶ χριστιανικῆς ἀλληλεγγύης.

2. Περαιτέρω, τὸ πρόβλημα τῆς πείνας δὲν εἶναι πρόβλημα κάποιας συγκεκριμένης περιοχῆς, χώρας ἢ ἡπείρου. Φυσικὰ ἢ καταστροφικὴ κατάσταση ποὺ ἐπικρατεῖ σὲ ὀρισμένες χώρες ἀνομοιόπληκτες τῆς Ἀφρικῆς, προσέδωσε στὸ πρόβλημα μιὰ ἰδιαίτερη ἐπικαιρότητα. Καὶ εἶναι γεγονός ὅτι ὀρισμένες χώρες

πλήττονται περισσότερο από ένα είδος ένδημικῆς πείνας. Παρά ταῦτα και οἱ βιομηχανικὲς χώρες πὺν ἔχουν νὰ ἐπιδείξουν ὑψηλὰ ἐπίπεδα κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος, ἄρχισαν νὰ γνωρίζουν θύλακες πείνας ἢ ὅποια ἐλάχιστα ἀπέχει ἀπὸ τὴν κατάσταση τῆς πείνας.

3. Ἀνεκὰθεν ἡ Ἐκκλησία ἐνδιαφέρθηκε γιὰ τὸ σοβαρὸ καὶ ἀνθροπικὸ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα πρόβλημα τῆς πείνας. Ἡ διδασκαλία τῆς γιὰ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον, τὴν ἀδελφοσύνη καὶ τὴν ἀξία τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου τὴν παρακίνησαν, ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν Ἀποστόλων, νὰ ἐγκύψει στὸ θεμελιώδες πρόβλημα τῆς πείνας. Τὸ ἐνδιαφέρον αὐτὸ ἐκφράστηκε ἀνάγλυφα καὶ στὸ μήνυμα τῆς Αὐτοῦ Μακαριότητος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ κατὰ τὴν ἐναρξὴ τοῦ παρόντος συνεδρίου.

4. Ἀπὸ τὶς εἰσηγήσεις τῶν εἰδικῶν πὺν ἀκολούθησαν, καὶ συγκεκριμένα τῶν καθηγητῶν κ. Ἀγγελόπουλον, κ. Ρώσλε καὶ κ. Γουόλβερ, κατεδείχθη ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς πείνας στὴ σύγχρονη κοινωρία μας εἶναι ἓνα πρόβλημα σύνθετο καὶ πολυδιάστατο. Ἡ διεθνὴς κοινωρία καὶ οἱ Ἐκκλησίες διαθέτουν γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή του ἐξειδικευμένους ὁργανισμούς, ὅπως εἶναι π.χ. ὁ ΦΑΟ, πὺν πρόσφατα πρότεινε τὴν ὑπογραφή ἑνὸς Παγκοσμίου Συμφώνου ἐναντίον τῆς πείνας.

Ἡ ἐνημέρωση ἐπάνω στὶς ἀπόψεις τῶν ὁργανισμῶν αὐτῶν καὶ ἡ διεξαγωγὴ διαβουλεύσεων μὲ τοὺς ὑπευθύνους τους ὑπαγορεύεται ἀπὸ τὴν σφοδρότητα πρὶν ὁριστικοποιηθεῖ ἡ ἐκπόνηση τοῦ προταθέντος ἀπὸ τὸν Μακαριώτατο μακροπρόθεσμον προγράμματος δράσεως.

5. Σὲ περιπτώσεις ἐκτάκτου ἀνάγκης καὶ ὅταν εἶναι ἀπαραίτητες ἄμεσες ἢ βραχυπρόθεσμες παρεμβάσεις ὑπογραμμίζεται ὅτι:

— Ὁ ρόλος τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι κεφαλαιώδους σημασίας γιὰ τὴν ἐπιτόπια δράση. Ἡ ἀπευθείας ἐπέμβαση τῶν ξένων Ἐκκλησιῶν χωρὶς τὴν διαμεσολάβηση τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ἐκλαμβάνεται, ἰδιαίτερα στὶς ἀναπτυσσόμενες χώρες, ὡς ἀνάμειξη στὶς ἐσωτερικὲς ὑποθέσεις τῆς χώρας τους.

— Οἱ τοπικὲς Ἐκκλησίες ὀφείλουν νὰ ἐπαγορεύουν καὶ νὰ συλλαμβάνουν τοὺς οἰωνοὺς τῆς πείνας, νὰ ἐνημερώνουν τὴν Ἱεραρχία τους καὶ τὶς ἀδελφὲς Ἐκκλησίες καὶ νὰ τὶς προπαρασκευάζουν γιὰ τὴν προσφορὰ βοήθειας.

— Γεννᾶται ὅμως τὸ ἐρώτημα: Εἶναι οἱ τοπικὲς Ἐκκλησίες κατάλληλα διοργανωμένες καὶ ἐπαρκῶς ἐξοπλισμένες, γιὰ νὰ ἀνταποκριθοῦν στὶς ἀπείραντες κοινωνικὲς ἀνάγκες τῶν πιστῶν τους, ἰδιαίτερα στὶς λιγότερο ἀνεπτυγμένους χώρες, ὅπου ἀκόμη καὶ οἱ κρατικὲς ὑπηρεσίες λειτουργοῦν ἐλλειπτικῶς;

— Στὸν τομέα αὐτὸ ἀπομένον νὰ γίνουν πολλὰ, ἰδιαίτερα δὲ γιὰ νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ ἀπαραίτητη συνεργασία τῶν Ἀρχῶν (στὴν Αἰθιοπία π.χ. στὰ μέσα

τῆς μεταφορᾶς τὸ κόστος γιὰ τὴν Ἐκκλησία εἶναι τριπλάσιο ἀπὸ τὸ κόστος γιὰ τὸ κράτος) καὶ ἡ ἐπιστράτευση προσωπικότητων ἀπὸ τὸν πολιτικὸ κόσμον στὸ ποιμαντικὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας.

— Ἐχει ἀποδειχθεῖ ἀποτελεσματικὴ ἡ συνεργασία καὶ βοήθεια τῶν — μὴ Κυβερνητικῶν — Ὁργανώσεων. Ἰδιαίτερα στὶς χώρες τῆς Ε.Ο.Κ. ὑπάρχει ἡ προνομιακὴ δυνατότητα ὁρισμένα προγράμματα τῶν ὁργανισμῶν αὐτῶν νὰ χρησιμοποιοῦν μέχρι καὶ σὲ ποσοστὸ 50% τοῦ συνολικοῦ τους κόστους. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος θὰ μπορούσε νὰ ἐκμεταλλευθεῖ αὐτὴ τὴν δυνατότητα.

6. Προτάθηκε ἀκόμη σχετικὰ μὲ τὶς περιπτώσεις ἄμεσον ἢ βραχυπρόθεσμον δράσεως νὰ γίνει ἐπεῖγον διάβημα πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴ τῶν Ἐυρωπαϊκῶν Κοινοτήτων, ἡ ὅποια αὐτὴ τὴν στιγμή χαράσσει μιὰ νέα ἀγροτικὴ πολιτικὴ γιὰ τὶς χώρες τῆς Κοινότητος. Ἡδη ἔχει δημοσιευθεῖ ἓνα ἀπόσπασμα (ἀπόσπασμα), ἀπὸ τὸ ὅποιο ὅμως τὸ συμπέρασμα εἶναι ἐλάχιστα ἐνθαρρυντικὸ ὅσον ἀφορᾷ τὶς προοπτικὲς ἐπισιτιστικῆς βοήθειας πρὸς τὶς ἀναπτυσσόμενες χώρες. Ἄλλωστε ἡ βοήθεια αὐτὴ ἀποτελεῖ συχνὰ πηγὴ ἐξαρτήσεως τῶν χωρῶν αὐτῶν ἀπὸ τὶς χώρες τῆς παραγωγῆς.

7. Ἀπὸ τὰ θύματα τῆς πείνας τὰ περισσότερα εἶναι τὰ παιδιὰ. Οἱ σημερινὲς ἐπιστημονικὲς ἀνακαλύψεις ἐπιτρέπουν τώρα τὸν ἐμβολιασμὸ τοῦ παιδιοῦ ἐναντίον τῶν περισσότερων ἀσθενειῶν, πὺν προκαλοῦν παιδικὴ θνησιμότητα ἢ ἀναπηρία.

Ἐνας πολὺ συγκεκριμένος καὶ μὲ τὰ διαθέσιμα μέσα ἀπόλυτα ὑλοποιήσιμος στόχος θὰ ἦταν νὰ ἐμβολιαστοῦν ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ κόσμου μέσα στὴν προσεχὴ πενταετία, δηλαδὴ μέχρι τὸ 1990. Αὐτὸ θὰ ἐμείωνε πολὺ αἰσθητὰ τὰ θανατηφόρα ἀποτελέσματα τῆς πείνας.

8. Σ' ἓνα κόσμον, στὸν ὅποιο δὲν ἔχει ἀκόμη ἐξαφανισθεῖ τὸ φρικτὸ πρόσωπο τῆς πείνας, ὁ χριστιανὸς ἔχει καθήκον νὰ εἶναι ἀσκητικὸς καὶ ἐγκρατὴς στὸν τρόπο τῆς ζωῆς του καὶ στὴν διατροφή του. Ἐχει ἀκόμη καθήκον νὰ μεταδίδει αὐτὴ τὴν ἐγκράτεια πρὸς τοὺς νέους μὲ τὴν ἀγωγή καὶ νὰ τοὺς εὐαισθητοποιεῖ ἀπέναντι στὰ προβλήματα τῆς πείνας.

9. Μετὰ ἀπὸ τὶς ἐμπειρίες τῆς δεκαετίας τοῦ '60, κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ ἀνάπτυξη καὶ ἡ καταπολέμηση τῆς πείνας ἐπιδιώχθηκαν ἄλλοτε μὲ τὴν οἰκονομικὴ πολιτικὴ καὶ ἄλλοτε μὲ τὴν μεταφορὰ τεχνολογίας, χωρὶς ὅμως αἰσθητὰ ἀποτελέσματα, σήμερον ἀναγνωρίζεται γενικὰ ὡς κύριος συντελεστὴς ἀναπτύξεως ὁ ἈΝΘΡΩΠΙΟΣ. Ἀλλὰ ὁ ἄνθρωπος, στὴν ὁλότητά του, ἀποτελεῖ κατ' ἐξοχὴν ὑπόθεση τῆς Ἐκκλησίας.

10. Σὲ ὅλες τὶς δραστηριοτήτες τους θὰ μπορούσαν οἱ Ἐκκλησίες μὲ τὴν δικτυωτὴ ἐνοριακὴ τους ὁργάνωση νὰ διαδραματίσουν ἓναν ἀποφασιστικὸ ρόλον γιὰ τὴν εὐαισθητοποίηση τοῦ λαοῦ, τῶν Ἀρχῶν, καθὼς καὶ τῶν περιφερειακῶν καὶ διεθνῶν ὁργανισμῶν

και για τη συνειδητοποίηση του προβλήματος της πείνας.

Οι Έκκλησίες οφείλουν να προχωρήσουν σ' ένα συγκροτημένο διάλογο, ο οποίος θα αντανακλά το κοινό τους δράμα. Οφείλουν να καταδικάσουν τις ξέφρενες δαπάνες για ατομικά όπλοστάσια και τον μαραθώνιο των εξοπλισμών. Αναφερόμενες στα βαθύτερα αίτια της πείνας, οφείλουν να αποκηρύξουν την αδράνεια και την έλλειψη προσαρμογής των θεσμών στην τεχνολογική επιτάχυνση και τις προόδους της επιστήμης. Να καταδικάσουν τη συσσώρευση των επισιτιστικών αποθεμάτων, ενίοτε δε και την καταστροφή τους, στις χώρες του Βορρά, τη στιγμή που επικρατεί ένδεια και πείνα στον Νότο.

11. Όσον αφορά το θέμα της συνεργασίας και του συντονισμού, διαπιστώθηκε ότι οι χριστιανικές Έκκλησίες και η διεθνής Κοινότητα κινητοποιήθηκαν και συμμετείχαν εδράτα στον αγώνα για την καταπολέμηση της πείνας. Κατά την πρώτη όμως φάση, προβλήματα μεταφοράς, καταλληλότητας και συντονισμού, παρεμπόδισαν τη βοήθεια να φθάσει σε όσους την είχαν ανάγκη. Σύν τω χρόνω επήλθε κάποιος συντονισμός. Μερικές Έκκλησίες καταμέρισαν τις δραστηριότητές τους κατά γεωγραφικές ζώνες, ενώ άλλες ασχολήθηκαν με τα γενικά προβλήματα τακτικής. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 1983 ἡ Οἰκουμένη ομάδα τῶν Ἐκκλησιῶν πὸν φροντίζουν γιὰ τὴν Ἀφρικὴ κατέληξαν, ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας, σὲ ἓνα πρότυπο μοντέλο συντονισμού. Χωρὶς γραφειοκρατικὲς δομὲς, λειτουργεῖ μὲ ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα. Γιὰ τὴν ἐπίτευξη ἀκόμη μεγαλύτερης ἀποτελεσματικότητος προτείνεται ἡ μόνιμη συμμετοχὴ καὶ ἐκπροσώπων τῶν βοηθουμένων Ἐκκλησιῶν. Τὸ συντονιστικὸ αὐτὸ ὄργανο ἀνέλαβε ἐπίσης μιὰ μελέτη τῶν τακτικῶν πὸν πρέπει νὰ ἀκολουθηθοῦν στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῆς πείνας. Ἀπὸ τὴ μελέτη αὐτὴ θὰ μπορούσαν νὰ ἐμπνευσθοῦν οἱ μελλοντικὲς δραστηριότητες.

Γ' ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ἡ Γενικὴ Συνέλευση τῆς Συνσκέψεως ἀταλάγει στὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα:

1. Ὅτι οἱ διατιθέμενοι στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῆς πείνας πόροι, παρ' ὅλο πὸν εἶναι σημαντικοί, ἐξακολουθοῦν νὰ εἶναι ἀνεπαρκεῖς. Θὰ πρέπει νὰ ἐξασφαλισθοῦν καὶ νέοι πόροι. Οἱ χριστιανικὲς Ἐκκλησίες οφείλουν νὰ προωθήσουν μιὰ αὐτοτελῆ ἀντιμετώπιση τοῦ προβλήματος τῆς πείνας.

2. Ὅτι ἡ ἄμεση καὶ βραχυπρόθεσμη βοήθεια πρέπει νὰ συντονισθεῖ καλύτερα καὶ νὰ προσαρμοσθεῖ περισσότερο στὶς πραγματικὲς ἀνάγκες τῶν πληθυσμῶν πὸν μαστίζονται ἀπὸ τὴν πείνα. Σὲ καμιά περίπτωση δὲν θὰ πρέπει ἡ βοήθεια αὐτὴ εἶτε νὰ ἀντικαταστήσει, εἶτε νὰ ἐπιβραδύνει τὰ μακροπρόθεσμα προγράμματα ἢ τις στρατηγικὲς, πὸν συνεπάγονται διαρθρωτικὸς μετασχηματισμὸς γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ περισσότερη κοινωνικὴ δικαιοσύνη.

3. Ὅτι ἀνάμεσα στὰ θύματα τῆς πείνας τὰ πιὸ εὐάλωτα εἶναι τὰ παιδιά. Μιὰ εἰδικὴ πρόνοια γιὰ τὸν ἐμβολιασμὸ τους ἐναντίον τῶν ἀσθενειῶν πὸν προκαλοῦν παιδικὴ θνησιμότητα θὰ ἐμείωνε σημαντικὰ τις συνέπειες τῆς πείνας.

4. Ὅτι ὁ ρόλος τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν ἔχει ἀποφασιστικὴ σημασία γιὰ τὴν ἐπιτυχία κάθε δραστηριότητος. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸ εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ἐξασφαλισθεῖ ἡ συμμετοχὴ γενικῶς τῶν λαϊκῶν καὶ εἰδικότερα προσωπικοτήτων ἀπὸ τὸν πολιτικὸ κόσμον στὸ ἔργο τῆς κοινωνικῆς διακονίας.

5. Ὅτι πρέπει, καὶ μάλιστα χωρὶς καθυστέρηση, νὰ ἐφαρμοσθοῦν οἱ τοπικὲς Ἐκκλησιῶν προγράμματα συνεχοῦς ἐκπαίδευσως καὶ μετεκπαίδευσως στὰ θέματα τεχνικῶν καὶ στρατηγικῶν ἀναπτύξεων καὶ κοινωνικῆς δράσεως. Οἱ Ἐκκλησίες τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν οφείλουν ἐπὶ τοῦ προκειμένου νὰ θέσουν τις ἐμπειρίες τους στὴν διάθεση τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν.

6. Ὅτι σημαντικοὶ πόροι δαπανῶνται στὸν ξέφρενον ἀνταγωνισμό τῶν ἐξοπλισμῶν, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ατομικῶν ὄπλων πὸν γίνονται δλοένα καὶ ἀπειλητικότερα γιὰ τὴν ἐπιβίωση τῆς ἀνθρωπότητος, τὴ στιγμή πὸν τὰ 80% τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν ὑπανάπτυξη.

7. Ὅτι τὸ πρόβλημα τῆς ὑπερχρεώσεως τῶν χωρῶν τοῦ Τρίτου Κόσμου καὶ τῆς ἀνεπίτρεπτης ἐπιβάρυνσης πὸν ἐπιβάλλεται στοὺς πιὸ ἀπόκληρους πληθυσμὸς μὲ τις περιοριστικὲς δανειακὲς πολιτικὲς θὰ πρέπει νὰ ἐπανεξετασθεῖ ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς καταπολέμησης τῆς πείνας, τῆς φτώχειας καὶ τῆς ὑπανάπτυξης. Θὰ πρέπει νὰ ἐξετασθεῖ ἡ δυνατότητα γιὰ μιὰ πενταετῆ ἀναστολὴ τῆς ἀποσβέσεως τοῦ κεφαλαίου τῶν χρεῶν. Διὰ τις ὀλιγότερο ἀνεπτυγμένους χώρες θὰ πρέπει σὲ μερικὲς περιπτώσεις νὰ ἐξετασθεῖ καὶ ἡ δυνατότητα γιὰ τὴν ὀλοσχερῆ ἀπάλειψή τους.

Δ' ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Ἡ Γενικὴ Συνέλευση τῆς Συνσκέψεως προτείνει πρὸς τοὺς Ἀρχηγοὺς τῶν Ἐκκλησιῶν:

1. Νὰ διεξάγεται σὲ κάθε ἐνορία ἓνας ἐτήσιος παγγρηστιανικὸς ἔρανος, τὰ ἔσοδα τοῦ ὁποίου θὰ ἀποταμιευθοῦν σὲ ἓνα Ταμεῖο γιὰ τὴν ἀνακούφιση τῆς πείνας καὶ τῆς δυστυχίας τῶν ὀλιγότερο ἀνεπτυγμένων χωρῶν. Μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ ἔρανον θὰ πρέπει νὰ ἐπισημανθεῖ ὁ σωτηριολογικὸς ρόλος τῆς βοήθειας πρὸς τὸν πλησίον καὶ τῆς νηστείας. Ὁ ἔρανος αὐτὸς θὰ μπορούσε νὰ διεξάγεται κατὰ τὴν περίοδο τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

2. Νὰ καταργηθοῦν τὰ σύνορα τῆς ἀγάπης. Ἡ βοήθεια πρὸς τὸν πλησίον δὲν θὰ πρέπει νὰ παρακωλύεται ἀπὸ κανένα ἰδεολογικὸ, πολιτικὸ, θεσμικὸ, γραφειοκρατικὸ, διοικητικὸ ἢ ἄλλο φραγμὸ. Θὰ πρέπει

νά υπενθυμισθεῖ πρὸς ὅλες τὶς Κυβερνήσεις ὅτι εἶναι καθήκον τους νὰ διευκολύνουν μὲ ὅλα τὰ μέσα τὴν ἐλεύθερη διακίνηση τῆς πάσης φύσεως βοήθειας.

3. Οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ μπορούσαν, εἴτε ἀτομικῶς εἴτε ἀπὸ κοινοῦ, νὰ προβοῦν σὲ ἄμεσα διαβήματα πρὸς τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη καὶ τοὺς κεντρικοὺς Ὄργανισμοὺς, πὸν εἶναι ἐπιφορτισμένοι μὲ τὴν ἐπισιτιστικὴ πολιτικὴ, ὅπως π.χ. τὴν Ἐπιτροπὴ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Κοινότητος καὶ τοὺς ἀντίστοιχους Ὄργανισμοὺς τῶν ΗΠΑ.

4. Νὰ συγκληθεῖ ἡ προταθεῖσα ἀπὸ τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα, τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, Διάσκεψη ὄλων τῶν Ἀρχηγῶν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας καὶ τῆς δυστυχίας. Ἡ Διάσκεψη αὐτὴ θὰ μπορούσε νὰ καταλήξει στὴ σύνταξη μιᾶς ἐπίσημης Διακηρύξεως ἡ ὁποία θὰ ἀποτελοῦσε τὴν **ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΧΑΡΤΑ** γιὰ τὴν πείνα καὶ τὴ δυστυχία.

5. Ἐν ὄψει τῆς διακηρύξεως αὐτῆς τῆς Χάοτας οἱ Ἀρχηγοὶ τῶν Ἐκκλησιῶν θὰ μπορούσαν νὰ ἀπευθύνουν πρὸς τοὺς πιστοὺς ὄλου τοῦ κόσμου μιὰ κοινὴ Ποιμαντορικὴ Ἐγκύκλιο, πὸν θὰ βασίζεται στὶς διαφορὲς προτάσεις, οἱ ὁποῖες περιέχονται στὰ πρακτικὰ τῶν ὁμάδων ἐργασίας αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου. Στὴν Ἐγκύκλιο αὐτὴ νὰ καταδικάζουν τὶς ἐξοφρενικὲς δαπάνες στὸν ἀνταγωνισμό τῶν ἐξοπλισμῶν καὶ νὰ ὑπογραμμίζουν τὴν ἀναγκαιότητα χρησιμοποίησεως τῶν πόρων γιὰ σκοποὺς κοινωνικοῦς, γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας, γιὰ τὴν ἀνακούφιση τῆς δυστυχίας καὶ ἰδιαίτερα τῆς δυστυχίας τῶν πιὸ ἀδυνάτων ἀνάμεσα στοὺς ἀδύνατους: δηλαδὴ τῶν παιδιῶν.

6. Τὴν ἴδρωση μιᾶς ὀλιγομελοῦς ὁμάδος ἐργασίας, πὸν ἀπὸ σήμερα ἤδη θὰ ἐπιφορτισθεῖ μὲ τὸν καταρτισμὸ ἐνὸς προγράμματος μακροπρόθεσμης δραστηριότητος σὲ συνεννόηση καὶ συνεργασία καὶ μὲ τὶς εἰδικὲς θρησκευτικὲς ὁργανώσεις, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ Κάριτας, τὸ Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁργάνωση «Ψωμὶ γιὰ τὸν Κόσμο», ἡ Παγκόσμια Λουθηρανὴ Ὁμοσπονδία, καὶ οἱ ἄλλες κιοιότερες θρησκευτικὲς ὁργανώσεις πὸν εἶναι ἀναμειγμένους στὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῆς πείνας. Αὐτὴ ἡ ὁμάδα ἐργασίας θὰ πρέπει ἐπίσης νὰ συμβουλευθεῖ τοὺς ἐξειδικευμένους διεθνεῖς ὁργανισμοὺς, ὅπως εἶναι ὁ ΦΑΟ, ἡ ΓΙΟΥΝΙΣΕΦ κ.ἄ. Τέλος στὴ δραστηριότητά της θὰ ἐμπνέεται ἀπὸ τὶς ἐργασίεσ τῆς παρούσης διασκέψεως στὸ Ζάππειο γιὰ νὰ προετοιμάσει τὴν Ἡμερήσια Διάταξη καὶ τὰ κείμενα ἐργασίας γιὰ τὴν

Γενικὴ Συνέλευση τῶν Ἀρχηγῶν τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία προτάθηκε ἀπὸ τὴν Αὐτοῦ Μακαριότητα, τὸν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ.

Τὴν 1η μ.μ., ὁ Μακαριώτατος παρέθεσε ἀποχαριετιστήριο γεῦμα, στὸ ὁποῖο ἐκτὸς τῶν συνέδρων παρεκάθησαν οἱ Σεβ. Συνοδικοὶ Μητροπολίτες Μεγάρων καὶ Ἱερισσοῦ, ὁ Σεβ. Περιστερίου καὶ ὁ Θεοφ. Δωδώνης, ἐκπρόσωποι τῶν Ἰπουργείων Ἐξωτερικῶν καὶ Παιδείας, ὁ Κοσμητῶρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, ὁ Διευθυντῆς τῆς «Ἐκκλησίας», συνεργάτες, μεταφραστές κ.λπ. Σὲ κάθε συνέδρῳ δόθηκε ἓνα χειροποίητο κεραμικὸ μὲ ἀπεικόνιση λαϊκοῦ μεταβυζαντινοῦ θέματος (δικέφαλος ἀερός, παγῶνι, γαρύφαλλο) καὶ τὴ φράση: «Μὲ εὐχαριστίεσ ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ». Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι οἱ συνέδρῳ-ἐκπρόσωποι ἐφθάσαν κυριολεκτικὰ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου: τὴ Νέα Ὑόρκη, τὴ Μόσχα, τὸ Λονδίνο, τὴ Ρώμη, τὴ Στουτγάρδη, τὴ Γενεύη, τὴν Κωνσταντινούπολη, τὸ Βελιγράδι, τὴ Βαρσοβία, τὴ Σόφια, τὴν Ἀντίς Ἀμπέμπα, τὸ Σινά, τὴ Βηρυττό κ.λπ. Τὸ γεῦμα ἐκλεισε μὲ ὀμιλία τοῦ Μακαριώτατου, ὁ ὁποῖος δοξολόγησε τὸν Θεὸ γιὰ τὴν αἴσια ἐκβαση τῆς συσκέψεως, ἐξῆρε τὸ πνεῦμα ἀγάπης πὸν ἐπικρατοῦσε καὶ ἐπισήμανε τὴ διάθεση ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν νὰ συντονίσουν τὶς προσπάθειεσ τους γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς πείνας. Τέλος εὐχαρίστησε τοὺς συνέδρους γιὰ τὴ συμβολὴ τους καὶ τοὺς συνεργάτες του γιὰ τὴν ὁργάνωση τοῦ Συνεδρίου.

Ὁ ἀθηναϊκὸς Τύπος ἔδωσε στὴ Σύσκεψη μεγάλη δημοσιότητα μὲ πλοῦσιο φωτογραφικὸ ὕλικὸ τονίζοντας τὴ σημασία του. Χαρακτηριστικὰ εἶναι ὅσα ὁ Σπ. Ἀλεξίου ἔγραψε στὴν «Καθημερινή» (10.10.85): «Οἱ Ἐκκλησίεσ ἔδειξαν στὴ χθεσινὴ συνάντηση τῶν ἀντιπροσώπων τους στὸ Ζάππειο πὸς ἔχουν δεχθεῖ τὴν ἰδέα, πὸν περιέχεται στὴν πρόταση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Σεραφεῖμ, νὰ συνεργασθοῦν στενὰ γιὰ νὰ ἀνακουφίσουν τοὺς πεινασμένους ὄλου τοῦ κόσμου καὶ κυρίως τὰ παιδιά». Ἡ Σύσκεψη καλύφθηκε ἐπίσης ἀπὸ τὰ μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης, τὴν ΡΑΙ (Ἱταλ. Τηλεόραση), τὸ Ἀθηναϊκὸ Πρακτορεῖο Εἰδήσεων, τοὺς ἀνταποκριτὲς ξένου Τύπου, τὶς ἐπαρχιακὲς ἐφημερίδεσ καὶ τὸν περιοδικὸ Τύπο.

I. M. ΧΑΤΖΗΦΩΤΗΣ

Διευθυντῆς τοῦ Γραφείου Τύπου
τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΜΕΤΡΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΠΕΙΝΑΣ ΣΤΗΝ ΑΦΡΙΚΗ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ ΣΤΙΣ ΧΩΡΕΣ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ *

Ἡ πρωτοβουλία τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. κ. Σεραφεῖμ γιὰ τὴν σύγκληση συσκέψεως ἀντιπροσώπων ἀπασῶν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν (ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων) ἐπὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν θανάτων ἐκ πείνης ὅπου γῆς καὶ τοῦ συντονισμοῦ τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἐπὶ τῷ τέλει ἐκλείψεως τοῦ θλιβεροῦ αὐτοῦ φαινομένου», εἶναι ἰδιαίτερα ἀξιέπαινη, γιὰτὶ ἀναφέρεται σὲ ἓνα πρόβλημα ἀμεσης ἐπικαιρότητας, πὺ παίρνει ἐπικίνδυνες διαστάσεις, ἀσυμβίβαστο καὶ ἀδιανόητο στὴν σημερινή ἐποχή.

Τὸ πρόβλημα, πράγματι, τῆς πείνας καὶ γενικότερα τῆς φτώχειας στὸν σημερινὸ κόσμο, ὅταν τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ τεχνολογικὰ ἐπιτεύγματα ἔχουν ἀνοίξει τὶς πύλεις αἰσιόδοξης προοπτικῆς γιὰ τὸ σύνολο τῆς ἀνθρωπότητας, εἶναι ἀδικαιολόγητο.

Εἶναι ἀδικαιολόγητο νὰ ὑπάρχουν, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, πλεονάσματα ἀγαθῶν — καὶ ἰδιαίτερα τροφίμων — πὺ παραμένουν ἀδιάθετα στὶς βιομηχανικῆς χῶρες, καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, καὶ πρὸ παντὸς παιδιῶν, νὰ πεθαίνουν ἀπὸ ἔλλειψη στοιχειωδῶν μέσων διατροφῆς στὶς χῶρες τοῦ Τρίτου Κόσμου. Ἡ Διεθνὴς Τράπεζα ὑπολογίζει ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἀφρικανῶν πὺ διατρέφονται ἐλλιπῶς ἔχει ἀύξηθεῖ ἀπὸ 80 ἑκατομμύρια τὸ 1980, σὲ 100 ἑκατομμύρια περίπου σήμερα. Ἀκόμη ἡ ξηρασία ἔχει φέρεῖ 30 ἑκατομμύρια Ἀφρικανούς στὸ κατώφλι τῆς πείνας καὶ τοῦ θανάτου. Μόνον στὴν Αἰθιοπία καὶ τὸ Σουδάν πέθαναν τὸν περασμένο χρόνον πέντε ἑκατομμύρια ἄτομα καὶ πάνω ἀπὸ δέκα ἑκατομμύρια παιδιά βρῖσκονται στὰ πρόθυρα τοῦ θανάτου ἀπὸ ὑποσιτισμὸ καὶ κακὴ διατροφή. Καὶ αὐτό, παρὰ τὶς προσπάθειες πὺ καταβάλλουν πάνω ἀπὸ 40 ἀνθρωπιστικῆς ὀργανώσεις.

Στὶς χῶρες τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς ἐπίσης, ἀν καὶ τὰ ἐπίπεδα διατροφῆς καὶ προνοίας εἶναι ἀνώτερα ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς, ὑπάρχει κακὴ διατροφή καὶ πείνα σ' ἓνα μεγάλο τμήμα τοῦ πληθυσμοῦ.

* Εἰσήγησις εἰς τὴν Σύσκεψιν τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἐκ πείνης θανάτων (Ζάππειον, 9 Ὀκτωβρίου 1985). Βλ. σχετικῶς εἰς δημοσιευμένον εἰς ἄλλας στήλας Χρονικῶν.

Ἵπάρχει πράγματι, γενικότερη ἀδιαφορία ἐκ μέρους τῶν πλουσιῶν χωρῶν πὺ σπαταλοῦν τὰ δικά τους ἀγαθὰ καὶ παραμένουν ἀσυγκίνητες μπροστὰ στὸ ἀνθρώπινο αὐτὸ δράμα; Εἶναι ἔλλειψη σωστῆς ὀργανώσεως ἐκ μέρους τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, ὅπου οἱ γραφειοκρατικῆς διατυπώσεις καὶ οἱ ἀντιζηλιές μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐπιτροπῶν — ὅπως διαπιστώθηκε πρόσφατα — ἐμποδίζουν τὴ λήψη ἀμεσῶν καὶ ἀποτελεσματικῶν μέτρων;

Ἐν ἐπρόκειτο γιὰ μιὰ πολεμικὴ σύρραξη μεταξὺ τῶν χωρῶν τοῦ Τρίτου Κόσμου, τὰ ὅπλα θὰ συνέριαν ἀπὸ κάθε κατεύθυνση, ὅπως σωστὰ παρατήρησε στὴν τελευταία σύσκεψη στὸ Παρίσι τὸν Μάιο 1985 ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας κ. Eugène Whelan. Χρειάζεται νὰ ὑπενθυμίσουμε ὅτι στὸν πόλεμο μεταξὺ Ἰράν καὶ Ἰράκ, πὺ διαρκεῖ ἀρκετὰ χρόνια τώρα, οἱ ἀραβικῆς χῶρες μόνον ἔχουν διαθέσει μέχρι σήμερα πάνω ἀπὸ 40 δισεκατ. δολλάρια μὲ συνέπεια τὶς τεράστιες καταστροφές σὲ ἀνθρώπινες ζωές καὶ σὲ ὑλικό; Καὶ τί θὰ μπορούσε νὰ εἶχε γίνει γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας καὶ τῆς φτώχειας ἀν ἓνα μέρος τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ εἶχε χρησιμοποιοθεῖ γιὰ εἰρηνικὸς σκοπούς;

Εἶναι, ἄραγε, ἡ μοίρα τῶν ἀνθρώπων νὰ ὀδηγοῦνται σὲ ἀλληλοκαταστροφή καὶ νὰ μένουν ἀσυγκίνητοι μπροστὰ στὸ μεγάλο αὐτὸ δράμα πὺ μαστιίζει ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς;

Α. Ἡ πείνα, τὸ ὑπ' ἀριθ. 1 πρόβλημα.

α) Ἀ μ ε σ α μ έ τ ρ α.

Ἐς ἔλθουμε τώρα στὸ θέμα πὺ μᾶς ἀπασχολεῖ εἰδικότερα: στὸ πρόβλημα τῆς πείνας, καὶ ἄς δοῦμε πῶς μπορεῖ ν' ἀντιμετωπισθεῖ. Τὰ μέτρα πὺ πρέπει νὰ ληφθοῦν εἶναι δύο εἰδῶν:

Πρῶτον τὰ ἄ μ ε σ α μέτρα μὲ τὰ ὅποια μπορεῖ ν' ἀντιμετωπισθεῖ ἡ πείνα ὅπως παρουσιάζεται σήμερα στὶς πύλεις φτωχῆς χῶρες καὶ πρὸ παντὸς στὴν Ἀφρική, καὶ

Δεύτερον, τὰ γενικότερα μέτρα πὺ θὰ βοηθήσουν τοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴν ἀντιμετωπίζονται

τὸ πρόβλημα τῆς πείνας, τοῦ ὑποσιτισμοῦ καὶ ἔλων τῶν ἐντεῦθεν συνεπειῶν, νὰ ἐπιβιώσουν, νὰ βελτιώσουν τὸ βιοτικό τους ἐπίπεδο καὶ νὰ γίνουν μέλη μιᾶς σύγχρονης κοινωνίας.

Ἀνάγκη συντονισμένης ὀργανώσεως.

Ἐνα πρῶτο ἄμεσο καὶ ἐπεῖγον μέτρο, ποῦ ἐπιβάλλεται γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς πείνας ἰδιαίτερα στὶς χώρες τῆς Ἀφρικῆς, εἶναι ἡ συστηματικὴ καὶ συντονισμένη ὀργάνωση τῆς βοήθειας ποῦ παρέχεται σήμερα καὶ ἡ ὁποία γιὰ πολλοὺς λόγους δὲν φθάνει στὸν τελικὸ τῆς προορισμό.

Γιὰ νὰ κατανοήσει κανεὶς τὸ πόσο ἀναγκαῖα εἶναι ἡ συστηματικὴ καὶ συντονισμένη ὀργάνωση τῆς βοήθειας ἰδιαίτερα στὴν Αἰθιοπία καὶ τὸ Σουδάν, ποῦ πλήττονται περισσότερο ἀπὸ τὸν λιμὸ ἐν σχέσει μὲ ἄλλες περιοχές, ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ νὰ παραθέσω μιὰ σύντομη εἰκόνα τῆς σημερινῆς τραγικῆς καταστάσεως.

Μιὰ ἐφιαλτικὴ εἰκόνα.

Ἐχω ὑπόψη μου ἓνα («τοκυμαντέρ») ποῦ γυρίσθηκε ἐπὶ τόπου ἀπὸ τὸν γνωστὸ συγγραφέα Ἀντώνη Σαμαράκη γιὰ λογαριασμὸ τοῦ ΟΗΕ, διάφορες ἐκθέσεις διεθνῶν Ὄργανισμῶν, καθὼς καὶ ἓνα πρόσφατο ἄρθρο τοῦ ἀγγλικοῦ περιοδικοῦ «ECONOMIST» τῆς 20ῆς Ἰουλίου 1985, ποῦ δίνουν μιὰ ἐφιαλτικὴ εἰκόνα τῶν καταυλισμῶν προσφύγων, τῆς ὅλης ὀργανώσεως τῆς βοήθειας καὶ τὸ πῶς φθάνει — ἢ δὲν φθάνει — ἡ βοήθεια στοὺς λιμοκτονοῦντες αὐτοὺς ἀνθρώπους.

Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ προκύπτει ὅτι χιλιάδες ἀνθρώποι κάθε ἡλικίας φεύγουν ἀπὸ τὰ χωριά τους, καὶ περπατώντας μέρα καὶ νύχτα, φθάνουν σὲ ἓνα κάποιο καταυλισμὸ προσφύγων. Δηλ. κάτι τεράστια ξύλινα ὑπόστεγα στὴ μέση μιᾶς ἔρημης περιοχῆς, ὅπου συγκεντρώνονται μέχρι καὶ 100.000 ἀνθρώποι γιὰ νὰ ἐξασφαλίσουν μιὰ χούφτα βρασμένα ὄσπρια. Καὶ ἐκεῖ, μὲ θερμοκρασία 40ο τὴν ἡμέρα καὶ παγωνιὰ τὴ νύχτα, χωρὶς νερὸ, χωρὶς φῶς, χωρὶς φάρμακα γιὰ τὴν φυματίωση, τὶς δυσεντερίες καὶ τὶς δερματικές ἀσθένειες ποῦ τοὺς μαστίζουν, ζοῦν, πεθαίνουν 100-150 τὴν ἡμέρα καὶ τὴν ἴδια στιγμή γεννοῦν κι' ἄλλα παιδιὰ!

Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι ὁ ἐπικεφαλῆς ἐνὸς τέτοιου καταυλισμοῦ μιλώντας μπροστὰ στὸν φακό, ἐζήτησε νὰ τοῦ στείλουν ἐπειγόντως ἀντλία γιὰ τὸ νερὸ καὶ γεννήτρια γιὰ νὰ ἔχει ρεῦμα. Δὲν ἐζήτησε τρόφιμα.

Εἶναι βέβαιο, πῶς αὐτὴ τὴν φορὰ ὅλος ὁ κόσμος ἀνταποκρίθηκε στὴν ἐκκλήση γιὰ βοήθεια στὴν Ἀφρικὴ, προσφέροντας χρήματα καὶ τρόφιμα πολὺ περισσότερα ἀπὸ κάθε ἄλλη παρόμοια περίπτωση. Ἐνα δεῖγμα εἶναι οἱ πρόσφατες συναυλίες ποῦ ὀ-

γανώθηκαν ἀπὸ καλλιτέχνες καὶ σὲ μιὰ μόνο βραδύα συνεκέντρωσαν ἓνα ποσὸ 150 ἑκατ. δολλαρίων γιὰ βοήθεια κατὰ τῆς πείνας.

Ἐδῶ ὅμως βρίσκεται τὸ ὄλο πρόβλημα.

Τὰ τρόφιμα φθάνουν στὶς πληγεῖσες περιοχές καὶ σταματοῦν συχνὰ μπροστὰ σὲ μιὰ χαλασμένη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ. Δὲν ὑπάρχει ἄλλος δρόμος, δὲν ὑπάρχει τρόπος νὰ προωθηθοῦν περισσότερα. Παραδίδονται στὴν Κυβέρνηση τῆς χώρας. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα ἐλάχιστα θὰ φθάσουν στὸν προορισμὸ τους: ἄλλα διανέμονται στοὺς κρατικούς ὑπαλλήλους τῆς χώρας, ἄλλα παλοῦνται ἐπισημῶς στὴν ἀγορὰ καὶ ἀποτελοῦν ἔσοδα τῆς Κυβερνήσεως, ἄλλα ἀπλῶς κλέβονται.

Τὰ πλοῖα γεμάτα τρόφιμα φθάνουν στὰ λιμάνια, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ πλευρίσουν καὶ νὰ ξεφορτώσουν γιὰτὶ ἡ Κυβέρνηση τῆς χώρας ἀμέλησε νὰ καθαρίσει τὸ λιμάνι ἢ δὲν διέθετε βυθοκόρο. Καὶ γυρίζουν πίσω. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ὑπάρχουν δρόμοι, σιδηρόδρομοι καὶ κατάλληλα λιμάνια, δὲν ὑπάρχουν ἀρκετὰ φορτηγὰ αὐτοκίνητα γιὰ νὰ σταλοῦν τὰ φορτία ἐκεῖ ποῦ χρειάζονται. Ἐτσι, τὰ τρόφιμα πηγαίνουν μόνο ἐκεῖ ποῦ ὑπάρχει δρόμος ἢ σιδηρόδρομος, ποῦ ὑπάρχουν λιμάνια ὅπου μποροῦν νὰ ξεφορτώσουν τὰ πλοῖα ἢ ἐκεῖ ποῦ ὑπάρχουν ἀρκετὰ φορτηγὰ αὐτοκίνητα. Αὐτὸ σημαίνει, ὅτι ἄλλες περιοχές παίρνουν βοήθεια περισσότερη ἀπὸ ὅση χρειάζεται, καὶ ἄλλες δὲν παίρνουν καθόλου. Στὴν Δυτικὴ ἐπαρχία τοῦ Σουδάν, τὸ Ντάρ-φουρ, 2.800.000 ἀνθρώποι, τὸ σύνολο τοῦ πληθυσμοῦ, πεθαίνουν ἀπὸ πείνα γιὰτὶ ἡ βοήθεια δὲν φθάνει ὡς ἐκεῖ ἀπὸ ἔλλειψη στοιχειωδῶν μέσων συγκοινωνίας. Καὶ τὰ τρόφιμα τῆς βοήθειας σαπίζουν γιὰτὶ λείπουν τὰ μέσα μεταφορᾶς τους.

Ἀναδιοργάνωση τῆς Ἐπιτροπῆς βοήθειας μὲ συμμετοχὴ καὶ ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅλοι οἱ εἰδικοί ποῦ ἐπεσκέφθησαν τὶς περιοχές αὐτές — εἴτε εἶναι ἐκπρόσωποι τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἢ τῶν φιλανθρωπικῶν Ὄργανώσεων, εἴτε ἐπιστήμονες ἢ δημοσιογράφοι — διαπιστώνουν ὅλοι τὴν ἔλλειψη συντονισμοῦ στὶς προσπάθειες γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας.

Τὸ πρῶτο μέτρο συνεπῶς, ποῦ ἐνδείκνυται εἶναι ἡ συστηματικὴ καὶ συντονισμένη ὀργάνωση τῆς παρεχομένης βοήθειας. Καὶ τὸ θέμα δὲν εἶναι νὰ δημιουργήσουμε μερικὲς ἀκόμη Ἐπιτροπές. Πρέπει νὰ τονίσουμε τὴν ἀνάγκη συντονισμοῦ τῶν διαφόρων σήμερα Ἐπιτροπῶν, ὑπὸ τὴν ἡγεσία τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, ἔξω ὅμως ἀπὸ ἄσκοπες γραφειοκρατικές διατυπώσεις καὶ ἀπὸ προσωπικὲς ἀντιζηλίες.

Στὴν Ἐπιτροπὴ παροχῆς βοήθειας στὴν Ἀφρικὴ πρέπει νὰ συμμετέχουν καὶ ἐκπρόσωποι τῆς Ἐκκλη-

σίας. Οί κατά τόπους ιεραποστολές, τόσο τῆς Δυτικῆς, ὅσο καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, θὰ πρέπει νὰ συνεργασθοῦν στενὰ μὲ τοὺς ἐκπροσώπους τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν. Γιατὶ οἱ διάφορες αὐτὲς ιεραποστολές βρίσκονται κοντὰ στοὺς πιὸ φτωχοὺς καὶ θὰ γνωρίζουν καλύτερα ἀπὸ ὅποιονδήποτε ἄλλον ποῦ ὑπάρχει ἀνάγκη καὶ πῶς θὰ βρεθοῦν μέσα μεταφορᾶς τῶν τροφίμων καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν βοήθειας στὶς ἀπρόσιτες περιοχές.

Ἀνάγκη ἀξήσεως τῆς παρεχομένης βοήθειας.

Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, παρὰ τὴν ἀξιόλογη προσφορά τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, ἡ βοήθεια δὲν εἶναι πάντα ἐπαρκής. Τὸ Παγκόσμιο Πρόγραμμα Διατροφῆς, ἡ πιὸ ἀρμόδια ὑπηρεσία γιὰ τὴν ἀποστολὴ δωρεὰν εἰδῶν διατροφῆς στὴν Ἀφρική, ἔχει ὑπολογίσει πῶς ἡ Ἀφρική χρειαζόταν γιὰ τὸ τελευταῖο ἔτος 7 ἑκατ. τόννους τροφίμων. Διάφορες χῶρες εἶχαν ὑποσχεθεῖ νὰ στείλουν 5,5 ἑκατ. τόννους. Ἀπὸ τοὺς 5,5 ἑκατ. τόννους τῆς ὑπεσχημένης βοήθειας γιὰ τὸ 1984-85 μόνο 3,5 ἑκατ. τόννοι, κατὰ τὸν ΕΚΟΝΟΜΙΣΤ, παραδόθηκαν στὶς ἀποβάθρες καὶ ἀκόμη λιγότεροι ἔφθασαν στὰ χωριά.

Ἐδῶ ἀνακύπτει ἡ ἀνάγκη ἀξήσεως τῆς δωρεὰν βοήθειας ἐκ μέρους τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, ὥστε παράλληλα μὲ τὴν βελτίωση τῆς ὁργανώσεως καὶ τῆς ἐν γένει διανομῆς τῶν τροφίμων, νὰ παρασχεθεῖ οὐσιαστικὰ μεγαλύτερη ἐπισιτιστικὴ ἐνίσχυση καὶ ἡ βοήθεια νὰ εἶναι ἐπαρκής καὶ ἀποτελεσματικὴ.

Ὁ ὑπάρχων Ὄργανισμὸς βοήθειας γιὰ τὴν Ἀφρική πρέπει νὰ ἀναδιοργανωθεῖ διὰ τῆς συμμετοχῆς καὶ ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως εἶπαμε προηγουμένως, καὶ νὰ ἐνισχυθεῖ διὰ μεγαλύτερας βοήθειας. Τὸ διατιθέμενο σήμερα ποσὸ ἐνὸς δισεκατομμυρίου δολλαρίων γιὰ τὴν ἀγορὰ τροφίμων γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας στὴν Ἀφρική, εἶναι ἀνεπαρέστατο. Ἐνα σημαντικὸ μέρος, τῆς τάξεως τῶν πέντε δισεκ. δολλαρίων ἀπὸ τὴν οικονομικὴ βοήθεια ποὺ παρέχεται κάθε χρόνο ἀπὸ τὶς βιομηχανικὲς χῶρες τοῦ ΟΟΣΑ καὶ ποὺ ἀνέρχεται σὲ 25 δισεκ. δολλάρια, καταλήγουν στὴν πληρωμὴ τῶν ἐξωτερικῶν χρεῶν τῶν ἀναπτυσσομένων χωρῶν, πρέπει νὰ διατεθοῦν ἀποκλειστικὰ γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας στὴν Ἀφρική καὶ σὲ ἄλλες περιοχές τοῦ κόσμου.

Αὐτὸ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν στοιχειώδη ἀλληλεγγύη ἔναντι τῶν ἀνθρώπων καὶ πρὸ παντὸς ἔναντι τῶν παιδιῶν ποὺ πεθαίνουν καθημερινὰ ἀπὸ τὴν πείνα. Ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι, ὅπως ἡ τελευταία ἔκθεση τοῦ ΦΑΟ διαπιστώνει, «οἱ λιμοὶ καὶ ἡ φτώχεια θὰ συνεχίζονται στὶς χῶρες τοῦ Τρίτου Κόσμου».

Ἐτήσιος ἔρανος γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας.

Ἀνεξάρτητα ἀπὸ τοὺς γενικότερους πόρους ποὺ παρέχονται ἀπὸ τοὺς διάφορους Διεθνεῖς Ὄργανισμοὺς καὶ τὶς φιλανθρωπικὲς ὁργανώσεις, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἐνοποιηθοῦν καὶ νὰ τεθοῦν ὑπὸ ἐνιαία διεύθυνση, σκόπιμο εἶναι νὰ καθιερωθεῖ ἕνας ἔρανος γιὰ τὴν καταπολέμηση τῆς πείνας, ποὺ θὰ λάβει τὴ μορφή μιᾶς ἐτήσιας ἐθελοντικῆς εἰσφορᾶς κατὰ τὰ πρότυπα ἄλλων ἐράνων, ὅπως τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τοῦ καρκίνου καὶ ἄλλων. Τὴν ὁργάνωση τοῦ ἐράνου αὐτοῦ θὰ πρέπει ν' ἀναλάβει μὲ συνεργασία ἐνδεχομένως τῆς ΓΙΟΥΝΙΣΕΦ καὶ ἄλλων ὁργανισμῶν, ἡ Ἐκκλησία. Ὁ πόρος αὐτός, ἐφόσον ὁργανωθεῖ σὲ εὐρύτερη κλίμακα καὶ ἐπεκταθεῖ σὲ ὅλες τὶς βιομηχανικὲς χῶρες ὥστε νὰ περιλάβει ὅλα τὰ νοικοκυριά καὶ ὅλες τὶς ἐπιχειρήσεις, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἔχει σημαντικὴ ἀπόδοση ἀφοῦ ἡ πείνα καὶ οἱ λιμοὶ συγκινοῦν σήμερα κάθε ἄνθρωπο. Τὸ ποσὸ τοῦ ἐράνου αὐτοῦ θὰ ἀποτελέσει τὴν ἄμεση βοήθεια ποὺ πρέπει νὰ παρέχεται κατὰ τρόπο συντονισμένο, σὲ περιοχές ποὺ ἔχουν ἄμεση ἀνάγκη, ὥστε ἡ συμβολὴ τῆς νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ.

β. Μακροπρόθεσμα μέτρα. Τεχνικὴ καὶ οἰκονομικὴ βοήθεια.

Ἄν ἐξετάσουμε προσεκτικότερα τὰ πράγματα, θὰ δοῦμε ὅτι ὁ λιμὸς δὲν ἤλθε ἔτσι, ξαφνικά. Εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ καθυστερημένου καὶ ὑπανάπτυκτου τῆς περιοχῆς, τῆς ἐλλείψεως στοιχειωδῶν μέσων ὑποδομῆς καὶ γενικότερα τῆς φτώχειας ποὺ χαρακτηρίζει τὸ μεγαλύτερο τμήμα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Γῆς. Στὴν Ἀφρική εἰδικότερα, προσετέθη καὶ μιὰ μακροχρόνια ξηρασία ποὺ πλήττει τὶς περιοχές ποὺ σήμερα λιμοκτονοῦν. Νερὸ δὲν ὑπάρχει, ἡ γῆ ξεράθηκε, τὰ ζῶα πέθαναν, τὰ χωριά ἐρημώθηκαν. Καὶ αὐτὸ κρατᾶ περισσότερο ἀπὸ δέκα χρόνια τώρα. Δρόμοι, λιμάνια, ὕδρευση, ἠλεκτρισμὸς καὶ μέσα μεταφορᾶς καὶ ἐπικοινωνίας δὲν ὑπάρχουν ἢ βρίσκονται σὲ πρωτόγονη κατάσταση. Ἡ γεωργία τῶν χωρῶν αὐτῶν, ποὺ ἀποτελεῖ τὴν βάση τῆς διατροφῆς τους, εἶναι ἀνύπαρκτη, δίχως νὰ μιλήσουμε γιὰ ἄλλους κλάδους οικονομικῆς δραστηριότητος. Συνέπεια τῆς καταστάσεως αὐτῆς εἶναι, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πείνα, καὶ ἡ ἀνεργία, ἡ ὑποαπασχόληση, ἡ ἐλλείψη στοιχειώδους κοινωνικῆς παροχῆς γιὰ τὴν ἀρρώστια, γιὰ τὴν κοινωνικὴ ἀσφάλισι καὶ γιὰ τόσες ἄλλες παροχές τῆς σύγχρονης κοινωνίας.

Πῶς μπορεῖ νὰ πιστέψει κανεὶς ὅτι ἡ Διεθνὴς Κοινότητα δὲν μπορεῖ νὰ βοηθήσει τὶς περιοχές αὐτὲς νὰ ξεφύγουν ἀπὸ τὸ φάσμα τῆς πείνας; Ἐδῶ μιλοῦν γιὰ τὴν ἀρδευση τῆς ἐρήμου, ποὺ ἔγινε εὐφορὸς κάμπος. Μιλοῦν γιὰ λαχανικά ποὺ γίνονται χωρὶς νὰ

χρειάζονται φυσικό έδαφος. Μιλούν για σπόρους που φυτρώνουν πάνω σ' ένα χαρτί. Πώς είναι δυνατόν ή σύγχρονη μαγική τεχνολογία να μη βρίσκει τρόπο να δώσει νερό στις άποξηραμένες περιοχές, να βρεί φυτά κατάλληλα για τὰ εδάφη εκείνα, να δώσει λύση σε μερικά τέτοια προβλήματα;

Και εδώ προβάλλει ή υποχρέωση και ή ευθύνη τών ανεπτυγμένων βιομηχανικών χωρών να ενδιαφερθούν για την ανάπτυξη τών πτωχών αυτών περιοχών τής γής, ανάπτυξη που σε τελευταία ανάλυση είναι προς τὸ δικό τους συμφέρον. Πρέπει να δώσουν στις χώρες αυτές τεχνική και οικονομική βοήθεια, να στείλουν ἐπὶ τόπου ειδικούς που να εξετάσουν τὰ πράγματα και χωρίς διακρίσεις (χρώματος, φυλής, θρησκείας ή εθνικότητας) να δώσουν σαφείς, συγκεκριμένες, πρακτικές οδηγίες σ' αυτούς τούς ανθρώπους πώς να εργασθούν και να επιβιώσουν.

Ἡ συμβολή τής Ἐκκλησίας.

Και σ' αυτό τὸ σημείο νομίζω πὸς οἱ Ἐκκλησίες μας ἔχουν να παίξουν ένα σημαντικό ρόλο. Νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη τὴν συστηματική ὁργάνωση μιᾶς μεγαλύτερης οικονομικῆς και τεχνικῆς βοήθειας ὥστε να ἐκλείψουν οἱ βασικότερες αἰτίες που προκαλοῦν τὴν πείνα και οἱ ἄνθρωποι να ἐπιβιώσουν στὰ πλαίσια τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ. Γιατί δὲν ὀφείλει κάθε φορά που ἀκούγεται πὸς ἄνθρωποι πεθαίνουν ἀπὸ πείνα να διενεργοῦνται ἔρανοι για να σταλοῦν τρόφιμα, που συχνὰ φθάνουν ἀφοῦ ἔχουν ὑποκύψει μερικὲς ἑκατοντάδες χιλιάδες θύματα. Ἀναμφισβήτητα ὑπάρχουν σήμερα Ἐπιτροπές, ἐθελοντικὲς ή διεθνεῖς, που ἀσχολοῦνται με τὴν παροχή τεχνικῆς και οικονομικῆς βοήθειας στις πτωχὲς χώρες, ἀλλὰ τὸ ἔργο τους δὲν ὀδηγεῖ σε θετικὰ ἀποτελέσματα, ἐνῶ και πόροι και θέληση για βοήθεια ὑπάρχουν.

Ἐπιβάλλεται συνεπῶς, ή ἐνσωμάτωση ὅλων αὐτῶν τῶν Ἐπιτροπῶν και Ὑπηρεσιῶν σε ένα ἐνιαῖο εἰδικὸ ἔργο για τὴν ανάπτυξη τής Ἀφρικῆς και ἰδιαίτερα τῶν χωρῶν που πλήττονται ἀπὸ λιμό, που, με τὴν συμματοχή τής Ἐκκλησίας, θὰ προωθήσει αὐτὴ τὴν τόσο βασικῆς σημασίας ἀποστολή, ὥστε να ἐπιτευχθεῖ ή ἐξυγίανση και ή ανάπτυξη τῶν περιοχῶν αὐτῶν και οἱ ἄνθρωποι, ὄχι μόνο να μὴ πεθαίνουν ἀπὸ πείνα, ἀλλὰ να ζοῦν σχετικὰ ἀνετα και να γίνουν ἐνεργὰ μέλη τής κοινωνίας.

Ἄν δὲν ἀντιμετωπισθοῦν τὰ γενικότερα αὐτὰ προβλήματα μιᾶς στοιχειώδους ἐπιβίωσης οἱ λιμοὶ θὰ ἐπανέλθουν δριμύτεροι με γενικότερες ἐπιπτώσεις κοινωνικοῦ και πολιτικοῦ χαρακτήρα.

Β. Μέτρα για τὴν καταπολέμηση τής φτώχειας στις χώρες τοῦ Τρίτου Κόσμου.

Ἡ φτώχεια γενεσιουργὸς αἰτία τής πείνας.

Ἡ πείνα ἀναμφισβήτητα είναι ή χειρότερη μορφή τής φτώχειας, ή ὁποία και τὴν δημιουργεῖ. Ἀλλὰ ή φτώχεια είναι χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τοῦ μεγαλύτερου μέρους τοῦ πληθυσμοῦ τής γής. Παρὰ τὴν κάποια βελτίωση που παρουσιάζουν στὸ βιοτικὸ τους ἐπίπεδο, οἱ χώρες τοῦ Τρίτου Κόσμου ἐξακολουθοῦν να ὑφίστανται τις ἐπιπτώσεις τής οικονομικῆς κρίσης, τής πετρελαϊκῆς κρίσης, τής πτώσης τῶν τιμῶν τῶν πρώτων ὑλῶν και οἱ πὸς πτωχὲς ἀπὸ αὐτὸς βρίσκονται στὰ πρόθυρα τής οικονομικῆς καταρρέουσας. Οἱ πτωχοὶ που, κατὰ τούς ὑπολογισμοὺς τής Διεθνούς Τραπεζῆς, φθάνουν σήμερα τὰ 800 ἑκατομμύρια, θὰ ξεπεράσουν σε λίγο τὸ ένα δισεκατομμύριο.

Ἡ ἀνισότητα κατανομῆς τοῦ πλούτου.

Για να λάβει κανεὶς μιὰ ἰδέα τοῦ πόσο ὀξὺ είναι και πόσο ὀξύτερο θὰ γίνει κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη τὸ πρόβλημα τής φτώχειας, πρέπει να ἔχει ὑπόψη του τὴ μεγάλη ἀνισότητα που ὑπάρχει μεταξύ πλουσίων και πτωχῶν χωρῶν και ἰδίως τῶν πὸς πτωχῶν ἀπὸ αὐτές. Ἴδου μερικοὶ ἀριθμοὶ.

Σήμερα οἱ βιομηχανικὲς χώρες — δυτικὲς και ἀνατολικὲς — με 28% τοῦ πληθυσμοῦ τής γής παράγουν τὰ 80% τοῦ παγκοσμίου εἰσοδήματος, ἐνῶ οἱ ἀναπτυσσόμενες χώρες, ὁ λεγόμενος Τρίτος Κόσμος, που ἀποτελοῦν τὴν κατηγορία τῶν πτωχῶν χωρῶν — Ἀσία, Ἀφρικὴ, Νότιος Ἀμερικὴ — με 72% τοῦ παγκοσμίου πληθυσμοῦ παράγουν μόνο τὸ 20% τής παγκόσμιας παραγωγῆς. Ἐτσι, τὸ μέσο κατὰ κεφαλὴν ἐτήσιο εἰσόδημα ἦταν τὸ 1980 στις πλούσιες χώρες 9.689 δολλάρια, ἐνῶ στις χώρες τοῦ Τρίτου Κόσμου μεσαίου εἰσοδήματος 1520 δολλ. και στις πὸς πτωχὲς που κατοικοῦνται ἀπὸ 3 δισεκατομμύρια ἄνθρώπους, μόνο 245 δολλάρια. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι οἱ ἀναπτυσσόμενες χώρες, ἀν συνεχισθεῖ ὁ σημερινὸς ρυθμὸς ἀναπτύξεως, θὰ χρειασθοῦν 80 χρόνια για να φθάσουν τὸ σημερινὸ κατὰ κεφαλὴν εἰσόδημα τῶν δυτικῶν ἐυρωπαϊκῶν χωρῶν και οἱ πτωχότερες ἀπὸ αὐτές, 200 χρόνια περίπου.

Ἄς σημειωθεῖ ὅτι πτωχοὶ ὑπάρχουν και στις οικονομικὰ ἀνεπτυγμένες βιομηχανικὲς χώρες και ὁ ἀριθμὸς του αὐξάνει με τὴν πάροδο τοῦ χρόνου. Στις Ἠνωμένες Πολιτεῖες π.χ., μεγαλώνει καθημερινὰ τὸ χάσμα μεταξύ τῶν πλουσίων και τῶν πτωχῶν. Οἱ ἄνεργοι που σήμερα είναι περισσότεροι ἀπὸ 8 ἑκατομμύρια, δὲν παίρνουν ὅλοι κανονικὸ ἐπίδομα. Μόνο τὸ 37% τῶν ἀνέργων εἰσπράττουν τὴν ἐπιχορήγηση τοῦ ἀνέργου. Οἱ ὑπόλοιποι, λόγω λήξεως τοῦ χρόνου ἐπιδοτήσεως στεροῦνται οὐσιαστικῆς βοήθειας (βλ. International Herald Tribune, 7 Sept. 1985).

Τò αυτό παρατηρείται και σε πολλές άλλες βιομηχανικές χώρες.

Οί πτωχοί όμως, τών βιομηχανικών χωρών δέν μπορούν νά συγκριθοῦν με τούς πτωχοὺς τών χωρών τοῦ Τρίτου Κόσμου, οί περισσότεροι τών όποίων αντιμετωπίζουν τò φάσμα τῆς πείνας.

Ἡ ὑπερχρέωση τών χωρών τοῦ Τρίτου Κόσμου.

Ἡ κατάσταση, όπως εἴπαμε, εἶναι περισσότερο τραγική στις χώρες τῆς Ἀφρικῆς και τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς.

Οί Κυβερνήσεις τών χωρών αὐτῶν, συνεπεία τῆς παρατεταμένης οικονομικῆς κρίσης, και τῆς απότομης ὑψώσης τών τιμών τοῦ πετρελαίου, ἀναγκάστηκαν νά προσφύγουν στὸν ἐξωτερικό δανεισμό γιά νά καλύψουν τὰ συνεχῶς διευρυνόμενα ἐλλείμματα τοῦ ἰσοζυγίου τών πληρωμῶν. Δανεισμό, πού πραγματοποιήθηκε ὑπὸ ἐξαιρετικά δυσμενεῖς ὅρους. "Όχι γιατί οί τόκοι τών δανείων εἶναι ὑψηλοί, ἀλλά κυρίως γιατί ἡ απόσβεση τών δανείων εἶναι μεσοπρόθεσμη, διαρκεί 7 ἢ 8 ἐτῶν. Καί ἐπειδὴ ἦταν ἀδύνατο νά ξεφλήσουν τὰ δάνεια αὐτά μέσα σέ τόσο σύντομο χρονικό διάστημα προσέφευγαν σέ νέα δάνεια γιά νά ἐξοφλήσουν τὰ παλαιά.

Ἔτσι οί ἀναπτυσσόμενες χώρες πού δέν παράγουν πετρέλαιο, ἔχουν ὑπερχρεωθεί σήμερα Τò ἐξωτερικό τους χρέος φθάνει τὰ 850 δισεκ. δολάρια, με ἐτήσιο τοκοχρεωλύσιο 130 δισεκ. δολλαρίων τò χρόνο, δηλ. μιὰ ἐξυπηρέτηση δυσβάστακτη γιά τίς χώρες αὐτές, και τώρα πού οί Τράπεζες περιόρισαν τὴν χορήγηση νέων δανείων, ἀνακύπτει ὀξύτερα τò μεγάλο αὐτὸ πρόβλημα.

Ἀπὸ τίς ἀναπτυσσόμενες χώρες τοῦ Τρίτου Κόσμου θά περιορισθῶ μόνο σέ δύο περιοχές: στὴ Λατινικὴ Ἀμερικὴ και στὴν Ἀφρικὴ, ὅπου ἡ κατάσταση εἶναι ἀφόρητη και ἐγκυμονεῖ κινδύνους, κοινωνικούς και πολιτικούς.

Τò χρέος τών ἐπτὰ χωρῶν τῆς Λατινικῆς Ἀμερικῆς (Ἀργεντινή, Βραζιλία, Χιλὴ, Κολομβία, Μεξικό, Περού και Βενεζουέλα) ἀνήρχετο στὸ τέλος τοῦ 1983 σέ 305 δισεκ. δολάρια και οί χώρες αὐτές, λόγω τῆς ταχείας ἀποσβέσεως τοῦ χρέους, ὀφείλουν νά καταβάλλουν 283 δισεκ. δολάρια μέχρι τέλους τοῦ 1990, πράγμα ἀδύνατο. Ἄς σημειωθεῖ ὅτι ἡ ἐτήσια ἐξυπηρέτηση τών δανείων αὐτῶν ξεπερνᾷ στις περισσότερες χώρες τὸ 55% τών ἐξαγωγῶν τους.

Στις χώρες τῆς Ἀφρικῆς ἡ κατάσταση εἶναι ἀνάλογη. Οί πολὺ πτωχὲς αὐτές χώρες ἔχουν ἕνα ἐξωτερικό χρέος 130 δισεκ. δολλαρίων και εἶναι ὑποχρεωμένες νά πληρώνουν κάθε χρόνο ἕνα τοκοχρεωλύσιο, πού ἐνῶ φθάνει σήμερα τὰ 11 δισεκ. δολάρια, θ' ἀνέλθει σέ 20 δισεκ. στὰ προσεχῆ ἔτη.

Ἐκείνος ἀντιλαμβάνεται ὅτι ἡ σημερινὴ κατάσταση ὀδηγεῖ σέ ἀδιέξοδο με τεράστιες ἐπιπτώσεις στὸ διεθνὲς οικονομικό και τραπεζικό σύστημα. Οί παρεμβάσεις τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου ὄχι μόνο δέν λύνουν, ἀλλὰ περιπλέκουν ἀκόμη περισσότερο τὸ πρόβλημα με τὸ νά παρέχουν προσωρινές και μόνο διευκολύνσεις και νά ἐπιβάλλουν μέτρα λιτότητας πού ὀδηγοῦν τούς λαοὺς σέ ἀπόγνωση. Εἶναι περιεργό πῶς οί Τραπεζίτες πού εἶναι οί κύριοι δανειστές, δέν ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀπειλούμενη κρίση

Μία πρόταση: ἡ ἀναστολὴ τῆς ἀποσβέσεως τών χρεῶν γιά πέντε χρόνια.

Τί πρέπει νά γίνει; "Όπως ἀνέφερα προηγουμένως, ἡ μεγάλη ἐπιβάρυνση προέρχεται ἀπὸ τὸ ὅτι τὰ δάνεια πρέπει νά ἐξοφληθοῦν σέ σύντομο χρονικό διάστημα 7 ἢ 8 ἐτῶν. Γι' αὐτὸ, σ' ἕνα βιβλίο πού δημοσίευσα τὰ τελευταῖα χρόνια πάνω στὸ θέμα αὐτό¹, προτείνω

α) τὴν ἀναστολὴ τῆς ἀποσβέσεως τών δανείων γιά πέντε χρόνια, κατὰ τὴν διάρκεια τών ὁποίων οί τόκοι θά ἐξακολουθήσουν νά καταβάλλονται και ἔτσι οί Τράπεζες δέν θά ὑποστοῦν καμμιὰ ζημία, και

β) ἡ απόσβεση θ' ἀρχίσει ἀπὸ τὸ ἕκτο ἔτος και θά παραταθεῖ γιά 15 ἀκόμη χρόνια.

Με τὸν τρόπο αὐτὸ διασφαλίζονται τὰ συμφέροντα ὅλων τών ἐνδιαφερομένων μερῶν· οί ὀφειλέτριες χώρες θ' ἀνακουφισθοῦν ἀπὸ τὸ βάρος και θά μπορέσουν νά χρησιμοποιήσουν τὰ ποσὰ πού θά ἐξοικονομήσουν γιά τὴν διενέργεια παραγωγικῶν ἐπενδύσεων γιά τὴν οικονομική τους ἀνάπτυξη. Οί Τράπεζες, δίχως καμμιὰ ζημία, θ' ἀποφύγουν τίς τεράστιες δυσμενεῖς ἐπιπτώσεις ἀπὸ τὴν χρεωκοπία τών ὀφειλετῶν τους. Οί βιομηχανικὲς χώρες, με τὸν συνδυασμό, ὅπως προτείνω, ἐνὸς μακροπρόθεσμου δανεισμοῦ πρὸς τίς ἀναπτυσσόμενες χώρες, θά ἐξαφαιλοῦν νέες ἀγορὲς γιά τὰ προϊόντα τους πού θά συντελέσουν στὴ διενέργεια νέων παραγωγικῶν ἐπενδύσεων πού τόσο ἔχουν ἀνάγκη γιά τὴν καταπολέμηση τῆς ἀνεργίας πού στις περισσότερες ἀπὸ αὐτές — και ἰδιαίτερα στὴν Εὐρώπη — παίρνει ἀνησυχητικὲς διαστάσεις.

Τὰ εὐεργετικά ἀποτελέσματα τῆς προτάσεως.

Ἔνας σημαντικὸς πόρος γιά τίς πτωχὲς χώρες.

Ἄς δοῦμε τώρα τί θά ἐσήμαινε ἡ ἀναστολὴ τῆς ἀποσβέσεως τών χρεῶν γιά πέντε χρόνια.

1. Βλέπε τὸ βιβλίο μου «Global Plan for Employment. A new Marshall Plan», Praeger Publishers, New York 1983 (foreword by L. R. Klein, prix Nobel), γαλλικὴ ἔκδοση PUF, Paris 1983, ἰσπανικὴ ἔκδοση Fontanella, Barcelona 1984, ἑλληνικὴ ἔκδοση «Ἔνα παγκόσμιο σχέδιο γιά τὴν ἀπασχόληση. Κεϋνσιανισμὸς σέ διεθνή κλίμακα» ἐκδόσεις Electra Press, Ἀθήναι 1984.

α) 'Αν ή άναστολή αυτή εφαρμοζόταν γενικά σε όλες τις υπερχρεωμένες χώρες του Τρίτου Κόσμου, όπως θά έπρεπε, μιá έτήσια ελάφρυνση 60 δισεκ. δολλαρίων θά επήρχετο, πού θά έσήμαινε 300 δισεκ. για όλόκληρη τήν πενταετία. 'Η ρύθμιση αυτή δέν θά είχε καμιά ζημία για τις δανείστριες Τράπεζες, αφού θά εξακολουθούσαν νά εισπράττουν τους τόκους.

β) 'Αν εφαρμοζόταν μόνο στις χώρες τής Λατινικής 'Αμερικής, όπου ή κατάσταση είναι έκρηκτική, οι χώρες αυτές θά είχαν μιá έτήσια ελάφρυνση τουλάχιστον 25 δισεκ. δολλαρίων ή 125 δισεκ. για όλόκληρη τήν πενταετία.

γ) 'Αν εφαρμοζόταν στις χώρες τής 'Αφρικής, πού είναι οι πτωχότερες, και για τις πιο πτωχές θά έπρεπε νά διαγραφούν έντελώς τά χρέη, οι χώρες αυτές θά είχαν μιá έτήσια ελάφρυνση των προϋπολογισμών τους περίπου 7 δισεκ. δολλαρίων ή 35 δισεκ. για τήν πενταετία. Τό ποσό αυτό θά τους επέτρεπε ν' αντιμετώπισουν τις βασικές τους ανάγκες και νά δημιουργήσουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για τήν εξέλιξη τής πείνας και τής μιζέριας.

Με τήν άναστολή αυτή οι όφειλέτριες χώρες, όχι μόνο θά προχωρούσαν στην οικονομική τους ανάπτυξη, αλλά και θά διεύρυναν τις εισαγωγές τους, με ευνόικες επιπτώσεις στις βιομηχανικές χώρες.

'Επί πλέον, με τήν άναστολή τής άποσβέσεως των χρεών θά έδημιουργείτο ένας σημαντικός πόρος πολλών δισεκατομμυρίων δολλαρίων, πού θά επέτρεπε στις υπερχρεωμένες χώρες νά θέσουν και τις γενικότερες βάσεις για νέες δομές στις οικονομίες τους, ώστε νά μπούν προοδευτικά στη φάση μιáς συνεχούς και σταθερής οικονομικής και κοινωνικής πρόοδου. 'Από τό άλλο μέρος, ή άναστολή αυτή θά έκανε περιττή τήν παρεχόμενη σήμερα οικονομική βοήθεια των 25 δισεκ. δολλαρίων από τις χώρες του ΟΟΣΑ, αφού άλλωστε ή βοήθεια αυτή, σε τελευταία άνάλυση, χρησιμοποιείται στην πληρωμή των χρεωλυσιών των παλαιών δανείων, των οποίων ή πληρωμή, με τήν άνωτέρω διαδικασία, άναστέλλεται για μιá πενταετία. Τό θέμα είναι άπλό, είναι ζήτημα καλής θελήσεως και στοιχειώδους αλληλεγγύης μεταξύ όλων των λαών τής γής, δίχως καμιά νέα επιβάρυνση, δίχως ζημία κανενός, αλλά πρós τό συμφέρον όλων.

* *

Για νά κατανοήσουμε τά αποτελέσματα αυτού του σχεδίου συνεργασίας, πού θά έπαιρνε τή μορφή ενός νέου «Σχεδίου Μάρσαλ» και θά στηριζόταν στην έφαρμογή τής Κενόσιανής πολιτικής σε παγκόσμια κλίμακα, πρέπει νά έχουμε υπόψη τήν στενή οικο-

νομική αλληλεξάρτηση μεταξύ βιομηχανικών και αναπτυσσομένων χωρών, πράγμα πού σημαίνει, ότι ή ανάπτυξη των μόν είναι προϋπόθεση για τήν ανάπτυξη των άλλων. Οι στατιστικές μäs δείχνουν ότι σε κάθε αύξηση κατά 10% των εισαγωγών των χωρών του Τρίτου Κόσμου, αντιστοιχεί μιá αύξηση κατά 1% του έθνικού εισοδήματος των βιομηχανικών χωρών, αύξηση, πού με τήν σειρά της προκαλεί μιá περαιτέρω αύξηση κατά 3% των εξαγωγών των χωρών του Τρίτου Κόσμου πρós τις βιομηχανικές χώρες.

'Όταν βλέπει κανείς τις τεράστιες ανάγκες σε κεφαλαιουχικά αγαθά και σε τρόφιμα έν γενέει των χωρών του Τρίτου Κόσμου, πού τό έτος 2000 θ' αντιπροσωπεύουν τά 83% του παγκοσμίου πληθυσμού, και άπ' τό άλλο μέρος τά άφθονα και άδιάθετα πλεονάσματα στις βιομηχανικές χώρες μαζί με μιá άνησυχητική άνεργία, διερωτάται πώς ένα τόσο άπλό σχέδιο δέν έχει ακόμη θεθεί σε έφαρμογή.

Στήν πραγματοποίηση ενός τέτοιου σχεδίου πιστεύω πώς ό ρόλος τής 'Εκκλησίας μπορεί νά είναι άποφασιστικός. 'Η άναστολή τής άποσβέσεως των χρεών του Τρίτου Κόσμου για μιá πενταετία, έπ' όφελεία όλων των ένδιαφερομένων μερών, πού δημιουργεί τήν απαραίτητη προϋπόθεση για τήν άνακαμψη τής διεθνούς οικονομίας, πρέπει ν' αποτελέσει, μεταξύ άλλων, ένα γενικότερο αίτημα του Συνεδρίου μας. Γιατί ή άναστολή αυτή, από τό ένα μέρος θ' άνακουφίσει τις υπερχρεωμένες χώρες πού θά μπορέσουν, με τήν έξοικονόμηση σημαντικών κεφαλαίων, νά βελτιώσουν τις συνθήκες τής πείνας και τής φτώχειας των λαών τους, και από τό άλλο μέρος, θά δημιουργήσει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για τήν άνάκαμψη τής διεθνούς οικονομίας.

Μόνο έτσι ή Παγκόσμια Κοινωνία, πού βρίσκεται σήμερα έγκλωβισμένη σ' ένα άδιέξοδο από ένα τρίπτυχο δυσεπίλυτων ως τώρα προβλημάτων, τήν ά ν ε ρ γ ί α, πού παίρνει άπειλητικές διαστάσεις και μειώνει τήν παραγωγή, τής όποιας τόση άνάγκη έχουν οι λαοί πού πεινούν, τον στρατιωτικό άνταγωνισμό των δύο υπερδυνάμεων, πού μπορεί νά οδηγήσει σε πλήρη άφανισμό τής ανθρώπινης ζωής, και τήν υπερχρέωση των αναπτυσσομένων χωρών, πού άπειλεί, όχι μόνο αυτές τις χώρες, αλλά και τις βάσεις του διεθνούς οικονομικού και τραπεζικού συστήματος, θά μπορέσει, εφαρμόζοντας ένα ευρύ Σχέδιο δημιουργικής συνεργασίας μεταξύ των χωρών του Βορρά, πού διέρχονται κρίση και των χωρών του Νότου πού αντιμετώπιζουν πείνα και φτώχεια, νά εξασφαλίσει σε όλα τά μέλη της τήν εϋημερία και τήν ειρήνη.

ΑΓΓΕΛΟΣ Θ. ΑΓΓΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Τής 'Ακαδημίας 'Αθηνών

'Ομ. Καθηγητής Πανεπιστημίου 'Αθηνών

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΑ

Ἀνάγκη σταυροφορίας καὶ συναγερομοῦ.

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ, κατὰ τὴν εἰσαγωγικὴν προσφωνήσιν του πρὸς τοὺς συνέδρους τῆς — εἰς ἄλλας σελίδας τοῦ παρόντος τεύχους τῆς («Ἐκκλησίας») ἐκτενῶς προβαλλομένης — Διασκέψεως τῶν ἐκπροσώπων τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἐκ πείνης θανάτων παρουσίασε τὰ προκαλοῦντα τρόπον στοιχεῖα τῆς συνταρακτικῆς στατιστικῆς τῆς «Γιούνισεφ», τὰ ὅποια ἀναφέρονται εἰς θανάτους μικρῶν παιδιῶν κατὰ τὴν διάρκειαν ἑνὸς καὶ μόνου ἔτους.

Συμφώνως πρὸς τὰ στοιχεῖα ταῦτα, «μόνον ἐξ ἀφνδατώσεως ἀποθνήσκουν κατ' ἔτος 5 ἑκατομμύρια παιδιά! Ἄνω τῶν 3 ἑκατομμυρίων ἀποθνήσκουν ἐκ φυματώσεως καὶ ἄλλα 7 ἑκατομμύρια ἐκ διαφόρων ἄλλων ἀσθενειῶν, ὡς ὁ κοκκύτης, ἡ πολιομυελίτις, ἡ ἰλαρά κ.λπ. Πέραν αὐτῶν 5 περὶ πῶν ἑκατομμύρια παιδιά μένον ἄρρωστα καὶ βασανίζονται. Οἱ ἀριθμοὶ περιορίζονται μόνον εἰς τὰ παιδιά. Ἐκατομμύρια ἄλλοι συνάνθρωποι μας ὑποφέρουν ἐκ πείνης καὶ ἐξ ἐπιδημικῶν ἀσθενειῶν».

Τούτων ὁπῶς ἐχόντων, «παρίσταται, — ὡς συμπεραίνει ὁ Μακαριώτατος—, ἄμεσος ἀνάγκη ἐπιστρατεύσεως ὄλων τῶν δυνάμεων τοῦ κόσμου. Νὰ κηρυχθῆ καθολικὸς συναγερομὸς ἐκτάκτου ἀνάγκης. Αἱ Ἐκκλησίαι δύνανται νὰ πρωτοστατήσουν καὶ νὰ ἐξεύρουν τὸν κόσμον εἰς σταυροφορίαν σωτηρίας τῶν πεινῶντων. Συνεργαζόμενοι μάλιστα δύνανται νὰ ἐπιτύχουν σοβαρὰ ἀποτελέσματα... Ἀπὸ κοινοῦ αἱ Χριστιανικαὶ καὶ Ἐκκλησίαι δύνανται καλύτερον νὰ συμβάλουν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ προβλήματος, ἀλλὰ καὶ νὰ κινήσουν τὴν παγκόσμιον κοινὴν γνώμην διὰ τὴν ἐξάλειψιν αὐτοῦ».

Ρεαλιστικαὶ ἐκτιμήσεις.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Βαρθολομαῖος, ὅστις, ὡς γνωστόν, κατέχει διακεκριμένην θέσιν ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ «Πίστις καὶ Τάξις» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν συνεντεύξει του μετὰ ἰταλικοῦ περιοδικοῦ, ἀναφερόμενος εἰς τὰς οἰκουμενικὰς προσπάθειάς διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ἐνότητος τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐτόνισε ρεαλιστικῶς τὰ ἐξῆς: «Δὲν πρέπει νὰ εἰμεθα ἀνυπόμονοι. Μετὰ αἰῶνας χωρισμοῦ δὲν εἶναι δυνατὸν ἢ τελεία ἐνότης νὰ πραγματοποιηθῆ ἀπὸ μιᾶς ἡμέρας εἰς τὴν ἄλλην. Ἡ εὐχαριστιακὴ κοινωνία (intercommunio) δὲν εἶναι ἐν μέσον, ἀλλ' ὁ σκοπὸς καὶ ἡ στέφεις τῆς τελείας ἐνότητος μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν, ἢ στέφεις τῆς ταυτότητος τῆς πίστεως».

Ἐξ ἄλλου ὁ Προκαθήμενος τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας Πάπας Ἰωάννης Παῦλος Β', ἐξ ἀφορμῆς τῆς συμπληρώσεως 25 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως τῆς ἐν Βατικανῷ Γραμματείας διὰ τὴν χριστιανικὴν ἐνότητα, κατέκρινε τόσον τὴν χοῆσιν εὐχαριστιακῆς κοινωνίας, ὅταν αὐτὴ δὲν προϋποθέτῃ τὴν πλήρη ἐν τῇ πίστει ἐνότητα, ὅσον καὶ πάσας τὰς ἐν τῷ Οἰκουμενισμῷ βεβιασμένας ἐνεργείας, αἱ ὁποῖαι ὀδηγοῦν εἰς «ἐσφαλμένους δρόμους καὶ εἰς ὁδὸν ἀνευ διεξόδου».

Χαρακτηριστικὸν εἶναι καὶ τὸ γεγονός, ὅτι ἡ ἐν Ν. Ἰόρκῃ συνεληθούσα προσφάτως Β' Συνδιάσκεψις τῆς διεθνούς ἐπιτροπῆς Ρωμαιοκαθολικῶν καὶ Ἀγγλικανῶν διεπίστωσεν ὅτι μεγάλα θεολογικὰ διαφορὰ χωρίζουν ἀκόμη ἀπ' ἀλλήλων τὰς Ἐκκλησίας ταύτας (ὡς λ.χ. ἡ χειροτονία τῶν γυναικῶν, ἡ διδασκαλία περὶ τοῦ ἀλαθῆτου τοῦ Πάπα).

Αἱ ρεαλιστικαὶ αὐτὰ ἐκτιμήσεις τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, τὰς ὁποίας ἀνεφέραμεν δειγματοληπτικῶς, ὡς καὶ πολλαὶ ἄλλαι, πείθουν, ὅτι αἱ προσπάθειαι τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς προσέγγισιν καὶ συνένωσιν τῶν ἐπιδιώξεων των ἐπὶ τοῦ πρακτικοῦ πεδίου πρέπει νὰ μὴ ἀποδυναμώνουν τὴν προσπάθειαν πρὸς ἄρσιν οὐσιωδῶν δογματικῶν διαφορῶν, ἀνευ τῆς ὁποίας πᾶσα intercommunio εἶναι ἀνεπίτρεπτος.

Ἐπὶ τῇ ἐξηκονταετηρίδι τοῦ ἐν Παρισίοις

Ἰνστιτούτου Ὁρθοδόξου Θεολογίας.

Πολλάκις ἔχει ἐξαρθῆ ὑπὸ τῆς («Ἐκκλησίας») ἢ σημασίας τοῦ ἐν Παρισίοις δοῦντος («Ἰνστιτούτου Ὁρθοδόξου Θεολογίας Ἁγίου Σέργιου»). Ἡ σημασία αὕτη ἐγένετο ὄλως ἰδιαίτερος αἰσθητὴ καὶ ἐξήρθη κατὰ τὸν σχετικῶς πρόσφατον ἑορτασμὸν τῆς συμπληρώσεως 60 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως καὶ ἐνάρξεως λειτουργίας τοῦ Ἰνστιτούτου τούτου. Ὁ ἑορτασμὸς ἐγένετο ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γαλλίας κ. Μελετίου καὶ τοῦ ποιμαίνοντος τὰς ρωσικὰς παροικίας Ἀντικῆς Εὐρώπης καὶ ὑπαγομένου εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Σεβ. Ἀρχιεπισκόπου Εὐδοκιάδος κ. Γεωργίου.

Οἱ κατὰ τὸν ἑορτασμὸν ὁμιλήσαντες, ἐν οἷς οἱ μνημονευθέντες Σεβ. Ἀρχιερεῖς, ὁ Πρύτανης τοῦ Ἰνστιτούτου πατὴρ Alexis Κνιάζεν, ὁ Καθηγητὴς Olivier Clement, οἱ Καθηγηταὶ Πατέρες Elie Melia καὶ Ἀνδρέας Φυοίλλας, ὁ πατὴρ Nicolas Cerpokrak κ.ἄ., ἐξήραν τὴν ἐν τῇ Δύσει φωτεινὴν καὶ ἀκτινοβόλον παρουσίαν τοῦ Ἰνστιτούτου.

Κατὰ τὰς ὁμιλίας ταύτας ἰδιαίτερος ἐτονίσθη, ὅτι τὸ Ἰνστιτούτον τοῦτο ἀποτελεῖ τὸ μόνον Ἀνώτατον Ἰδρυμα τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας ἐν τῇ

Αντ. Εδρώπη, χορηγούν άκόμη και διδακτορικών δίπλωμα έχει δώσει εις την Έκκλησίαν 500 ιερείς και 30 επισκόπους· έχει προκαλέσει την εκτίμησιν όλου κλήρου του χριστιανικού κόσμου και της πόλεως των Παρισίων· έχει καλλιεργήσει το πνεύμα της πίστεως και της θυσίας, υπό του οποίου έμφορούνται πάντες οι έν τώ Ίνστιτούτω διδάσκοντες, φοιτώντες και εργαζόμενοι· έχει δεχθή εις τους κόλπους του και εκπαιδεύσει πολλούς σπουδαστάς εξ Ελλάδος· έχει καταστή τόπος συναντήσεως του έκσυγχρονιστικού δυτικού πνεύματος και της ορθοδόξου παραδόσεως, τόπος ένθα «ή εμπειρία της ελευθερίας και του ανοίγματος» έχει σημάνει ούχι την καταστροφήν της παραδόσεως, αλλά την πλέον φωτεινήν συνειδητοποίησιν και προβολήν της. Έπι πλέον εξέήρθη το γεγονός, ότι το Ίνστιτούτον έχει καταστή φωτώριον και δομητήριον άνακαινιστικών θεολογικών ρευμάτων, ως και ρηξικέλευθον οικουμενικόν κέντρον, τοϋθ' όπερ γίνεται αισθητόν ιδιαίτερος εις τας επί δεκαετίας διοργανούμενας κατ' έτος ύπ' αυτού (λειτουργικάς εβδομάδας), κατά τας οποίας διακεκοιμένοι επιστήμονες πασών των Έκκλησιών (Όρθοδόξου, Ρωμαιοκαθολικής, Προτεσταντικής) έν αδελφικώ πνεύματι μελετούν λειτουργικά θέματα και έχουν συντελέσει σημαντικώς εις την καλλιεργειαν των λειτουργικών σπουδών και εις την δημοσίωσιν έν ταίς Χριστιανικαίς Έκκλησιαίς θαλερώς λειτουργικής κινήσεως.

Ευχόμεθα ολοψύχως, όπως το έν Παρισίοις («Ίνστιτούτον Όρθοδόξου Θεολογίας Άγιος Σέργιος»), ενισχύμενον ύφ' όλου κλήρου της Χριστιανικής Οικουμένης, προάγεται και άκτινοβολή όλον έν και περισσότερον πρός δόξαν της Όρθοδόξου Έκκλησίας και Θεολογίας.

Έκκλησία και Παιδεία.

Είς εορταστικήν εκδήλωσιν γενομένην έν Λονδίνω διά το έργον των λαμποών Σχολείων του Έκπαιδευτικού Συστήματος της Ί. Αρχειπισκοπής Θνατείρων μετεδόθη πρό τιτων εβδομάδων Μήνυμα του Υπουργού Παιδείας Κύπρου, έν τώ οποίω μινύματι, εκτός των άλλων, ετονίζοντο τὰ εξής: «Πρωτοπορειακός και ιδιαίτερα σημαντικός στόν τομέα αυτό (των Σχολείων) ύπήρξεν ο πολυσχιδής ρόλος της Έλληνικής Όρθοδόξου Έκκλησίας της Άγγλιας. Η Ίερά Αρχιεπισκοπή Θνατείρων άναδείχτηκε άντάξιος συνεχιστής της εθνικοθρησκευτικής παραδόσεως της Έκκλησίας μας, ή οποία μέσα στους τόσους κλυδωνισμούς δισέκτων αιώνων συντήρησε με πολύπλευρη και ήρωική δραστηριότητα την έλληνοχριστιανική μας φυσιογνωμία και στον ελληνικό χώρο και στην άλλοδαπή».

Χαίρομεν ιδιαίτερος διά το Μήνυμα τοϋτο, το οποίο έν άφ' ενός προβάλλει την σπουδαιότητα του εξαίρετου έλληνορθοδόξου εκπαιδευτικού συστήματος, όπερ προάγεται όλον έν και περισσότερον μερίμνη του Σεβ. Αρχιεπισκόπου Θνατείρων κ. Μεθοδίου, και άφ' έτέρου μαρτυρεί ότι ο Υπουργός Παιδείας Κύπρου έμφορείται άξιεπαίνως υπό του έλληνορθοδόξου ιδεώδους της παιδείας και δέν διστάζει να διακηρύξη τοϋτο

εδθαρώς. Άλλως τε εις τοϋτο ύποβοηθείται και υπό της εκ Κύπρου εμπειρίας του, όπου ή Μήτηρ Έκκλησία έμπνέει πάσας τας εκδηλώσεις και το παιδευτικόν έργον του Κυπριακού λαού.

Νοσηλευτικόν Έπιμορφωτικόν Σεμινάριον έν Θεσσαλονίκη.

Το πρόγραμμα των εορτών διά την συμπλήρωσιν 2300 έτών από της ιδρύσεως της Θεσσαλονίκης περιέλαβε και το οργανωθέν υπό της Ί. Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης 2ον Νοσηλευτικόν Έπιμορφωτικόν Σεμινάριον, όπερ έπραγματοποιήθη από 3ης μέχρι 6ης Σεπτεμβρίου έ.έ. τή συνεργασία των Νοσηλευτικών Ίδρυμάτων της Συμπρωτενούσης.

Η άξία ιδιαίτερας εξάρσεως πρωτοβουλία του Σεβ. Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος συνετέλεσεν, ώστε αι μετασχοδσαι του Σεμιναρίου 600 Άδελφαι οϋ μόνον να άνανεώσουν τας ειδικάς νοσηλευτικάς γνώσεις των διά των ύψηλοτάτης επιστημονικής στάθμης σχετικών εισηγήσεων και συζητήσεων, αλλά και να συνειδητοποιήσουν ότι ή νοσηλευτική εργασία δέν είναι άπλοον έπάγγελμα, αλλά και στενώς συνδεδεμένη προς την Έκκλησίαν ιερά διακονία. Η αλήθεια αυτή προεβλήθη τόσον διά της άξιεπαίνου συνδέσεως του Σεμιναρίου μετά λειτουργικών εκδηλώσεων, όσον και διά της εισαγωγικής προσφωνήσεως του Άγίου Θεσσαλονίκης, όστις εξέηρε την σπουδαιότητα του υπό των Άδελφών Νοσοκόμων έπιτελουμένου έργου και προέτρωπεν αυτάς να μιμώνται την προστάτιδά των Άγίαν Φοίβην, ήτις, κατά την μαρτυρίαν του Άπ. Παύλου, ως «διάκονος της Έκκλησίας της έν Κερχοραίς» («προστάτις πολλών γεννήθη») (Ρωμ. ιστ', 1-2).

Τί θα διδάξη;

Ό Διευθυντής της Έφημερίδος («Έκκλησιαστική Αλήθεια») κ. Ί. Μ. Χατζηφώτης, — άναφερόμενος εις το ότι θεολόγος άνήγγειλεν εις εφημερίδα ότι θα τελέση πολιτικόν γάμον έν Δημαρχείω —, παρατηρεί εϋστόχως έν άσθροιδίω του, ότι το γεγονός αυτό είναι έν των «σημείων των καιρών», τὰ οποία είναι «άναπόφευκτα, όταν ή έπιλογή των σπουδαστών στις θεολογικές σχολές εξακολουθεί να γίνεται με τους «κομπιούτερς», χωρίς να λαμβάνεται ύπ' όψη ή κλήση και χωρίς να ύπάρχει ή άπαιτούμενη έφρση για τή σπουδή της πνευματικώτερης των επιστημών, της ιεράς επιστήμης της Θεολογίας. Άλλά εδώ τίθεται το ερώτημα: Τί θα διδάξει ο καθηγητής αυτός στους μαθητές του για τὰ μυστήρια της Έκκλησίας και συγκεκριμένως για το μυστήριο του γάμου; Μά τί επί τέλους είναι ή Θεολογία; Φυσική ή Χημεία, πού μπορεί να τή διδάξει κανεις μόνο με τις ξηρές γνώσεις, πού παρέχουν οι πανεπιστημιακές σχολές;»

Όρθώς συμπεραίνει ο άσθρογράφος, ότι «το ζήτημα είναι πολύ σοβαρό και πρέπει να άπασχολήσει άποφασιστικά τόσο το Υπουργείο Παιδείας όσο και τις Θεολογικές Σχολές, ώστε να τεθεί τέρμα στην άδιανόγη Θεολογία των κομπιούτερς».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΜΝΗΜΟΣΥΝΟΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΑ ΤΟΝ ΑΕΙΜΝΗΣΤΟΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΝ ΚΙΤΡΟΥΣ ΒΑΡΝΑΒΑΝ

Τὰ πλεῖστα ἐκ τῶν ἀναριθμήτων πνευματικῶν τέκνων καὶ πολλοὶ φίλοι τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Κίτρους Βαρνάβα, οἱ ὅποιοι ζοῦν ἐν Ἀθήναις, διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς των δὲν ἤδυνήθησαν νὰ παραστοῦν εἰς τὴν ἐν Κατερίνῃ κηδεῖαν τοῦ Ἱεράρχου, τὴν ὁποίαν παρηκολούθησαν σύσσωμοι ὁ κλῆρος καὶ ὁ λαὸς τῆς πόλεως ταύτης, ἐκπρόσωποι ἐκ πασῶν τῶν περιοχῶν τῆς Πιερίας, δεκάδες Ἀρχιερέων, Καθηγηταὶ Πανεπιστημίου, Ὑπουργοὶ καὶ αἱ Τοπικαὶ Ἀρχαὶ μὲ ἐπι κεφαλῆς τὴν ἀριστα συνεργαζομένην μετὰ τοῦ ἐκλιπόντος Ἱεράρχου νομάρχῃν Καν Ἀρσένῃ. Ἐπίσης οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις φίλων καὶ πνευματικῶν τέκνων τοῦ Μητροπολίτου Βαρνάβα δὲν εἶχον τὴν δυνατότητα νὰ παραστοῦν εἰς τὸ ἐν Κατερίνῃ Μνημόσυνον, ὅπερ ἐτελέσθη διὰ τὸν μακαριστὸν Ἱεράρχην. Οὗτοι ὅμως εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρακολουθήσουν τὸ Μνημόσυνον, ὅπερ διὰ τῆς πρωτοβουλίας ἐκλεκτῶν πνευματικῶν του τέκνων καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ κ. Γεωργίου ἐτελέσθη τὴν Κυριακῇ, 22αν Σεπτεμβρίου ἐ.ξ., ἐν τῷ Ἱ. Ναῷ Ἀγ. Νικολάου Καισαριανῆς, ἐν τῷ ὁποίῳ ὁ ἀειμνήστος Μητροπολίτης Βαρνάβας εἶχεν ὑπηρετήσει ὡς Ἀρχιμανδρίτης. Εἰς τὸ Μνημόσυνον, ὅπερ ἐτελέσθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονυσίου, συμπαραστατομένου ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Κεντρῶας Ἀφρικῆς κ. Τιμοθέου καὶ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ζακύνθου κ. Παντελεήμονος, παρέστησαν πολλοὶ Ἱεράρχαι, Καθηγηταὶ Πανεπιστημίου καὶ πλήθῃ κλήρου καὶ λαοῦ.

Ἐπιμνημόσυνον λόγον ἐξεφώνησε ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Νεαπόλεως καὶ Σταυρουπόλεως κ. Διονύσιος, ὅστις εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Ἱερόν καὶ πένθιμον καθήκον μᾶς συνεκέντρωσε σήμερον εἰς τὸν Ἱερόν τοῦτον Ναόν, διὰ νὰ προσευχθῶμεν ὑπὲρ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Κίτρους κυροῦ Βαρνάβα Τζωρτζάτου.

Εἰς ἐμὲ πὸν εὐτύχησα νὰ ζήσω καὶ νὰ ὑπηρετήσω ἐπὶ εἰκοσοσαετίαν καὶ πλέον πλησίον του καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐξ ἀμέσου ἀντιλήψεως νὰ γνωρίζω τὰ κατ' αὐτόν, ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι μετὰ δέους τομῶν νὰ ἐκφράσω τὰ ὀλίγα αὐτὰ λόγια εἰς ἀόπιστον τιμῆς, ἀγάπης καὶ πολλῆς ἐγγνωμοσύνης πρὸς τὸν διακεκομμένον σεβάσιμον Ἱεράρχην καὶ Γέροντα.

Ἡ προσφορὰ τοῦ Μητροπολίτου Κίτρους κυροῦ Βαρνάβα, ὡς ποιμένος τῆς ἐπαρχίας Αὐτοῦ,

ἀλλὰ καὶ ἐν γένει, ὡς ἐκκλησιαστικῆς προσωπικότητος διεθνοῦς ἀκτινοβολίας, ἀποτελεῖ τὸν πλούσιον καρπὸν τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀγάπης του πρὸς τιμοῦν Αὐτόν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν. Τὴν ἀρχιερατείαν του διεξῆγε ἐν ἀγρυπνίᾳ ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου του προφυλάσσων τοῦτο ἀπὸ πάσης ἔξωθεν ἐπιβουλῆς, σκοπῶν τὴν κατὰ Θεὸν ἀῤῥῆσιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀνταποκρίσει πάντοτε πρὸς τὰ μέγιστα προβλήματα τοῦ συγχρόνου κόσμου παρέχων πάντοτε τὴν μαρτυρίαν τῆς Ὁρθοδοξίας ἐναντι ὀλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου.

Ὁ Μητροπολίτης Κίτρους κυρὸς Βαρνάβας δὲν ὑπῆρξε τυχαία ἢ συνήθης προσωπικότης. Καὶ ὡς ἐπισκοπὸς καὶ ὡς ἐπιστήμων καὶ ὡς πνευματικὸς ἄνθρωπος διεκρίνετο διὰ τὸ ἕφος καὶ διὰ τὸ ἦθος. Ἐνάρετος καὶ σώφρων, ἀριστος οἰακοστρόφος εἰς τὴν διοίκησιν, ἐπιεικῆς εἰς τὰς κρίσεις, ἐπέχων ὅπου ἐπροεπε, δεινὸς εἰς τὸ λέγειν, μελίρροτος εἰς τὸ ψάλλειν, ἀπλὸς εἰς τὴν ζωὴν, ὑπερήφανος πολὺ διὰ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν του, καὶ διαπρύσιος κήρυξ τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας, ἠγάλλωσε τὴν ζωὴν του εἰς τὰ μεγάλα καὶ ὑψηλὰ καθήκοντα, τὰ ὁποῖα τοῦ ἐνεπιστευέτο ἢ Ἐκκλησία ἐπὶ μίαν σχεδὸν τριακονταετίαν. Μὲ τὸ ἦθος καὶ τὸν χαρακτήρα του, μὲ τὴν μεθοδικότητα καὶ ἐργατικότητα, μὲ τὴν βαθειάν του ἐκκλησιαστικὴν συνείδησιν καὶ μὲ τὴν νεανικὴν πάντοτε φλόγα καὶ ἐνθουσιασμόν, ἔφερε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον εἰς αἴσιον πέρας τὸ βαρύντατον ἔργον πρὸς ἐναπέθεσεν εἰς τοὺς ὄμους του ὁ ἀγωνοθέτης Χριστός. Τοιοῦτος τῇ Ἐκκλησίᾳ ἔπροεπεν Ἀρχιερεὺς. Διὰ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ τὸ πένθος βαρὺ. Ἰδιαιτέρως δι' ὅσους εἶχαν τὴν εὐτυχία νὰ τὸν γνωρίσουν, νὰ ἀναστραφοῦν μαζί του καὶ τὸ περισσόν, νὰ ἀποτελέσουν πνευματικὰ αὐτοῦ τέκνα καὶ ἀναστήματα. Δὲν θὰ ἀπασχολήσω τὴν ἀγάπην σας, ἀδελφοί, μὲ περισσὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα. Γνωστὰ ταῦτα τοῖς πᾶσι. Κεφαλληνιακῆς καταγωγῆς, ἐγεννήθη εἰς Πάτρας, ἔθθα δῆκονοσε καὶ τὰ ἐγκύκλια γράμματα, πάντοτε ἀριστεύων. Τέκνον εὐσεβῶν καὶ ἐναρέτων γονέων, ἔλαβε παρ' αὐτῶν, ἰδίως παρὰ τῆς μακαριστῆς μητρὸς του Πόπης, ἀγίας γυναικὸς, τὴν παιδείαν καὶ νοθεσίαν Κυρίου. Πτωχοῦχος Θεολογίας εἰς ἡλικίαν 22 ἐτῶν, χειροτονεῖται Διάκονος καὶ μετ' ὀλίγον ὑπηρετεῖ ὡς στρατιωτικὸς Ἱερεὺς. Ἀρχιμανδρίτης κατὰ τὸν δεῦτερον Παγκόσμιον Πόλεμον εἰς τὸ μέτωπον. Κατόπι Ἱερεὺς τῆς Σχολῆς Ἐδελπίδων, ἀκολούθως Καθηγητῆς εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν τῆς Βοστώνης, Διγτῆς τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Μετεκπαίδευσις μετέπειτα εἰς Ἀγγλίαν καὶ Σκωτίαν. Τὴν 28ην Μαρτίου 1954 ἐχειροτονήθη Μητροπολίτης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κίτρους, ἐκ τῶν νεωτέρων τὴν ἡλικίαν χειροτονηθέντων ἀρχιερέων. Ἡ δὴρσις του ὡς ποιμενάρχου τῆς Ἱερᾶς ταύτης Μητροπόλεως ὑπῆρξεν ἀξιοθαύμαστος. Ἡμέραν καὶ νύκτα περιοδεύει εἰς ὅλα τὰ ἀπομεμακρυσμένα χωρία τῆς περιοχῆς του. Πέντε-ἕξ ὁμίλιες καθημερινῶς. Θεέ μου, ποῦ εὐρισκε τὸ περιεχόμενον; Κάθε φορὰ καὶ κάτι νέο. Συνεχῆ ξαφνιάσματα, ἐνοριακὰ πνευματικὰ κέντρα, γηροκομεῖα, Ἐκκλησ. Φροντιστήρια, Μητροπολιτικὸν μέγαρον.

Ἀλλὰ ὁ ἐπίσκοπος εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἴσταται πολλάκις ὡς ὁ ρυθμιστὴς ἀπάντων τῶν προβλημάτων Αὐτῆς.

Ἔτσι ἡ Ἐκκλησία ἀξιοποιώντας τις ἰκανότητές του, τοῦ ἀναθέτει σημαντικώτατον ὄλον εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν μεγάλων διεκκλησιαστικῶν ζητημάτων. Σχέσεις τῶν Ἐκκλησιῶν, διορθόδοξοι σχέσεις, Οἰκουμενικὴ κίνησις. Εἰς ὅλα τὰ μεγάλα ζητήματα ὁ Κίτρος Βαρνάβας ἐκπρόσωπος τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας. Ὁργώνει τὴν Οἰκουμένην πᾶσαν. Μὲ τοσαύτας καὶ τοιαύτας ἀπασχολήσεις σοβαροτάτας, εὐρίσκει χρόνον δι' ἐπιστημονικὴν ἀπασχόλησιν, καὶ μάλιστα σοβαρὰν, τόσον ὥστε ἔργα του νὰ βραβευθῶν ἀπὸ πολλὰς ὀργανώσεις, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὴν τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν, τῆς ὁποίας καὶ ἀπετέλεσεν ἀντεπιστέλλον μέλος. Ἐτιμήθη μὲ σωρείαν — κυριολεκτικῶς σωρείαν — ἐπαίνων καὶ παρασῆμων, πνευματικῶν διακρίσεων, ἀνεκνήρυχθη ἀπὸ πολλὰς Θεολογικὰς καὶ ἄλλας Πανεπιστημιακὰς Σχολὰς ἐπίτιμος διδάκτωρ.

Τοιοῦτος ὢν ὁ μεταστὰς Ἱεράρχης δικαίως ἡγαπάτο καὶ ἐξετιμᾶτο δεόντως ὑπὸ τοῦ ποιμνίου του. Τοιοῦτος πολὺ συντόμως ὑπῆρξεν ὁ αἰδιδιμος ἡμῶν Γέροντας. Πρᾶος καὶ ἡσύχιος, σώφρων καὶ σοφός, γλυκὸς τὴν ὄψιν καὶ τὴν γλῶσσαν, λάτρης τοῦ Χριστοῦ καὶ κήρυξ τοῦ λόγου Αὐτοῦ, διαπρύσιος ἀνὰ τὴν Οἰκουμένην κήρυξ τῆς Ὁρθοδοξίας, ἄξιος ποιμῆν.

Ἰδοὺ καὶ ἡμεῖς ἅπαντες τιμῶντες τὴν μνήμην τοῦ ἐξαιρετοῦ Ἱεράρχου, ἃς ὑψώσωμεν φωνὴν πρὸς τὸν Ὑψιστον καὶ ἃς δεηθῶμεν, ὑπερ ἀναπαύσεως τῆς ψυχῆς Βαρνάβα τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Κίτρους. Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη Αὐτοῦ καὶ ἃς ἀναπαύεται ἐν χειρὶ Θεοῦ!

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Μνημοσύνου τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀειμνήστου Μητροπολίτου Βαρνάβα ἐξῆρε καὶ ἡ ἐκ τῶν πνευματικῶν τέκνων του Καθηγῆτρια-Θεολόγος-Ψυχολόγος δς Ἀγγελικὴ Ζησίμου, ἡ ὁποία, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, παρουσίασε ἐνδιαφέρουσες ἀγνωστες πτυχές τῆς προσωπικότητος τοῦ ἐκλιπόντος Ἱεράρχου, καὶ στοιχεῖα ἐκ τοῦ Ἀρχείου του, ὅπως π.χ. ἰδιόχειρο σημειωμὰ του, στὸ ὁποῖο τόνιζε, ὅτι ἦταν πρόθυμος γιὰ τὸ καλὸ τῆς Ἐκκλησίας νὰ ἀχωρισθῆ μέρος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως του ἢ καὶ νὰ παραιτηθῆ ἐκ ταύτης. Ἐπίσης ἡ δς Ζησίμου ἐξῆρε

τὴν μέχρι τῆς τελευταίας του πνοῆς ἀνύστακτη φροντίδα του γιὰ νέα ἔργα, ὅπως λ.χ. γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ Ἐκκλησ. Μουσείου, γιὰ τὴν ἰδρυση Ἐκκλησιαστικῆς Βιβλιοθήκης, γιὰ τὴν ἐπέκτασι τοῦ Γηροκομείου κ.ἄ.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αριθμ. } Πρωτ. 3216
} Διεκπ. 1705

Ἀθῆναι τῆ 14η-10-1985

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2414

Π ρ ὶ σ

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

ΘΕΜΑ Περιφορὰ Δίσκου δι' ἐνίσχυσιν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Σεβασμιώτατοι Ἅγιοι Ἀδελφοί,

Τῆ περι ἡμᾶς Ἱερᾶ Συνόδῳ ἐγνώσθη ἡ λίαν εὐχάριστος εἰδησις ὅτι ἡ ἀγιωτάτη Ἐκκλησία τῆς Τσεχοσλοβακίας, κατόπιν προσπαθειῶν πολλῶν δεκαετηρίδων, ἐσχάτως ἐπέτυχεν τὴν χορήγησιν σχετικῆς ἀδείας δι' ἀνέγερσιν νέου Ἱεροῦ Ναοῦ ἐν Πράγῃ.

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν Συνεδρίαν Αὐτῆς τῆς 2.10.1985, ἀπεφάσισεν ὅπως περιαχθῆ Δίσκος ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας κατὰ τὴν Κυριακὴν 27 Ὀκτωβρίου, ἵνα συνδυασθῆ ἡ περιαγωγὴ τοῦ δίσκου μετὰ τῆς ἐπισήμου ἐπισκέψεως τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέου, ὅστις κατόπιν ἡμετέρας προσκλήσεως ἐπισκέπτεται τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν 2αν Νοεμβρίου ἐ.ε.

Ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἡ ἐπιτευχθησομένη οἰκονομικὴ ἐνίσχυσις τῆς ὁμοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Τσεχοσλοβακίας διὰ τοῦ ὡς ἄνω δίσκου θὰ ἀποτελέσῃ ἔμπρακτον ἐκδήλωσιν τοῦ φιλαδέλφου καὶ τῆς συμπαθείας τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν πρὸς ἀδελφούς, οἱ ὅποιοι διεξάγουσιν σθεναρῶς τὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως καὶ κρατοῦν τὴν πατροπαράδοτον πίστιν, ἐπιτιμώμενοι καὶ εἰς ἔργα ἀξία ἐπαίνου καὶ θαυμασμοῦ ὡς ἡ ἄνω ἀνέγερσις Ἱεροῦ Ναοῦ.

Διὰ δὲ τὸν Ἅγιον Ἀδελφὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην Τσεχοσλοβακίας κ. Δωροθέον, ἐπίσημον ἐπισκέπτην τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, θὰ ἀποτελέσῃ ἡ ὡς ἄνω ἐκδήλωσις τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν εὐχάριστον ἐκπληξιν καὶ δῶρον ἀγάπης καὶ τιμῆς πρὸς τὴν Ἀγιωτάτην Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν τῆς Τσεχοσλοβακίας.

- † Ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πρόεδρος
- † Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Θεόφιλος
- † Ὁ Νέας Σμύρνης Χρυσόστομος
- † Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ Γεώργιος
- † Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς Ἀγαθόνικος
- † Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος Βαρθολομαῖος
- † Ὁ Δημητριάδος Χριστόδουλος
- † Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας Παντελεῆμων
- † Ὁ Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου Τίτος
- † Ὁ Γρεβενῶν Σέργιος
- † Ὁ Χίου, Ψαρρῶν καὶ Οἰνουσσῶν Διονύσιος
- † Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Μελέτιος
- † Ὁ Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου Νικόδημος

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

Ἀρχιμ. Ἰάκωβος Παραθανασίου-Γκίνης

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες το δεύτερο δεκαπενθήμερο του μηνός Σεπτεμβρίου ή φθινοπωρινή Διάσκεψη των Έκκλησιών των χωρών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και ασχολήθηκε με διάφορα κοινωνικά, πολιτιστικά και ήθικα θέματα που απασχολούν τους λαούς της Ένωμένης Εύρώπης και ενδιαφέρουν άμεσα ή έμμεσα τις Έκκλησίες. Ίδιαίτερα ασχολήθηκε με την άγροτική πολιτική της ΕΟΚ και τις συνέπειές της στις φτωχές Χώρες της Νότιας Εύρώπης, καθώς και με τους προβληματισμούς της Έκκλησίας μπροστά στους νέους προσανατολισμούς για την γεωργία, που προτείνει ή Έπιτροπή για την Κοινή Άγροτική Πολιτική της Κοινότητας (ΡΑC). Στη Διάσκεψη έλαβε μέρος και ένημέρωσε τους εκπροσώπους των Έκκλησιών γύρω από θέματα της Ευρωπαϊκής Άγροτικής Πολιτικής ο Έπίτροπος της ΕΟΚ για την γεωργία κ. Andriessen.

Μεταξύ των θεμάτων που απασχόλησαν την Διάσκεψη ήταν και το θέμα των φυλετικών διακρίσεων στη Νότιο Άφρική και οι Έκκλησίες έξεδήλωσαν για μια άκόμα φορά την αντίθεσή τους στο καθεστώς όποιωνδήποτε διακρίσεων εις βάρος των ανθρώπων.

Την Έκκλησία της Ελλάδος στην πιο πάνω Διάσκεψη έξεπροσώπησε ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Ζακύνθου κ. Παντελεήμων. Κατά την παραμονή του στις Βρυξέλλες ο Σεβασμιώτατος συναντήθηκε με τον Σεβ. Μητροπολίτη Βελγίου κ. Παντελεήμονα και συνεργάστηκε μαζί του για διάφορα εκκλησιαστικά θέματα. Έπίσης συναντήθηκε με τον Πριμάτο του Βελγίου, Άρχιεπίσκοπο Μαλιν και Βρυξελλών Καρδινάλιο Godfried Danneels και παρακολούθησε την Διάλεξη που έδωσε στην αίθουσα των έγκαταστάσεων της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με θέμα «Η θεολογία της άπελευθέρωσης». Ο Σεβασμιώτατος Ζακύνθου έλειτούργησε και όμιλησε έπικαίρως την Κυριακή 29 Σεπτεμβρίου, στον έλληνορθόδοξο Καθεδρικό Ναό των Βρυξελλών και έπικοινωνήσε πνευματικά με την ελληνική όμογένεια του Βελγίου.

Μεγάλη Διοικοῦσα - Έρανική Έπιτροπή

Κατακομβών Μήλου.

Η Μεγάλη Διοικοῦσα Έρανική Έπιτροπή Κατακομβών Μήλου έργάζεται άκόπως και ένδελεχώς προς πραγμάτωσιν του παρ' αυτής καταρτισθέντος και υπό του Υπουργείου Πολιτισμού έγκριθέντος προγράμματος Μελετών και Έρευνών διά την στερέωσιν και άποκατάστασιν των Κατακομβών της Μήλου. Το έργον τουτο συντελείται υπό της Έπιτροπής διά του έπιστημονικού και τεχνικού προσωπικού αυτής υπό την άμεσον καθοδήγησιν του Άκαδημαϊκού, Καθηγητού του Πανεπιστημίου κ. Γεωργίου Μυλωνά έν στενή δέ πάντοτε συνεργασία μετά των άρμοδίων Υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού.

Ηδη διά της κατωτέρω Τεχνικής Έκθέσεως παρουσιάζει συνοπτικώς τας πραγματοποιηθείσας από του έτους 1984 και έξης, μελέτας και έρευνας ως και τας ύπολειπτόμενας προς όλοκληρώσιν του Προγράμματος εργασίας.

Συνοπτική παρουσίαση των μέχρι τώρα Μελετών και Έρευνών - άπομένουσες εργασίες όλοκληρώσεως του Προγράμματος -

1. Στα πλαίσια του έγκεκριμένου Προγράμματος μελετών και έρευνών για την στερέωση και άποκατάσταση των Κατακομβών της Μήλου, όπως αυτό συμπληρώθηκε και διαμορφώθηκε κατά την διάρκεια της κατά φάσεις ύλοποίησής του από τον Φεβρουάριο του 1984, και έξης, έχουν γίνει μέχρι τώρα οι άκόλουθες εργασίες:

- 1.1. Πραγματοποιήθηκαν δειγματοληπτικές γεωτρήσεις για την διερεύνηση του πετρώματος της περιοχής κατά βάθος και λήψεις έπιφανειακών δοκιμών από το έσωτερικό των στοών.
  - 1.2. Προσδιορίστηκαν έργαστηριακά τα φυσικά και μηχανικά χαρακτηριστικά καθώς και ή χημική, όρυκτολογική και πετρογραφική σύσταση του πετρώματος κατά βάθος.
  - 1.3. Διερευνήθηκαν οι γεωλογικές, ύδρογεωλογικές και τεκτονικές συνθήκες του ευρύτερου χώρου και του έσωτερικού των στοών καθώς και οι έπενέργειες των ριζών των φυτών στο πέτρωμα.
  - 1.4. Όλοκληρώθηκε, με την συνεργασία του Έργαστηρίου Γεωδαισίας του Ε.Μ. Πολυτεχνείου, ή τοπογραφική άποτύπωση της ευρύτερης περιοχής, σε κλίμακα 1:200, και της γεωμετρίας του έσωτερικού των στοών, σε κλίμακα 1:50.
  - 1.5. Έκτελέστηκαν έργαστηριακές δοκιμές έφαρμογής χημικών ένεμάτων για την αύξηση των μηχανικών άντοχών και συμπλήρωση φερόντων στοιχείων, με όριακό συντελεστή άσφαλείας, του πετρώματος.
  - 1.6. Πραγματοποιήθηκαν, σε δύο φάσεις, έπιτόπου δοκιμές έφαρμογής χημικών ένεμάτων τόσο στο έξωτερικό πρηνές όσο και, σύμφωνα με προηγούμενη έγκριση του Κεντρικού Άρχαιολογικού Συμβουλίου, σε έπιλεγμένες θέσεις του έσωτερικού των στοών.
  - 1.7. Έγινε δειγματοληψία πυρήνων έμποτισμένου πετρώματος και έργαστηριακός προσδιορισμός των φυσικών, μηχανικών κλπ. χαρακτηριστικών του καθώς και έστ άντοχής στον χρόνο.
  - 1.8. Έγινε έργαστηριακώς και έπιτόπου καλλιέργεια μικρήτων της μικροχλωρίδας των στοών, με την συνεργασία βιολόγων των Πανεπιστημίων Άθηνών και Βιέννης, και μελέτη καταπολέμησής τους.
  - 1.9. Πραγματοποιήθηκαν γεωφυσικές διερευνήσεις της περιοχής των στοών, με την συνεργασία του Έργαστηρίου Σεισμολογίας και Έφαρμοσμένης Γεωφυσικής του Πανεπιστημίου Άθηνών, για τον προσδιορισμό διακένων και άλλων άσυνχειών.
  - 1.10. Έγιναν στατικές διερευνήσεις του φορέα, με την βοήθεια του ηλεκτρονικού ύπολογιστή της Έδρας Βραχομηχανικής και Υπογειών Κατασκευών του Πολυτεχνείου ΛΕΟΒΕΝ.
- Πρέπει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες από τις παραπάνω εργασίες (π.χ. οι έργαστηριακές και έπιτόπου δοκιμές έφαρμογής χημικών ένεμάτων, ή έπιτόπου καλλιέργεια και ή μελέτη καταπολέμησής των μικρήτων, οι στατικές διερευνήσεις κλπ.) πραγματοποιήθηκαν για πρώτη φορά, σε διεθνή κλίμακα, με συνέπεια να προηγείται πάντοτε θεωρητική έρευνα και να άκολουθεί διερεύνηση πρακτικής έφαρμογής στις ειδικές συνθήκες του μνημείου.
2. Στα πλαίσια του παραπάνω Προγράμματος βρίσκονται σε εξέλιξη, και πρόκειται να όλοκληρωθούν ως το τέλος του έτους, οι άκόλουθες εργασίες:
    - 2.1. Μελέτη και διατύπωση μέτρων στερέωσης περιοχής εισόδων και στοών (ως τα μέσα Όκτωβρίου 1985).
    - 2.2. Στατική μελέτη στερέωσης (ως τα μέσα Νοεμβρίου 1985).
    - 2.3. Άρχιτεκτονική μελέτη στερέωσης (ως τα μέσα Δεκεμβρίου 1985).

Πρέπει νά σημειωθεί ἀκόμη ὅτι ἔχει προγραμματιστεῖ καὶ ἡ πραγματοποίηση ἀρχαιολογικῆς μελέτης καὶ ἔρευνας, ἀπὸ ομάδα ἀρχαιολόγων μὲ τὴν ἐπιτοπτεία τοῦ ὁμ. Καθηγητῆ Πανεπιστημίου κ. Ν. Δρανδάκη, γιὰ τὴν μελλοντικὴ ἀποκατάσταση τοῦ μνημείου.

3. Ἡ πραγματοποίηση τῶν παραπάνω ἐργασιῶν ἔγινε ἀπὸ τοὺς παρακάτω εἰδικούς ἐπιστήμονες:
- α. Μ. Ἀρβανιτάκης, Δρ. Πολιτικός Μηχανικός, ΜΔΕΕ ΚΜ, ὑπεύθυνος τοῦ Προγράμματος μελετῶν καὶ ἔρευνῶν.
  - β. Δ. Μονοκρούσος, Πολιτικός Μηχ. — Βραχομηχανικός, ΕΣΜΑ ΥΠΠΟΛ.
  - γ. Ν. Χαρκιολάκης, Ἀρχιτέκτονας Μηχανικός, ΔΑΒΜΜ ΥΠΠΟΛ.
  - δ. Χ. Μηλίγγος, Γεωλόγος-Τεκτονικός, ΜΔΕΕΚΜ.
  - ε. Π. Μοίρα, Χημικός Μηχανικός, ΜΔΕΕΚΜ.
  - στ. Γ. Κατσίκης, Γεωλόγος-Ὀρυκτολόγος, ΜΔΕΕΚΜ.
  - ζ. Α. Πανταζίδου, Βιολόγος ΜΔΕΕΚΜ.
  - η. Α. Μητσόπουλος, Πολιτικός Μηχανικός-Στατικός ΜΔΕΕΚΜ.
  - θ. Φ. Ζώης, Πολιτικός Μηχ. — Περιβαλλοντολόγος ΜΔΕΕΚΜ.
  - ι. Β. Ἡλιάδου, Χαμικός Μηχανικός, ΔΣΑ ΥΠΠΟΛ.
  - ια. Μ. Ρουσομουστακάκη, Βιολόγος ΜΔΕΕΚΜ.
- καὶ μὲ συνεργασία τῶν παρακάτω εἰδικῶν φορέων:
- α. Ἐργαστήριο Γεωδαισίας Ε.Μ. Πολυτεχνείου (Καθηγητῆς κ. Δ. Μπαλοδήμος).
  - β. Ἐργαστήριο Σεισμολογίας καὶ Ἐφαρμοσμένης Γεωφυσικῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. (Καθηγητῆς κ. Ι. Δρακόπουλος).
  - γ. Γεωτεχνικὸ Ἰνστιτούτο ΕΠΕ
  - δ. Ἐδρα Βραχομηχανικῆς καὶ Ὑπογείων Κατασκευῶν Πολυτεχνείου Leoben Αὐστρίας (Καθηγητῆς G. Feder).
  - ε. Ἐδρες Βραχομηχανικῆς καὶ Ὑπογείων Κατασκευῶν Πολυτεχνείου Βιέννης καὶ Μονάχου. (Καθηγητῆς F. Rachen).

4. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ παραπάνω, τὸ σύνολο σχεδὸν τῶν παραπάνω ἐπιστημόνων καὶ ὅλο τὸ λοιπὸ προσωπικὸ (σχεδιαστές, παρασκευαστές, κλπ.) συμμετέχει στὸ Πρόγραμμα μὲ τὴν μέριμνα καὶ τὴν φροντίδα τῆς ΜΔΕΕΚΜ τὸ δὲ ἔργο τῆς ομάδας συντελεῖται μὲ τὴν ἀμεση καθοδήγηση τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ-Καθηγητῆ κ. Γ. Μυλωνᾶ καὶ τοῦ Ἀρχιμανδρίτη π. Ἀθ. Σφουγγατάκη (Ἀντιπρόεδρον καὶ Γ. Γραμματέα ἀντίστοιχα τῆς ΜΔΕΕΚΜ) καὶ τὴν ἐνεργὸν συνεργασία τῶν ἀρμοδίων ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ.

Ἀθήνα, 4 Σεπτεμβρίου 1985

Ὁ Συντάξας

Μ. ἈΡΒΑΝΙΤΑΚΗΣ

Δρ. Πολιτικός Μηχανικός ΜΔΕΕΚΜ

Ἐξ ἄλλου, πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ ἀπεστάλη τὸ ἀκόλουθον Πατρι-
αρχικὸν Γράμμα :

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφε καὶ συλλειτουργε τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Σεραφεῖμ, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Κομισάμενοι, ἀνέγνωμεν ἐν συνεδρίᾳ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τὸ ἀπὸ ἰβ' Ἰανουαρίου ἐ.ε., ὑπ' ἀριθμ. Πρωτ. 1160, ἀδελφικὸν Γράμμα τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος, δι' οὗ Αὐτὴ διέπεμπεν ἡμῖν, πρὸς πληροφορίαν, τὸ πρὸς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὸ Ἐντιμὸν Ὑπουργεῖον Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν ἔγγραφον τῆς ὑπὸ τὴν Προεδρείαν Αὐτῆς Μεγάλης Διοικούσης Ἑρανικῆς Ἐπιτροπῆς Κατακομβῶν Μήλου μετὰ σχετικῆς Ἐκθέσεως τῆς Τεχνικῆς Ὑπηρεσίας αὐτῆς ἐπὶ τῶν μέχρι τοῦδε μελετῶν καὶ ἔρευνῶν καὶ τῆς συντελεσθεῖσης ἐργασίας πρὸς διάσωσιν τῶν Κατακομβῶν τῆς Μήλου, μοναδικῶς ἐν τῷ εἶδει αὐτοῦ, παλαιοχριστιανικοῦ μνημείου ὀλοκλήρου τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Εὐχαριστοῦντες τῇ Ὑμετέρᾳ Μακαριότητι ἐπὶ τῇ τοῦ ὦς ἄνω ἐγγράφου ἡμῖν ἀποστολῇ, συγχαίρομεν Αὐτῇ τε καὶ τῇ ὑπὸ τὴν Προεδρείαν Αὐτῆς Μεγάλῃ Ἐπιτροπῇ δι' ὅσα ἐπετελέσθησαν καὶ πρόκειται ἵνα τελεσθῶσι πρὸς διάσωσιν τῆς μεγάλῃς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ταύτης κληρονομίας, καὶ περιπτυσσόμενοι Αὐτὴν καὶ αὐθις ἐν Κυρίῳ, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς καὶ ἐξιδιασμένης τιμῆς.

ᾠχρῆ Αὐγούστου η'.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός
† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Δημήτριος

Ἱερά Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
κ. Σεραφεῖμ

— Δέχθηκε, στὸ Ἀρχιεπισκοπικὸ Μέγαρο, τοὺς Σεβ. Μητροπολίτες Λαρίσης κ. Σεραφεῖμ, Τρίκκης κ. Ἀλέξιο, Κυθήρων κ. Ἰάκωβο, Θηβῶν κ. Ἱερώνυμο, τοὺς Θεοφ. Ἐπισκόπους Μελόης κ. Φιλόθεο, Ἀχελώου κ. Εὐθύμιο καὶ Δωδώνης κ. Χρυσόστομο, ἐπιτροπές καὶ μεμονωμένα πρόσωπα (20/8), τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Κορίνθου κ. Παντελεήμονα καὶ τὸν Πρύτανη τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν κ. Σταθόπουλο (30/8), πενήντα ΡΚαθολικούς ἱερεῖς ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακία μὲ τὸν ἀξιότιμο κ. Πρεσβευτῆ, τὸν Βουλευτὴ Ἐπικρατείας κ. Μαῦρο καὶ τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο Εἰκαστικῶν Τεχνῶν (10/9), τέσσερα καρδιοπαθῆ παιδιὰ τοῦ ἀναχωροῦσαν, μὲ τὴν μέριμνα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς, γιὰ ἐγχείρηση στὴν Ἀμερικὴ (19/9), τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Φλωρίνης κ. Αὐγουστίνου καὶ τοὺς Θεοφ. Ἐπισκόπους Τορόντο κ. Σωτήριου καὶ Δωδώνης κ. Χρυσόστομο (24/9).

— Προήδρευσε στὸ Συμβούλιο Ἐξωτερικῶν Ὑποθέσεων γιὰ τὴν ἀποστολὴ βοήθειας στὸ Σουδάν (30/8) καὶ στὸ Συμβούλιο τοῦ Κασιματείου Κληροδοτήματος (10/9).

— Χοροστάτησε κατὰ τὴ Θ. Λειτουργία στὸ Μητροπολιτικὸ Ναὸ (15/8) καὶ στὴ Δοξολογία γιὰ τὴν ἑορτὴ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων, ὅπου παραβρέθηκε ὁ κ. Πρωθυπουργός, ἐπικεφαλῆς τῆς πολιτικῆς ἡγεσίας, καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἡγεσία, ἐπίσης κατὰ τὴ Θ. Λειτουργία γιὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Ὑψώσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ, στὸν ἴδιο Ἱ. Ναὸ, (14/9) καὶ

στόν πανηγυρικό Έσπερινό στόν εορτάζοντα Ί. Ναό Άγ. Σοφίας Ψυχικού (16/9).

— Θ ε μ ε λ ί ω σ ε τ ό ν Ί. Ν. Άγίων Τιμοθέου και Μαύρας στήν Ήλιούπολη (15/9).

— Π α ρ α β ρ έ θ η κ ε στή συνεδρία του Διοικητικού Συμβουλίου τής Έθνικής Τράπεζας (30/9).

— Κ ή ρ υ ξ ε τήν έναρξη τών έργων του 12ου Εύρωπαϊκού Συνεδρίου Τεχνητών Όργάνων και του Διεθνούς Συμποσίου για τó Τεχνητό Πάγκρεας και τή Μεταμόσχευση Παγκρέατος, στο ξενοδοχείο «Κάραβελ» (16/9), κατόπιν τιμητικής προσκλήσεως από τó Προεδρείο του Συνεδρίου λόγω τής άποφασιστικής συμβολής του στις δωρεές μελών σώματος με τó προσωπικό του παράδειγμα.

— Έ π ι σ κ έ φ θ η κ ε, συνοδευόμενος από τόν Πρωτοσύγκελλο και τόν Γεν. Άρχιερατικό Έπίτροπο, τά τέσσερα κέντρα συλλογής γάλακτος για τó Σουδάν, στους Ί. Ν. Μετ/σεως του Σωτήρος Μοσχάτου, Ζωοδόχου Πηγής Δάφνης, Άγ. Κωνσταντίνου Ήλιούπολεως και Άγ. Νικολάου Χαλανδρίου (21/8), και τήν Αΐθουσα Συνεδρίων στο Ζάππειο Μέγαρο, ένόψει τής συσκέψεως για τήν αντιμετώπιση τής πείνας (19/9).

— Τ έ λ ε σ ε, στο Μητροπολιτικό Ναό, τούς Γάμους του Βουλευτή Τρικάλων κ. Άθ. Δερβέναγα.

— Π ρ ο έ σ τ η σ τ iς έξοδους Άκολουθίες ύπέρ άναπαύσεως τών ψυχών του στρατηγού Περιδη, στο Α΄ Κοιμητήριο Άθηνών (30/8), και τής Βικτωρίας Κορεσίου, θείας του Σεβ. Μητροπολίτου Σερρών κ. Μαξίμου, στο Μητροπολιτικό Ναό Άθηνών, όπως επίσης και στήν Έπιμνημόσυνο Δέηση, στόν ίδιο Ί. Ναό, για τήν επέτειο τής Μικρασιατικής Καταστροφής και στο Τρισάγιο ένώπιον του άνδριάντος του Έθνομάρτυρος Χρυσοστόμου Σμύρνης, συμπαραστατούμενος από τούς Σεβ. Μητροπολίτες Μυτιλήνης κ. Ίάκωβο και Νέας Σμύρνης κ. Χρυσόστομο, παρουσία του Ύφ. Έξωτερικών κ. Καψή και εκπροσώπων τών Προσφυγικών Σωματείων (22/9).

Ίερά Μονή Άσωμάτων - Πετράκη

Ένα τριήμερο λειτουργικής μυσταγωγίας έζησε ó λαός του Θεού που ανταποκριθήκε στο προσκλητήριο τής Ί. Μονής τών Άσωμάτων-Πετράκη για τó προσκύνημα του Τιμίου Ζύλου από τήν Ίερά Μονή Κουτλουμουσίου του Άγίου Όρους. Η ύποδοχη έγινε τήν Παρασκευή 20 Σεπτεμβρίου στόν κατάμεστο αύλόγυρο τής Μονής, με έπικεφαλής τόν Καθηγούμενο και τούς Πατέρες τής Μονής που έφεραν τά φυλασσόμενα Ί. Λείψανα. Άκολούθησε Άγιασμός με έμβάπτιση του Τ. Ζύλου, Έσπερινός με Χαιρετισμούς, και δλονύκτια Άγρυπνία με άγιορείτικα μουσικά μαθήματα από τή χορωδία τής Μονής. Τó Σάββατο και τήν Κυριακή, τελέσθηκαν Θ. Λειτουργία τó πρωί, Έσπερινός με τούς Χαιρετισμούς του Τιμίου Σταυρού και Άπόδειπνο τó βράδυ, ένώ ή εύλαβητική προσέλευση και προσκύνηση πλήθους εύσεβούς λαού ήταν πραγματικά ύποδειγματική. Τή Δευτέρα, μετά τή θ. Λειτουργία συνεχίστηκε ή προσκύνηση μέχρι τις 5 τó άπόγευμα, όποτε, με τήν Άκολουθία και πάλι του Άγιασμού, προπέμφθηκε ó Τίμιος Σταυρός μέσα σε συγκινητικές έκδηλώσεις του πλήθους.

Ίερά Μητρόπολις Ήλειας και Ωλένης

Έκ τής Μητροπόλεως άνεκοινώθη ότι τήν 10ην Σεπτεμβρίου 1985 προσήλθε εις τόν Σεβ. Μητροπολίτην Ήλειας κ. Γερμανόν ή συμπολίτις δις Ζένη Κ. Ψυχάλινου και του άνε-

κόνωσε, ότι, διά τήν κάλυψιν τών θρησκευτικών άναγκών τών Χριστιανών του βορειοδυτικού Τμήματος τής Πόλεως Πύργου (Σιδηροδρομικού Σταθμού — όδου Πατρών — Λάπατο) δωρίζει εις τήν Ίεράν Μητρόπολιν ένα γωνιασόν οικόπεδόν τής επί τής όδου Πατρών, έναντι βενζινών Ύδραίου, έκτάσεως 800Μ2, άξίας 10.000.000 περίπου δραχμών, ώστε να άνεγερθή έπ' αυτού Ίερός Ναός έπ' όνόματι τής Άγίας Τριάδος, εις μνήμην τών γονέων τής Κων/νου και Εύγενίας, του άδελφού τής Διονυσίου και πάντων τών προγόνων τής.

Διά τήν άνέγερσιν του Ναού κατέθεσεν συγχρόνως τó πρώτον χρηματικόν ποσόν εκ δραχμών 650.000, ύπεσχέθη δε ότι θα έτισχύση τήν άνέγερσιν και με άλλα ποσά μέχρι 2.500.000 δραχμές.

Ό Σεβασμιώτατος συγκεκινημένος έγκάρδια εύχαρίστησε τήν εύγενή δωρήτρια και τής εύχήθηκε ύγεια, ώστε να άξιωθή να ίδη πραγματοποιηθείσαν τήν έπιθυμίαν τής τó συντομώτερον.

— Προσήλθεν ώσαύτως τήν 30ην Σεπτεμβρίου εις τόν Σεβ. Μητροπολίτην Ήλειας μετά του συμπολίτου δικηγόρου τής κ. Χαραλάμπους Μπράμου, ή κ. Ζαυθή Γιαννοπούλου, και του έδήλωσε ότι διά τήν άνέγερσιν του Ναού τής Άγίας Τριάδος στο Β.Δ. τμήμα τής Πόλεως Πύργου προσφέρει και αυτή, προς τó ήδη δωρηθέν, συνεχόμενον οικόπεδον μ2 500 περίπου, μεγάλης άξίας.

Η εύγενής δωρήτρια έδήλωσε ότι ή δωρεά τής αυτή γίνεται εις μνήμην του άιμνήστου συζύγου τής Ύπουργού Ίωάννου Γιαννοπούλου, τών γονέων τής Κωνσταντίνου και Εύγενίας Ψυχάλινου, του άδελφού τής Διονυσίου και τών λοιπών κεκοιμημένων συγγενών τής.

Ό Σεβασμιώτατος έγκάρδια εύχαρίστησε τήν εύγενή δωρήτρια και τής εύχήθηκε ύγεια, διά να συνεχίση επί πολλά άκόμη έτη τις προσφορές τής.

Ίερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρρών και Οίνουσσών

Έκ τής Ί. Μητροπόλεως άπεστάλη ήμίν ή άκόλουθος έιδησις:

Τó βράδυ τής 12ης Σεπτεμβρίου ó Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χίου κ. Διονύσιος έδεξιώθη στο Μητροπολιτικό Μέγαρο περί τούς 70 Χιώτες φοιτητές, οι όποιοι έπέτυχαν σε διάφορα Άνώτερα και Άνώτατα Έκπαιδευτικά Ίδρύματα τής χώρας μας.

Τήν καθορισθείσαν ώραν προσήλθαν οι φοιτητές, ανταποκριθέντες στήν πρόσκλησι που τούς έγένετο, ό δε Σεβ. Μητροπολίτης τούς ύπεδέχετο με ιδιαίτεραν χαράν στήν είσοδο του Γραφείου του.

Άκολούθως, προσεφέρθησαν γλυκίσματα και άναψυκτικά και ό Σεβασμιώτατος είχε τήν εύκαιρία να συνομιλήση με τόν καθένα φοιτητή, ή φοιτήτρια διά τήν έπιτυχίαν του εις τήν Σχολήν και να έπίδειξη τó ιδιαίτερον ένδιαφέρον του διά τήν περαιτέρω σταδιοδρομίαν των.

Μέσα στή θερμή άτμόσφαιρα, που έπεκράτησε, ό Σεβ. Μητροπολίτης, περιστοιχιζόμενος και από συνεργάτος του Ίερείς τών Γραφείων τής Ίεράς Μητροπόλεως, συνεχάρη τούς φοιτητάς, εύχθεις εις αυτούς καλήν σταδιοδρομίαν και σύντομα να πάρουν τó πτυχίο τους.

Στή συνέχεια έφωτογραφήθηκε μαζί με τούς φοιτητάς και τούς έδωσε από ένα έπιστημονικό βιβλίον, σαν έκφραση τής πατρικής του αγάπης. Οι φοιτητές, αφού ηύχαρίστησαν τόν Σεβ. Μητροπολίτη για τήν ώραία αυτή εύκαιρία τής έπικοινωνίας, άπεχώρησαν από τó Μητροπολιτικό Μέγαρο, προπεμπόμενοι από τόν Σεβ. Μητροπολίτην.

— Με τήν έναρξη του νέου Σχολικού Έτους, ό Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χίου κ. Διονύσιος, σαν δείγμα αγάπης προς τήν μαθητιώσαν νεολαίαν, έδωσε στους μαθητάς τών

Σχολείων Βαρβασίου, Λειβαδίων (Βούρειον), 'Ελάτης και Ψαρρών από ένα κιβώτιο με ποικίλη γραφική ύλη και με τις ιδιαίτερες ευχές του, για τη νέα σχολική χρονιά «να άποβη καρποφόρος προς Ίδιον όφελος, χαράν τών γονέων τους και ώφέλειαν του 'Εθνους μας».

'Υλοποιώντας, για μιá áκóμη φορά, την ιδιαίτερη αγάπη, την όποίαν τρέφει για την Νεότητα και ειδικά για τá παιδιá, και συνεχίζοντας την από έτών προσφοράν του, ó Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Χίου κ. Διονύσιος, την 9ην Αύγουστου έδεξίωθη στο Μητροπολιτικό Μέγαρο 40 άπορα παιδιá, από τις Κοινότητες: Καμπιών, Βικίου, Λαγκάδος και Συκιάδος, και τις 'Ενορίες: 'Αγ. Λουκά Λειβαδίων, 'Αγ. Παρασκευής Καστέλλου, 'Αγίου Λουκά Βαρβασίου, Ζωοδόχου Πηγής Λετσαίνης και 'Αγίου Γεωργίου Βροντάδου, στα όποία, άφου τούς προσέφερε από ένα γλυκό, τούς έδωσε διάφορα χρηματικά ποσά, συνολικού ποσού 120.000 δραχμών, προερχόμενα εκ τών προσωπικών του χρημάτων.

Στό τέλος, με τás ευχάς του Σεβασμιωτάτου προς τá παιδιá και τούς γονείς, που τά συνώδευαν, έκλεισε ή σεμνή αυτή Τελετή.

('Από τό «ΔΕΛΤΙΟΝ» τής 'Ι. Μητροπόλεως, τεύχος 8ου).

'Ιερά Μητρόπολις Μονεμβασίας και Σπάρτης

'Εκ του Γραφείου Τύπου τής 'Ι. Μητροπόλεως άπεστάλη ήμιν προς δημοσίευσιν τό áκόλουθον δελτίον:

Στις 19 και 20 Αύγουστου έτους 1985 με άπόφαση του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Μονεμβασίας και Σπάρτης κ. Εύσταθίου συνεκλήθη Γενικό 'Ιερατικό Συνέδριο όλου του 'Ιερού Κλήρου τής 'Ιεράς Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης, στην έδρα τής Μητροπόλεως, τή Σπάρτη.

Οί έργασίες του Συνεδρίου άρχισαν με Θεία Λειτουργία και με ειδική áκολουθία, στην όποία είχαν προσκληθεί και παρευρέθησαν και οί Τοπικές 'Αρχές. 'Η ειδική áκολουθία και ή επίσημη έναρξη του Συνεδρίου στο Μητροπολιτικό 'Ιερό Ναό έγιναν από τον Σεβ. Μητροπολίτη με Γενική εισαγωγή για τούς σκοπούς και την άξία του Συνεδρίου. Στη συνέχεια άπήυθησαν χαιρετισμό στους συνέδρους ό Νομάρχης Λακωνίας κ. 'Ιωάννης Σαβαλάνος, ό Δήμαρχος Σπαρτιατών κ. Νικόλαος Σαχάμης, ό Διοικητής Κ.Ε.Ε.Μ. Ταξίαρχος κ. Χρήστος 'Αρχιμανδρίτης, ό 'Αστυνομικός Διευθυντής Λακωνίας κ. Βασίλειος 'Αναστόπουλος, ό Πρόεδρος Πρωτοδικών κ. 'Εμμανουήλ Βασιλάκης και ό Πρωτοπρεσβ. π. Γεώργιος Μπλάθρας, Γενικός 'Αρχιερατικός 'Επίτροπος, εκ μέρους τών συνέδρων.

Οί έργασίες του Συνεδρίου, έλαβαν χώρα στην αίθουσα τής Στέγης Νεότητος τής 'Ιεράς Μητροπόλεως. Τό γενικό θέμα ήταν: «Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΟ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΥΤΩΝ». Τis επί μέρους Εισηγήσεις πραγματοποιήσαν οί κάτωθι Κληρικοί:

1. 'Ο Πανοσ. 'Αρχιμ. κ. Διονύσιος Μπέκος, 'Ιεροκήρυξ τής 'Ιεράς Ματροπόλεως, την εισήγηση: ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑ.

2. 'Ο αιδεσιμολ. Πρωτ. κ. Κων. Γκιτοσαλίτης την εισήγηση: «ΑΙΤΙΑ ΚΡΙΣΕΩΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΑΥΤΩΝ».

3. 'Ο αιδεσιμολ. Πρωτοπρεσβ. κ. 'Ιωάννης Λεκάκης την εισήγηση: «ΑΝΟΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΦΙΛΟΠΤΩΧΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ».

4. 'Ο αιδεσ. Πρεσβ. κ. Λάζαρος Σκάγκος την εισήγηση: «Ο ΙΕΡΕΥΣ - ΩΣ ΠΟΙΜΗΝ - ΚΑΙ ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΠΟΔΗΜΟΥΣ ΤΗΣ ΕΝΟΡΙΑΣ ΤΟΥ».

5. 'Ο αιδεσιμολ. Πρωτοπρεσβ. κ. Κων/νος 'Ορφανάκος την εισήγηση: «Η ΕΝΟΡΙΑ ΚΕΝΤΡΟΝ ΑΓΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΣ».

Μετά από κάθε Εισήγηση γινόταν συζήτηση επ' αυτής.

Τό έσπέρας τής πρώτης ημέρας έγινε 'Αρχιερατικός 'Εσπερινός στην 'Ιερά Μονή τών 'Αγίων Τεσσαράκοντα και τό πρωί τής δευτέρας ημέρας 'Αρχιερατική Θεία Λειτουργία, στο Μητροπολιτικό 'Ιερό Ναό.

Τό μεσημέρι τόσο τής πρώτης όσο και τής δευτέρας ημέρας έγινε συνεστίαση του Σεβ. Μητροπολίτου και τών συνέδρων, μέσα σε ζεστή οικογενειακή άτμόσφαιρα.

Μετά τό τέλος τών Εισηγήσεων και την επ' αυτών συζήτηση, ό Σεβ. Μητροπολίτης έβγαλε τά τελικά συμπεράσματα του Συνεδρίου και άπηύθυνε πνευματικές νοουθεσίες προς τούς συνέδρους.

Πρό τής λήξεως τών έργασιών του τό Συνέδριον έξέδωκε τό áκόλουθο ΨΗΦΙΣΜΑ:

'Όλος ό 'Ιερός Κλήρος τής 'Ιεράς Μητροπόλεως Μονεμβασίας και Σπάρτης πρό τής λήξεως τών έργασιών του Γενικού 'Ιερατικού Συνεδρίου αυτού, που πραγματοποιήθηκε στις 19 και 20 Αύγουστου 1985 στη Σπάρτη, στην αίθουσα τής Στέγης Νεότητος τής 'Ιεράς Μητροπόλεως, υπό την Προεδριάν του Σεβ. Μητροπολίτου Μονεμβασίας και Σπάρτης κ. Εύσταθίου ένεκρινε τό áκόλουθο ΨΗΦΙΣΜΑ:

1. 'Επαινεί τό Λαό τής Λακωνίας για την ευσέβεια του και συγχαίρει αυτών θερμάς για τά φιλόθρονα αισθήματά του, τά όποία έκδηλώνονται έμπράκτως με την ποικίλη υλική και ήθικη βοήθειά του, προς τό φιλόθρονο και κοινωνικό έργο τής 'Ιεράς Μητροπόλεως.

2. 'Απευθύνεται στη νεολαία τής Λακωνίας και όλης τής πατρίδος μας και τής συνιστά να φυλαχθεί από τις παγίδες τής άμαρτίας και τής άπιστίας και από τά έρεϊτσια τής άμαρτωλής ζωής. Καλεί τούς νέους να μείνουν σταθεροί στη χριστιανική πίστη και ζωή και να χρησιμοποιήσουν τις δυνάμεις και τά προσόντα που τούς χάρισε ό Θεός, για ένα καλύτερο αύριο και για μιá καλύτερη κοινωνία.

3. Καλεί και παρακαλεί τούς γονείς και τούς εκπαιδευτικούς να δίνουν χριστιανική άγωγή και μόρφωση στα παιδιά και στους μαθητές τους, όχι μόνο διότι τούτο προτάσσει τό Σύνταγμα του Κράτους, αλλά πρό πάντων διότι τούτο άπαιτεί τό συμφέρον και ή άληθινή πρόοδος τών παιδιών και τών μαθητών τους.

4. Συγχαίρει και έπικροτεί εκ καρδιάς την πρωτοβουλία του Σεβ. Μητροπολίτου κ. Εύσταθίου για την άνέγερση του 'Ασύλου 'Ανιάτων και τίθεται όλόψυχα στο πλευρό του για την άποπεράτωση και την καλή λειτουργία του. 'Εκφράζει τά αισθήματα τής έπιδοκίμασias και τής συμπαράστασης όλου του ευσέβους λαού τής Μητροπόλεως για τό έπιτελούμενο έργο και υπόσχεται κάθε υλική και ήθικη βοήθεια για τό 'Ασυλον 'Ανιάτων.

5. 'Απευθύνει θερμό χαιρετισμό στους άπόδημους Λακωνες, τούς συγχαίρει για τά φιλόθρονα και φιλόθρονα αισθήματά τους, τούς έπαινεί για την σημαντική τους προσφορά, προς τό 'Ασυλον 'Ανιάτων και προς κάθε άλλο 'Εκκλησιαστικό και κοινωνικό έργο και τούς παρακαλεί να μείνουν «έδραίοι και άμετακίνητοι» στην όρθόδοξη πίστη, στην 'Ορθόδοξη 'Εκκλησία και στην ήθικη και χριστιανική ζωή.

6. Παρακαλεί πατρικώς και προτρέπει με αγάπη τούς έλαχίστους έκείνους χριστιανούς, που έτέλεσαν μόνο πολιτικό γάμο, να τελέσουν και τον θρησκευτικό γάμο τους, για να έχουν έτσι την χάρη και την εύλογία του Θεού στη νέα τους οικογένεια και σ' όλόκληρη τή ζωή τους.

7. 'Απευθύνεται στους άρμόδιους και υπεύθυνους τών κρατικών μέσων μαζικής ενημέρωσης (Ράδιο-Τηλεόραση) και ζητεί την έξυγιάσσή τους ώστε αυτά όχι μόνο να μην προσβάλλουν τή θρησκευτική πίστη και τις ήθικες άξίες, αλλά να στηρίζουν τις παραδόσεις του Γένους και να περιφρουρούν τούς ίερούς θεσμούς, όπως τής οικογένειας κ.λ.π.

8. Τέλος ζητεί από τους εκπροσώπους του λαού εις την Βουλήν να νομοθετούν με πνεύμα χριστιανικό και έθνικό, να σκέπτονται και να ενδιαφέρονται ειλικρινώς για την ωφέλεια του Έλληνικού Λαού και να καταψηφίσουν το μελετώμενο Νομοσχέδιο για τις άμβλώσεις, ως και κάθε άλλο αντίχριστιανικό και άνθεθνικό Νομοσχέδιο.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Άρχιεπισκοπή Θυατείρων και Μεγάλης Βρεταννίας

Ό Σεβ. Άρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μεγάλης Βρεταννίας κ. Μεθόδιος επί τη Έθνική Έπετειώ της 28ας Οκτωβρίου 1940 έν μηνύματι αυτού, τονίζει μεταξύ άλλων και τα εξής:

«Η Έλληνική Έκκλησία δέν θα παύσει να ενδιαφέρεται για τα έθνικά ζητήματά μας. Η άποστολή αυτή πρέπει να είναι πάντα δραστήρια. Η Ιστορία μας διδάσκει, ότι η Έκκλησία κρατεί πάντα σταθερά την έθνική παράδοση. Σήμερα αυτή μένει άθικτη από το καταλυτικό περιβάλλον.

Πώς άλλως να δικαιολογήσουμε τη σημερινή άγνοια από τη νεολαία μας των στοιχειωδών έθνικών γνωρισμάτων μας;

Στό παρελθόν οι διάφοροι έθνικοί μας φορείς, ίσταντο άγρυπνοι για να μη μεταβληθούν σε μόνιμες καταστάσεις οι έθνικές μας άσθενείες. Τώρα όμως φαίνεται πως σκόπιμα έχουμε άφθευθί να πάρουμε το δρόμο που θα μās καταστήσει «μπουλουκι-άσκέρι», χωρίς ίδανικά και χωρίς έθνικές προσδοκίες.

Η κρίση αυτή πρόβαλε πολλές φορές στην Ιστορία μας, αλλά δέν μās έφθειρε μέχρις εξαφανίσεως. Τα λόγια του Μακρυγιάννη που άναφέρονται στα έλαττώματά μας και που μās κάνουν να φερόμαστε σαν κανίβαλοι πρέπει να τα θυμώμαστε συχνά. Όχι βέβαια του Μακρυγιάννη μόνου, αλλά και πολλών ημετέρων και ξένων, για να μπορέσουμε να κρατηθούμε κοντά στην ένδοξη Ιστορία μας.

Έκαμα αυτή τη σύντομη εισαγωγή για να δηλώσω μ' αυτή, ότι σε μās όφειλεται η συρρίκνωση του Έλληνισμού με τις τραγικές άπώλειες της Βορείου Ηπείρου, και, για την ώρα, και της Βόρειας Κύπρου.

Στην Βόρειο Ηπειρο άφήσαμε μια χούφτα άλβανών τσοπαναραίων να πλαστογραφήσουν την Ιστορία του τόπου και να άποδεκατήσουν τον έκει Έλληνισμό. Και τώρα τρέχουμε να υπογράψουμε τα τελεσεμένα.

Οι θυσίες των στρατιωτών μας χάθηκαν, γιατί δούλοι στα έλαττώματά μας και άμοιροι άξίας πολιτικής ήγεσίας συρθήκαμε στον έμφύλιο πόλεμο για να μη έχουμε την ευκαιρία να σκεφθούμε τις έθνικές μας διεκδικήσεις. Τον νού μας τον είχαμε πως θα έξοντώσουμε άλλήλους. Ποίος πταίει; Όλοι μας το ξέρουμε. Έν τούτοις ούτε την πρέπουσα άγωγή δίνουμε στα παιδιά μας για να μη θυσιάζουν τα έθνικά μας ζητήματα χάριν των προσωπικών φιλοδοξιών μας, ούτε τους κινδύνους που μās άπειλούν συνειδητοποιούμε. Ό διαβρωτικός της συνειδήσεώς μας πόλεμος είναι όλεθριώτερος των έξωτερικών κινδύνων. Έχουμε, δυστυχώς, διαφθαρεί περισσότερο του έπιτρεπτού και έχουμε ανάγκη από θεραπεία και μάάλιστα έπειγόντως.

Τό έπος του 1940 δέν πρέπει να λησμονηθεί, όπως και εκείνο της Κύπρου. Ό σύγχρονος Έλληνισμός έχει μπροστά του δύο έθνικές συμφορές.

Όσο για την Έκκλησία μας, τουλάχιστον στον έθνικό τομέα, υπήρξεν αυτή πιό συνεπής από την πολιτεία. Σήμερα είναι αυτή πιό ευσυνείδητη στη γενική της έθνική διάσταση.

Έκει που προηγήθηκε η Έκκλησία, η Πολιτεία μόρρεσε να έπιτύχει στην άποστολή της.

Αυτή τη στιγμή Έκκλησία και Πολιτεία πρέπει να συνεργασθούν και να άποκαταστήσουν την όλοένα σαλευόμενη συναλληλία των. Πρέπει να συνεργασθούν με ειλικρίνεια και

διακριτικότητα για την περισυλλογή του Έλληνισμού και για την άποκατάσταση των άδικουμένων άδελφών μας στη Βόρειο Ηπειρο και στην Κύπρο.

Σήμερα ούτε η Έλληνική Πολιτεία μπορεί να τά βγάλεϊ πέρα στις διεθνείς σχέσεις της χωρίς την βοήθεια της Έλληνικής Έκκλησίας, ούτε η Έκκλησία μπορεί να συνεχίσει τον Ιστορικό της ρόλον στον κόσμο και στην Εύρώπη ειδικά χωρίς τη βοήθεια της Έλληνικής Πολιτείας.

ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Κατόπιν προσκλήσεως του Μακαριωτάτου Πατριάρχου Βουλγαρίας κ. Μαξίμου ό πάστορ Dr. Heinz-Joachim Held, ήγερτικό μέλος της Κεντρικής Έπιτροπής του Παγκοσμίου Συμβουλίου των Έκκλησιών και Πρόεδρος της Έπιτροπής επί των έξωτερικών σχέσεων της Ευαγγελικής Έκκλησίας έν Δ. Γερμανία, συνοδευόμενος υπό της συζύγου του και του στενού συνεργάτου του πάστορος Dr. Klaus Schwarz, ύπευθύνου δια τās σχέσεις μετὰ των Όρθοδόξων Έκκλησιών, έπραγατοποίησεν έπίσημον έπίσκεψιν εις την Βουλγαρικήν Έκκλησίαν. Ό διακεκριμένος φιλοξενούμενος την 27ην Αυγούστου ένέγερτο δεκτός υπό του Μακ. Πατριάρχου κ. Μαξίμου, όστις άπένευμεν εις αυτόν τό εκκλησιαστικό παράσημον «Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος Α' τάξεως, δια την καθ' όλου προσφοράν του εις την Έκκλησίαν και εις την Οικουμένην Κίνησιν. Ό πάστορ Held συννητήθη και μετὰ του διδακτικού προσωπικού της Θεολογικής Άκαδημίας «Άγιος Κλήμης Άχρίδος» και άπηύθυνε χαιρετιστήριον λόγον προς τους προσελθόντας εις εισαγωγικά έξετάσεις σπουδαστās. Κατά την συνάντησιν ταύτην ένέγερτο συζητήσεις περι τών σχέσεων Παγκοσμίου Συμβουλίου Έκκλησιών και Όρθοδοξίας, ως και περι του διαλόγου μετὰ της Ευαγγελικής Έκκλησίας Δ. Γερμανίας και των Αυτόκεφάλων Όρθοδόξων Έκκλησιών. Οι φιλοξενούμενοι έξεναγήθησαν έπίσης εις ώρισμένους Ι. Μητροπόλεις (Βάρνης, Μεγάλου Τυρνόβου, Λοφτσού και Πλόβνιτς), καθώς και εις τās σταυροπηγιακάς Ι. Μονάς της Ρίλας του Μπάτσκοβου και του Τροϊάν. Η έπίσκεψις του Dr. Held έδωκεν ώθησιν εις την περαιτέρω ανάπτυξιν των οικουμενικών σχέσεων της Έκκλησίας Βουλγαρίας έν τοις πλαισίοις του Παγκοσμίου Συμβουλίου των Έκκλησιών.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Ό Πάπας Ιωάννης Παύλος Β' δια τās δύο έπομένας «παγκοσμίους ήμέρας των μέσων μαζικής πληροφορήσεως» (1986 και 1987) προτείνει ως θέματα: 1) «Τά μέσα μαζικής πληροφορήσεως και η διαμόρφωσις της κοινής γνώμης» 2) «Τά μέσα μαζικής πληροφορήσεως και η προαγωγή της δικαιοσύνης και της ειρήνης».

Τό Βατικανόν έντός του τρέχοντος έτους έξεδηλώθη άλλην μίαν φοράν έναντίον των έλευθεροτεκτόνων, των όποιων αι άρχαι θεωρούνται άσυμβίβαστοι προς την χριστιανικήν πίστιν.

ΑΓΓΛΙΚΑΝΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Η Βρεταννική έφημερίς της Κυριακής «Ό παρατηρητής» (The Observer) πληροφορεί ότι η Άγγλικανική Έκκλησία έν Άγγλία άπειλείται υπό μεγάλης κρίσεως ένεκα της κα' άρχην άποφασισθείσης χειροτονίας των γυναικών, ήτις θα συζητηθή όριστικώς μάλλον κατά τό 1989. Αι αντίδράσεις πιθανώς θα οδηγήσουν εις ίδρυσιν σχισματικής «έκκλησίας έντός της Έκκλησίας», ως συνέβη έν Καναδά και έν Ηνωμέναις Πολιτείας μετὰ την είσοδον γυναικών εις τό ιερατικόν λειτουργημα. Έπίσης πολλά μέλη της Church - Union έχουν προσχωρήσει ήδη εις την Ρωμαιοκαθολικήν Έκκλησίαν η άπειλούν προσχώρησιν εις αυτήν. Έξ άλλου έντός της Άγγλικανικής Έκκλησίας ίδρύθη προσράτως προς καταπολέμησιν της χειροτονίας των γυναικών η όργάνωσις «Association for an Apostolic Ministry».

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΣΜΟΣ

Αἱ 104 Ἐκκλησιαί-μέλη τοῦ Παγκοσμίου Λουθηρανικοῦ Συνδέσμου ἀπεφάσισαν — κατὰ πλειοψηφίαν καὶ ὑπὸ τὴν ἀντίδρασιν πολλῶν ἐκ τῶν Ἐκκλησιῶν τούτων — «κοινωνίας ἀμβωνος καὶ θ. κοινωνίας».

— Κατὰ τὸ πλεῖστον νέοι μετέσχον εἰς τὴν Βιβλικὴν Διάσκεψιν Εὐαγγελικῶν ἐν Bad Blakenburg τῆς Λαοκρατικῆς Δημοκρατίας τῆς (Ἀνατολικῆς) Γερμανίας. Τῆς Διασκέψεως μετέσχον πλείονες τῶν 5000, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ 75% ἦσαν νέοι κάτω τῶν 20 ἐτῶν.

— Ἡ πρόσφατος Γενικὴ Σύνοδος τῆς Εὐαγγελικῆς Λουθηρανικῆς Ἐκκλησίας τῆς Γαλλίας ἠσχολήθη διεξοδικῶς περὶ τὸ κείμενον τῆς Λίμα «Βάπτισμα - Εὐχαριστία - Λειτουργημα» (BEM), ἐν ᾧ τῆς ἐπισημοῦ ἀπαντήσεως πρὸς τὴν Ἐπιτροπὴν «Πίστις καὶ Τάξις» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἡ Σύνοδος ἐξέφρασεν ἀντιρρήσεις διὰ τὸ τρίτον ἰδίως μέρος τοῦ κειμένου περὶ τοῦ Λειτουργήματος.

— Τὸ ἐν Bossey παρὰ τὴν Γενεύην Οἰκουμενικὸν Ἰνστιτούτον ἐσχεδίασε διὰ τὸ ἐπόμενο ἐτος 1986 τὰ ἐπόμενα σεμινάρια: «Ἡ Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία 20 ἔτη μετὰ τὴν Β' Σύνοδον τοῦ Βατικανοῦ» (14 ἕως 21 Μαρτίου), «Ὁρθόδοξος Θεολογία καὶ Πνευματικότητα» (21 Ἀπριλίου ἕως 4 Μαΐου) καὶ «Ἡ οἰκουμενικὴ σημασία τῆς Μεταρρυθμίσεως τῆς Γενεύης» (9 ἕως 16 Ἰουνίου).

— Αἱ Εὐαγγελικαὶ Ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολικῆς Γερμανίας ἐξέδωκαν φυλλάδιον, ἐν τῷ ᾧ τὸ ἴδιον τινίζεται, ὅτι οἱ Μορμόνοι δὲν ἀποτελοῦν χριστιανικὴν κοινότητα. Τὸ φυλλάδιον ἐξεδόθη ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ πρώτου ναοῦ Μορμόνων ἐν Ἀνατολικῇ Γερμανίᾳ.

στολὰς καὶ ἄρθρα Ἱεραρχῶν, ἱερέων καὶ καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, διατελεσάντων μαθητῶν αὐτοῦ, ἐτι δὲ καὶ ἐγκρίτων ἀνθρώπων κατὰ πάντα ἀξιοπίστων, ἐκφρασθέντων περὶ τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. Τὸ δεῦτερον ἐκδοθὲν τῷ 1965 περιεῖχεν ἐκτὸς τῆς βιβλιογραφίας αὐτοῦ τὰ σχετικὰ ἔγγραφα τῆς ἐπισημοῦ ἀναγνώσεως ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ. Καὶ εἰς τὰ δύο αὐτὰ βιβλία περιελήφθη ἡ Ἱερά Ἀκολουθία εἰς τὴν ἐπέτειον τῆς μνήμης τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου ὁμοῦ μετὰ τοῦ Παρακλητικοῦ Κανόνος πρὸς αὐτόν.

Ὁ Σεβ. συγγραφεὺς ἐθεώρησεν ἀπολύτως ἀναγκαίαν τὴν ἐπανέκδοσιν τῶν προηγουμένων δύο βιβλίων ἀφ' ἐνὸς λόγῳ τῆς ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐξακτλήσεως αὐτῶν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐπειδὴ ἀνεῦρε μεταγενεστέρως καὶ πολλὰ ἄλλα ἱστορικὰ στοιχεῖα περὶ τῆς ἀγίας ζωῆς τοῦ Ἁγίου. Οὕτως ἀνασυντάξας τὴν ὕλην αὐτῶν, κατέταξεν αὐτὴν εἰς δέκα ἐν συνόλῳ μέρη, προτάξας μάλιστα τούτων λίαν ἐπαινετικὸν Γράμμα πρὸς αὐτόν τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς Κυρίου Κυρίου Νικολάου ζ', ἐπειδὴ ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος Κεφαλᾶς Μητροπολίτης Πενταπόλεως, τὸ πρῶτον διηκόνησεν τὴν Ἐκκλησίαν λίαν θεαρέστως καὶ εὐδοκίμως ἐν τῷ Πρεσβυγενεῖ Πατριαρχεῖῳ Ἀλεξανδρείας.

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑ

Τίτου Ἐμμ. Ματθαϊάκη, Μητροπολίτου πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου. Ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος Κεφαλᾶς, Μητροπολίτης Πενταπόλεως (1846-1920), Ἀθῆναι 1985, σελ. 500. Ἐκδοσις δευτέρα ἐπηξημένη.

Ἀσμένως διαπιστοῦμεν, ὅτι ὁ Σεβασμιώτατος καὶ πολυγραφώτατος Μητροπολίτης πρώην Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου κ. ΤΙΤΟΣ, μετ' οὐ πολὺν χρόνον ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βιβλίου τῶν «Κατηχητικῶν Ἐπιστολῶν» τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου Κεφαλᾶ, Μητροπολίτου Πενταπόλεως, περὶ τοῦ ὁποίου ἐδημοσιεύσαμεν ἐν τῷ Περιδικῷ «Ἐκκλησίᾳ» (1985, ἀριθ. φύλ. 1-2, σελ. 62) σχετικὴν βιβλιοκρισίαν, προσέβη εἰς δευτέραν ἐπηξημένην ἐκδοσιν τοῦ βιβλίου αὐτοῦ «Ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος Κεφαλᾶς, Μητροπολίτης Πενταπόλεως» (1846-1920).

Εἰς τὸ λίαν καλαισθητὸν καὶ πολυσέλιδον τοῦτο βιβλίον ὁ Σεβ. συγγραφεὺς περιέλαβε τὰ τῆ ἐπιμελείᾳ αὐτοῦ ἐκδοθέντα πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ ἐξαντληθέντα δύο βιβλία. Τὸ πρῶτον ἐξ αὐτῶν ἐξεδόθη τῷ 1955 ἦτοι δύο ἔτη μετὰ τὴν ἀνακομιδὴν τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου καὶ περιεῖχε τὴν βιογραφίαν αὐτοῦ, βάσει τοῦ προσωπικοῦ τούτου ἀρχείου ὑπ' αὐτοῦ συνταχθεῖσαν, ὡς καὶ πολλὰ ἄλλα στοιχεῖα τῆς ζωῆς καὶ δράσεως αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπι-

Τὰ δέκα μέρη εἶναι τὰ ἐξῆς:

Μέρος Α'. Βίος καὶ πολιτεία τοῦ Ὁσίου Νεκταρίου Κεφαλᾶ, Μητροπολίτου Πενταπόλεως, ἱδρυτοῦ τῆς ἐν Αἰγίνῃ Ἱερᾶς Μονῆς Ἁγίας Τριάδος (1846-1920).

Μέρος Β'. Αἰτήσεις καὶ Ὑπομνήματα Ἁγίου Νεκταρίου πρὸς ἐπανασύστασιν τῆς παλαιᾶς Μονῆς Ζωοδόχου Πηγῆς, τῆς ἐκ θεμελιῶν ὑπ' αὐτοῦ συσταθείσης.

Μέρος Γ'. Ἐπιστολαὶ Ἁγίου Νεκταρίου, ἀπαντήσεις τινὲς εἰς αὐτάς, προσφωνήσεις αὐτοῦ, παραινέσεις πρὸς Μοναχόν, ἐπιστολαὶ αὐτοῦ καὶ τινος ἄλλου πρὸς Ἅγιον Νεκτᾶριον.

Μέρος Δ'. Ἐπιστολαὶ καὶ ἄρθρα περὶ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου Κεφαλᾶ.

Μέρος Ε'. Ὁ ἡμερήσιος Τύπος περὶ τοῦ Ἁγίου Νεκταρίου.

Μέρος ΣΤ'. Λόγος εἰς τὸν Ἅγιον Νεκτᾶριον.

Μέρος Ζ'. Ἀναγνώσεις Ἀγιότητος Νεκταρίου Κεφαλᾶ, Μητροπολίτου Πενταπόλεως ὑπὸ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως (ὁμόφωνος ἀπόφασις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ 1960, σχετικὰ ἔγγραφα ὑποβληθέντα τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχεῖῳ, Πράξεις τούτου ληφθεῖσα τῷ 1961, Ἐγκύκλιος Ἱερᾶς Συνό-

δου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ καθιερώσεως ἑορτῆς μνήμης τούτου τῆ 9η Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους, ὡς καὶ τὰ τῆς πρώτης ἐπισήμου ἑορτῆς τῆς πανηγύρεως ἐν τῇ νήσῳ Αἰγίνης κλπ.).

Μέρο ς Η'. Ἱεροὶ στοχασμοὶ ἐπισκεπτῶν τινῶν τῆς Ἱεράς Μονῆς Ἀγίας Τριάδος Αἰγίνης.

Μέρο ς Θ'. Βιβλιοκρισίαι τῶν προγενεστέρων περὶ τοῦ Ἀγίου Νεκταρίου ἐκδόσεων ὑπὸ τοῦ Σεβ. συγγραφέως.

Μέρο ς Ι'. Ἱερὰ Ἀκολουθία καὶ Παρακλητικὸς Κανὼν ὑπὸ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου Μοναχοῦ, Ὑμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Διεξελθόντες ἐπισταμένως τὰ Μέρη ταῦτα τοῦ βιβλίου, κρίνομεν αὐτὸ ὡς λίαν ἀξιόλογον καὶ ὠφελιμώτατον, καθ' ὅτι ἀποτελεῖ πολῦτιμον ἱστορικὴν πηγὴν διὰ πολλὰς πτυχὰς τῆς ζωῆς καὶ πολιτείας τοῦ Θεοφόρου καὶ Μυροβλήτου Πατρὸς Νεκταρίου Πενταπόλεως καὶ ἐπομένως ἀποβαίνει χρήσιμον βοήθημα εἰς τὴν παρ' ἡμῖν σύγχρονον Ἀγιολογίαν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν Γραμματείαν. Εἶναι περιττὸν νὰ εἴπωμεν, ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος βιβλίον, ὡς καὶ τὸ προγενεστέρως ἐκδοθὲν βιβλίον τοῦ Σεβ. πρ. Παραμυθίας κ. Τίτου περὶ τῶν «Κατηχητικῶν Ἐπιστολῶν» τοῦ Ἀγίου Νεκταρίου, καθίσταται ἀπαραίτητον διὰ τὰς βιβλιοθήκας τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, τὰς Ἱεράς Μονὰς καὶ τοὺς Ἱερούς Ναοὺς, οἵτινες τιμῶνται ἐπ' ὄνοματι Αὐτοῦ.

Ὅθεν δέον νὰ ἐκφράσωμεν θερμὰ συγχαρητήρια πρὸς τὸν Σεβασμιώτατον Μητροπολίτην πρ. Παραμυθίας κ. Τίτον, εἰδικῶς ἐνδιατρίψαντα περὶ τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀγίου Πατρὸς Νεκταρίου, Μητροπολίτου Πενταπόλεως, καὶ πολλὰ κατὰ καιροὺς δημοσιεύσαντα περὶ Αὐτοῦ ἐν ἰδιαιτέροις βιβλίοις καὶ ἐκκλησιαστικοῖς περιοδικοῖς, ἐπιμεληθέντα δὲ τῆς ἐκδόσεως θεολογικῶν τούτου Μελετῶν ἐκ τῶν καταλοίπων ἀνεκδότων Αὐτοῦ ἔργων, μνημονευομένων ἐν τῷ προειρημένῳ τούτῳ Τόμῳ.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερὰ Μητρόπολις Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Γενεσίου τῆς Θεοτόκου Θεσπρωτικοῦ, 2) Ἀγίου Θωμᾶ Πρεβέζης καὶ 3) Ἀγίας Τριάδος Σκαφιδωτῆς, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω θέσεων.

Πρεβέζα, 25 Σεπτεμβρίου 1985

† Ὁ Νικοπόλεως ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἱκαρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὴν κενὴν ὀργανικὴν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἀγ. Νικολάου Καρκιναγρίου Ἱκαρίας, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Σάμῳ τῆ 1η Ὀκτωβρίου 1985,

† Ὁ Σάμου καὶ Ἱκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 53 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικὰ, μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως, πρὸς κατάληψιν τῆς κενῆς Διακοινοκῆς θέσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ζωοδόχου Πηγῆς Παιανίας - Ἀττικῆς.

Σπάτα, τῆ 3η Ὀκτωβρίου 1985

† Ὁ Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς ΑΓΑΘΟΝΙΚΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Γρεβενῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἀρθρον 25 τοῦ Νόμου 817)78 «περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὀργανικῶν τινῶν θέσεων Διακόνων εἰς θέσεις Ἱεροκηρύκων» καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ πρὸς τοῦτο κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς 15νθημέρου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νομίμων δικαιολογητικῶν πρὸς κατάληψιν μιᾶς τῶν θέσεων Ἱεροκηρύκων ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἱεράᾳ Μητροπόλει.

Ἐν Γρεβενοῖς τῆ 7η Ὀκτωβρίου 1985

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς Συνόδου «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου νὰ πληρώσωμεν τὰς κενὰς ὀργανικὰς θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν Ἱερῶν Ναῶν Τιμίου Προδρόμου Ἀγίας,

Ἀγ. Παρασκευῆς Μελιθσίας Ἀγίας, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ διὰ τὴν κατάληψιν τῶν ἀνωτέρω κενῶν θέσεων.

Ἐν Βόλῳ τῆ 7η Ὀκτωβρίου 1985

† Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ

Ἱερὰ Μητρόπολις Πατρῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 38 παράγρ. 2 τοῦ Ν. 590)1977 «περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ τῶν ἀρθρῶν 33 - 37 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱεράς

Συνόδου «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου να πληρώσωμεν την κενήν οργανικήν θέσιν τακτικού έφημερίου του Ίερού Ναού Κοιμήσεως τής Θεοτόκου Μοίρα, καλούμεν τούς θουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τής άνωτέρω θέσεως.

Έν Πάτραις τῇ 8ῃ Ὀκτωβρίου 1985

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ι. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΑΤΡΩΝ

Διόρθωσις ήμαρτημένου

Είς τήν δημοσιευθείσαν έν τῷ ύπ' άριθ. 19)1 Ὀκτωβρίου φύλλῳ τής «Έκκλησίας» ήμετέραν Προκήρυξιν έκλογής Έφημερίου, διορθοῦται ή άναγραφή «2) Άγ. Νικολάου - Μητροπόλεως» είς «...Μ η τ ο π ό λ ε ω ς».

Έν Πάτραις τῇ 11ῃ Ὀκτωβρίου 1985,

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Δράμας

Προκειμένου να προθώμεν είς τήν κατ' έξάίρεισιν δι' έπιλογής, κατά τὰς διατάξεις του άρθρου 15 του ύπ' άριθ. 5)1978 Κανονισμού «Περί Κώδικος Έκκλησιαστικών ύπαλλήλων», πλήρωσιν μίας (1) θέσεως λαϊκού ύπαλλήλου Κλάδου ΑΤ ή ΜΕ τής καθ' ήμάς Ίεράς Μητροπόλεως Δράμας, καλούμεν τούς θουλομένους και έχοντας τὰ υπό τῶν κειμένων διατάξεων και Κανονισμών προβλεπόμενα προσόντα, όπως, έντός είκοσαήμερου από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης, υποβάλωσιν ήμίν σχετικήν αίτησιν μετά τῶν απαιτούμενων δικαιολογητικών.

Έν Δράμα τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου 1985,

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Άρτης

Έχοντες ύπ' ὄψει τὰς διατάξεις του άρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590)1977 «περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Έλλάδος» και τῶν άρθρων 33 - 37 του ύπ' άριθ. 2)1969 Κανονισμού τής Ίεράς Συνόδου «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου να πληρώσωμεν τὰς κενὰς οργανικές θέσεις τακτικών έφημερίων τῶν Ίερών Ναών 1) Άγ. Γεωργίου Άνω Καλεντίνης και 2) Άγ. Γεωργίου Ζυγοῦ, καλούμεν τούς θουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τῶν άνωτέρω κενῶν θέσεων.

Έν Άρτη τῇ 11ῃ Ὀκτωβρίου 1985,

† Ὁ Άρτης ΙΓΝΑΤΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Πολυανῆς και Κιλκισίου

Έχοντες ύπ' ὄψει τὰς διατάξεις του άρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590)1977 «περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Έλλάδος» και τῶν άρθρων 33 - 37 του ύπ' άριθ. 2)1969 Κανονισμού τής Ίεράς

Συνόδου «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου να πληρώσωμεν τὰς κενὰς οργανικές θέσεις τακτικών έφημερίων τῶν Ίερών Ναών 1) Άγ. Δημητρίου Κοιλαδίου και 2) Πέτρου και Παύλου Πενταλόφου, καλούμεν τούς θουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τῶν άνωτέρω κενῶν θέσεων.

Έν Κιλκίς τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου 1985,

† Ὁ Πολυανῆς και Κιλκισίου ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Τρίκκης και Σταγῶν

Έχοντες ύπ' ὄψει τὰς διατάξεις του άρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590)1977 «περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Έλλάδος» και τῶν άρθρων 33 - 37 του ύπ' άριθ. 2)1969 Κανονισμού τής Ίεράς Συνόδου «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου να πληρώσωμεν τὰς κενὰς οργανικές θέσεις τακτικών έφημερίων τῶν Ίερών Ναών 1) Άγ. Πάντων Βαθυρρεύματος, 2) Άγ. Αποστόλων Δροσοχωρίου, 3) Άγ. Γεωργίου Καστανέας, 4) Άγ. Δημητρίου Κρανιάς, 5) Άγ. Αναργύρων Λιλι, καλούμεν τούς θουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τῶν άνωτέρω κενῶν θέσεων.

Έν Τρικάλους τῇ 14ῃ Ὀκτωβρίου 1985,

† Ὁ Τρίκκης και Σταγῶν ΑΛΕΞΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Καρυστίας και Σκύρου

Έχοντες ύπ' ὄψει τὰς διατάξεις του άρθρου 38 παράγρ. 2 του Ν. 590)1977 «περί Καταστατικού Χάρτου τής Έκκλησίας τής Έλλάδος» και τῶν άρθρων 33 - 37 του ύπ' άριθ. 2)1969 Κανονισμού τής Ίεράς Συνόδου «περί Ίερών Ναών, Ένοριών και Έφημερίων», προκειμένου να πληρώσωμεν τήν κενήν οργανικήν θέσιν τακτικού έφημερίου του Ίερού Ναού Παμμεγίστων Ταξιαρχῶν Κύμης, καλούμεν τούς θουλομένους και έχοντας τὰ κανονικά και νόμιμα προσόντα, όπως έντός μηνός από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης έν τῷ Περιοδικῷ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» υποβάλωσι τὰ απαιτούμενα δικαιολογητικά διά τήν κατάληψιν τής άνωτέρω θέσεως.

Έν Κύμη τῇ 15ῃ Ὀκτωβρίου 1985,

† Ὁ Καρυστίας και Σκύρου ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ίερά Μητρόπολις Ξάνθης και Περιθεωρίου

Προκειμένου να πληρωθῇ μία θέσις Κλητήρος - Ὁδηγοῦ αὐτοκινήτου υπό λαϊκού, Κλάδος ΣΕ (Άρθρον 20 του Ν. 1476)1984 και τής ύπ' άριθμ. Φ. 031)259) Α1)31)18.1.1985 Άποφάσεως του Ὑπουργοῦ Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, καλούμεν τούς έχοντας τὰ νόμιμα προσόντα όπως έντός είκοσαήμερου από τής δημοσιεύσεως τής παρούσης Προκηρύξεως υποβάλωσιν ήμίν αίτησιν μετά τῶν νομίμων πιστοποιητικών.

Έν Ξάνθη τῇ 18ῃ Ὀκτωβρίου 1985,

† Ὁ Ξάνθης και Περιθεωρίου ΑΝΤΩΝΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις**Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσης**

Έχοντας υπ' όψει τὸ ἄρθρον 20 τοῦ Νόμου 1476)84, τὴν υπ' ἀριθμ. Φ. 031)259)Α1)31)18.1.1985 Ἀπόφασιν τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων καὶ τὴν υπ' ἀριθμ. 3)13.6.1985 Πράξιν τοῦ Α.Υ.Σ.Ε. προκηρύσσομεν τὴν θέσιν Γραμματέως - Λογιστοῦ καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς θουλομένους νὰ καταλάθωσιν αὐτὴν καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς εἴκοσιν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» καὶ τὴν Ἐφημερίδα «ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΑΛΗΘΕΙΑ», ὑποβάλωσι τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικὰ εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως, διὰ τὴν κατάληψιν τῆς ἀνωτέρω θέσεως.

Ἐν Δελθινακίῳ τῇ 22α Ὀκτωβρίου 1985,

† Ὁ Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανῆς καὶ Κονίτσης
ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου**Π Ε Ρ Ι Λ Η Ψ Ι Σ**

Διὰ τῆς υπ' ἀριθμ. 28)1985 Πράξεως ἡμῶν, ἡ ὁποία ἔχει ἐκδοθῆ συμφώνως πρὸς τὴν κειμένην Ἐκκλ. Νομοθεσίαν προκηρύσσομεν τὰς Ἑνορίας: 1) Μανωλιπούλου Κυδωνίας καὶ 2) Κορακιῶν Κυδωνίας καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς θουλομένους νὰ καταλάθωσιν αὐτάς καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα ὅπως ἐνεργήσουν κατὰ Νόμον διὰ τὰ περαιτέρω.

Χανιά, 19 Σεπτεμβρίου 1985

† Ὁ Κυδωνίας καὶ Ἀποκορώνου ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ

Ίερά Μητρόπολις Λάμπης καὶ Σφακίων

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν, κατ' ἐξάιρεσιν δι' ἐπιλογῆς, κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 20 τοῦ Ν. 1476)1984 καὶ τοῦ ἄρθρου μόνοῦ τοῦ Π.Δ. 225)1985, πλήρωςιν μιᾶς θέσεως Γραφέως κλάδου ΜΕ, τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, καλοῦμεν τοὺς θουλομένους καὶ ἔχοντας: 1) ὑγιᾶς περὶ τὴν πίστιν τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιοτάτης Ὁρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, 2) ἀδιάθλητον τὸν βίον, καθ' ἃ ὁ Εὐαγγελικὸς Νόμος ἐπιτάττει, καὶ 3) τὰ ὑπὸ τῶν κειμένων Διατάξεων καὶ Κανονισμῶν προβλεπόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς 20ῆμέρου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ὑποβάλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν ἀπαιτούμενων δικαιολογητικῶν.

Ἐν Σπηλίῳ τῇ 16ῃ Ὀκτωβρίου 1985,

† Ὁ Λάμπης καὶ Σφακίων ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΟΝ ΣΥΝΟΔΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ**Κ Λ Η Σ Ι Σ**

Π ρ ό ς τ ο ὺ ς

1. Ἱερομόναχον Μάξιμον Ἀγιοβασιλεῖτην,
2. Μοναχὸν Θεοδώρητον Μαῦρον, καὶ
3. Μοναχὸν Παντελεήμονα Μπήτραν.

Καλεῖσθε ὅπως ἐμφανισθῆτε αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῇ 11ῃ Δεκεμβρίου 1985, ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος Τετάρτη καὶ ὥρα 5ῃ μ.μ., ἵνα δικασθῆτε ὡς κατηγορούμενοι ἐπὶ ἀντικανονικοῖς παραπτώμασι.

Προσεπιδηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆτε τῇ ὡς ἄνω ἡμέρα τε καὶ ὥρα θέλετε δικασθῆ ἐρήμην.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβαθμίου
Συνοδικοῦ Δικαστηρίου

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Ὁ Γραμματεὺς

Διάκ. Δασασκ. Καρπαθάκης

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »**ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ****ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Μεγάρων καὶ Σαλαμίνος ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

† Ὁ Γρεβενῶν ΣΕΡΓΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ**ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ**

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἑσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἐτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ : Δολλάρια 20 ἐτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Διάσκεψις γιὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς πείνας.

Ἱ. Μ. Χατζηφώτη, Χρονικὸ τῆς Συσκέψεως τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς πείνας (Ἀθήνα, Ζάππειο Μέγαρον 9-13 Ὀκτωβρίου 1985).

Ἀγγέλου Θ. Ἀγγελουπούλου, Μέτρα γιὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς πείνας στὴν Ἀφρική καὶ γενικότερα τῆς φτώχειας στὶς γῶρες τοῦ Τρίτου Κόσμου.

Παρατηρήσεις καὶ Σχόλια.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Παράρτημα.